

Winter

Hoe de sneeuwval
Nederland overvalt

IN HET NIEUWS 2-3
BINNENLAND 12-13

FOTO ZARA NOR

Games

Roblox wil alles
doen om
kindveilig te zijn

ECONOMIE 20-21

6 januari

Bestormers van
het Capitool,
vijf jaar later

BUITENLAND 18-19

Zedenzaak

Les geven
zonder goed
gedrag

BINNENLAND 16-17

VENEZUELA

REPORTAGE GRENS VENEZUELA-COLOMBIA

'Natuurlijk willen we van Maduro af, maar niet op deze manier'

Het was feest bij de Venezolanen in de Colombiaanse grensstad Cúcuta. Nu overheerst onzekerheid.

Nina Jurna

CÚCUTA

Natalia Maldonado (30) loopt met twee kleine koffers richting de Simón Bolívar-brug om over te steken. Ze wil terug naar Venezuela, terug naar huis. „Ik was met de feestdagen bij familie in [de Colombiaanse hoofdstad] Bogotá toen er gebombardeerd werd. Ik heb de hele invasie gevolgd via TikTok en besloot toen dat ik snel terug wilde om bij mijn familie te zijn. Ik maak me grote zorgen over hen”, zegt Maldonado die onderhandelt met een taxichauffeur over een prijs om via

de brug naar huis te rijden.

Het is deze zondagmiddag een stuk rustiger bij de grens tussen Venezuela en Colombia dan de dag ervoor, toen Venezolanen werden opgeschrikt door een Amerikaanse militaire aanval en de ontvoering van president Nicolás Maduro en zijn echtgenote Cilia Flores. Venezolanen trokken meteen naar de grens, soms in een opwelling, om het zekere voor het onzekere te nemen.

In de avond werd er gefeest door de Venezolaanse gemeenschap in de Colombiaanse grensstad Cúcuta en wapperden de geel-blauw-rode Venezolaanse vlaggen. Inmiddels is op last van de Colombiaanse president Gustavo Petro versterking naar de

grens gestuurd om de rust te bewaren. Er staan drie grote legervoertuigen met militairen bij een hek voor het migratiekantoor bij de grensbrug.

Een kwart eeuw *chavismo*

Verkoopster Lize Martins (52) zit op de stoep en kijkt naar de geüniformeerde militairen die zwaarbewapend en met uitgestreken gezichten kaarsrecht naast hun voertuigen staan. „Ik denk dat er nog meer bombardementen gaan komen als blijkt dat het regime niet zo snel valt als de Amerikanen hadden gehoopt”, zegt de Venezolaanse. „Maduro is één, maar je hebt met zoveel mensen te maken, met een heel sys-

teem dat al jaren aan de macht is.”

Martins woont aan de Venezolaanse kant van de grens in San Antonio, vanwaar ze dagelijks met haar karretje vol ijslolly's, chips en chocola oversteeft om wat geld te verdienen in Colombia. De bombardementen in Caracas volgde ze op televisie. „In plaats van oorlog voeren zouden ze met elkaar moeten zitten en praten als volwassenen. Want zo vallen er alleen maar doden. Natuurlijk willen we af van Maduro, maar toch niet op deze manier, een oorlog kan niet de oplossing zijn”, meent ze.

Lees verder op pagina 4

Analyse

Ontvoering
schendt het recht
IN HET NIEUWS 5

Oppositie

Trump kiest niet
Nobelprijswinnares
IN HET NIEUWS 6

Olie

Kan olieproductie
wel omhoog?
IN HET NIEUWS 7

China

Hechte banden
met Maduro
IN HET NIEUWS 8

Rusland

Inval tast reputatie
van Poetin aan
IN HET NIEUWS 9

Opinie

Is dit het beste?
OPINIE 30

NIEUWSBRIEVEN

De hele dag op de hoogte
nrc.nl/nieuwsbrieven/actueel

REDACTIE

redactie@nrc.nl
nrc.nl/overons

ABONNEMENTSVRAGEN

ga voor meer informatie
naar nrc.nl/service

Deze uitgave komt voort uit
Algemeen Handelsblad (1828)
en Nieuwe Rotterdamse
Courant (1844)

PRIJS €4,60

Jaargang 56
no. 81
BELGIË € 5,60

Er zijn extra **Colombiaanse militairen** naar Cúcuta gestuurd om de grens te bewaken. FOTO RAUL ARBOLEDA/AFP

» **Vervolg van** voorpagina

Deze maandag komt de Nationale Assemblee in de hoofdstad Caracas bijeen en wordt vicepresident Delcy Rodríguez geïnstalleerd als nieuwe president. Haar opgepakte voorganger Maduro en zijn vrouw zullen 's middags voorgeleid worden voor de rechter in New York, waar ze terecht moeten staan op verdenking van drugs-handel.

Trump dreigde zondag tegen tijdschrift *The Atlantic* dat Rodríguez „beter het juiste kan doen”, omdat „ze anders een hoge prijs zal betalen, waarschijnlijk een hogere dan Maduro”. Hierna reageerde Rodríguez dat ze de Amerikanen uitnodigt met ons „samen te werken op een gemeenschappelijk-

”
Natuurlijk willen we af van Maduro, maar toch niet op deze manier

Lize Martins verkoopster

ke agenda”, maar wel binnen internationale rechtelijke kaders. „Venezuela heeft recht op vrede, ontwikkeling, soevereiniteit en een toekomst.”

Natalia Maldonado denkt na en zegt dan dat de aanval van Trump en het ontvoeren van Maduro misschien wel de beste aanpak was. „Weet je, ik ben nu dertig jaar en deze regering is al 26 jaar aan de macht. Ik ken alleen het *chavismo* [naar Hugo Chávez, voorganger van Maduro] en ieder jaar wordt het slechter. De crisis wordt groter en heviger. Ik denk echt dat er hier iets radicaals moet gebeuren, an-

Natalia Maldonado (30) hoopt te kunnen terugkeren naar een democratisch Venezuela. FOTO PIETRO VAROLI

Lize Martins (52) steekt vanuit Venezuela dagelijks de grens over om snoep en ijs te verkopen in Colombia. FOTO PIETRO VAROLI

ders komen we niet uit de problemen. Het hele regime moet weg”, zegt ze.

Met de gevangenneming van Maduro en de begeleidende militaire operatie - volgens het internationaal recht zijn beide acties onrechtmatig - laten de VS zien dat het recht van de sterkste geldt. Latijns-Amerikaanse leiders die hen niet gunstig gezind zijn, moeten vrezen plotsklaps uitgeschakeld te kunnen worden. Zo dreigde Trump al dat de linkse Colombiaanse president Petro de volgende kan zijn en sloeg hij dreigende taal uit jegens Mexico en Cuba, net als Colombia beide links geregeerde landen. Zij het dat Cuba een dictatuur is en Mexico een democratie.

De rol van olie

In Cúcuta klinkt die dreigende taal ook door. De stad wordt al jaren meegezogen in de grote vluchtelingencrisis waarbij al bijna 8 miljoen Venezolanen hun land ontvluchtten en zit er niet op te wachten een internationaal conflict ingezogen te worden. In de straten hangt een poster van kandidaten voor de presidentsverkiezingen in mei. De verwachting is dat het land een rechtse kandidaat verkiest.

Dat voor de Amerikanen olie een grote rol speelt - Venezuela heeft de grootste bewezen reserves ter wereld - werd de afgelopen dagen meer dan duidelijk. Voor Lize Martins is dat geen verrassing. „Mijn oma vertelde me al dat het de *gringo's* waren die gingen investeren toen er olie ontdekt werd in ons land. Het verlies was groot toen Maduro's voorganger Chávez alles nationaliseerde. Daar zijn ze nooit echt bovenop gekomen, denk ik.”

Agenten in New York staan op wacht bij het Metropolitan detentiecentrum, in afwachting van de komst van de ontvoerde Venezolaanse president Maduro. FOTO YUKI IWAMURA/AP

ANALYSE **INTERNATIONAAL RECHT**

Met de aanval op Venezuela veegt Trump de internationale regels opzij

De ontvoering van president Maduro is een flagrante schending van ongeveer alle spelregels tussen landen, vinden experts.

Steven Derix

AMSTERDAM

Donald Trump zei het tussen neus en lippen door, en misschien was het een verspreking - maar hoofdocent internationaal strafrecht Marieke de Hoon staat het helder voor de geest. De aanval op Venezuela, zei de Amerikaanse president zaterdag tijdens zijn persconferentie, was „een van de meest precieze aanvallen op soevereiniteit ooit”. De Hoon noemt het een secuur geformuleerde schuldtekst: „Dat is de kern van het misdrijf van ‘agressie’ - een aanval op de soevereiniteit van een andere staat.”

Niet dat de bewijsvoering in een eventuele strafzaak tegen Trump voor een internationaal tribunaal überhaupt een probleem zou zijn. Juridische experts zijn het roerend met elkaar eens: de aanval op Venezuela en de ontvoering van president Nicolás Maduro is een flagrante schending van zo ongeveer alle spelregels tussen landen.

„Schokkend”, zegt De Hoon. „Een volgende klap”, zegt Anna Marhold, universitair docent internationaal recht in Leiden. „Een *game changer*”, vindt André Nollkaemper, die volgens de Amsterdamse hoogleraar internationaal

publiekrecht existentiële vragen oproept over de toekomstige relaties tussen staten. „Alleen zeggen ‘dit mag niet’ is misschien een beetje een te simpele reflex.”

Aan de juridische inhoud hoeven volgens de experts niet al te veel woorden worden vuilgemaakt. Operatie ‘Absolute Resolve’ was een daad van agressie, een schending van de soevereiniteit van het land Venezuela én van de immuniteit die Maduro als staats-hoofd geniet. Het feit dat hij een dictator was die door een groot deel van de wereld niet werd erkend, doet er niet toe. Het feit dat hij in de VS werd gezocht voor ‘narco-terrorisme’ (een argument dat de Amerikaanse vicepresident JD Vance naar voren bracht op X) ook niet.

Bovendien, zo zeggen de experts: Trumps aankondiging dat de VS Venezuela gaan ‘runnen’ is een grove inbreuk op het non-interventiebeginsel dat voorschrijft dat landen zich niet mogen bemoeien met de interne zaken van andere landen. „Het internationale recht is gebouwd op het concept dat alle landen in juridische zin gelijk zijn aan elkaar”, zegt Marhold. „Dat de politieke realiteit vaak anders is, doet niets af aan dat principe.”

Tijdens de persconferentie zaterdag bleek maar al te duidelijk dat

wat Trump betreft dat principe de zogeheten Monroe-doctrine, die hij meteen maar even omdoopte tot ‘Donroe-doctrine’. Deze leer gaat terug tot president James Monroe (president van 1817 tot 1825), die het weren van Europese koloniale machten op het westelijk halfrond tot de kern maakte van het Amerikaanse buitenlandbeleid. De Trumpiaanse interpretatie hiervan gaat een paar stappen verder, zegt Marieke de Hoon: „De manier waarop hij de re-

laties met de landen in de regio uitlegt en zich hun grondstoffen toe-eigent, komen in feite neer op Amerikaans kolonialisme.”

Slappe reactie

In dat licht waren de Europese reacties lauw - of beter, nogal halftarig. EU-buitenlandvertegenwoordiger Kaja Kallas wees erop dat de EU Maduro als een „illegitiem leider” beschouwt. Commissievoorzitter Ursula von der Leyen zei te hopen op een „vreedzame en democratische” machtsoverdracht in Venezuela in lijn met het „internationaal recht en het VN-handvest”.

Ook de Nederlandse regering durfde geen verklaring uit te spreken. In een verklaring riep de missionair minister van Buitenlandse Zaken David van Weil (VVD) „alle partijen” op het „internationale recht te respecteren”. In de Tweede Kamer waren het alleen de progressieve partijen die stelling namen. D66-leider en mogelijk aankomend premier Rob Jetten stelde in een verklaring dat de Amerikaanse interventie „haaks op het internationaal recht” staat.

Buitenlandwoordvoerders Derk Boswijk (CDA) en Eric van der Burg (VVD) lieten alleen weten de situatie ‘op de voet’ te volgen.

De juridische specialisten zijn

verbolgen over de slappe reacties vanuit de EU. De inval in Venezuela was niet de eerste interventie door de VS in de eigen achtertuin - denk aan de inval in Panama en aanhouding van dictator Noriega in 1989. „Maar nu is interventie verheven tot officieel Amerikaanse beleid”, zegt hoogleraar Nollkaemper. „En dat is een megagrote verandering.”

In een wereld die grote landen opdelen in invloedssferen zal de EU veel meer voor zichzelf moeten opkomen, zegt De Hoon. Niet alleen door de eigen defensie te versterken, maar ook door bondgenoten te zoeken in Afrika, Azië en Zuid-Amerika. „De crux is: hoe zorgt Europa ervoor dat het een blok wordt dat machtig genoeg is om te opereren op basis van zijn eigen wereldvisie.”

Het internationaal recht staat onder zware druk, maar is nog niet dood, zegt Anna Marhold. „Wat betreft de Wereldhandelsorganisatie gaan er ook stemmen op die zeggen: als de VS niet meer geloven in vrij-handel, dan moeten ze er maar uit. En uiteindelijk hebben zelfs de VS bondgenoten nodig in de wereld.”

De Hoon is pessimistischer. „Voor de persconferentie sprak Trump met Fox News. ‘Niemand kan ons tegenhouden’, benadrukte hij: *nobody can stop us*. Dat is de essentie van zijn wereldvisie.”

Protest tegen Delcy Rodríguez en voor oppositieleider Edmundo González in Madrid, zondag 4 januari. FOTO THOMAS COEX / AFP

DEMOCRATISCHE TRANSITIE

Is er nog een rol voor de oppositie in Trumps plannen met Venezuela?

María Corina Machado was de oppositiekandidaat maar Trump koos Rodríguez. Was hij jaloers op Machado's Nobelprijs?

Merijn de Waal
AMSTERDAM

María Corina Machado is niet alleen „een baken van hoop en volharding”, ze beschikt „over zelden vertoonde moed, onzelfzuchtigheid en een ferm moreel begrip”. Met deze - en vele andere ronkende loftuitingen - werd de Venezolaanse oppositiepolitica in augustus 2024 door acht Republikeinse congresleden voorgedragen voor de Nobelprijs voor de Vrede. „Haar standvastige morele kompas en toewijding aan democratische vrede voor haar en regio zijn een voorbeeld voor de wereld”, schreven zij het Noorse Nobelcomité. Een van de ondertekenaars: toenmalig senator Marco Rubio van Florida.

Zaterdag moest dezelfde Rubio, inmiddels minister van Buitenlandse Zaken in de regering-Trump-II, aanhoren hoe zijn politieke baas verklaarde dat het Machado in eigen land aan „steun” en „respect” ontbreekt. Daarom was niet zij, maar vicepresident Delcy Rodríguez de aangewezen persoon om de door de VS gevangengenomen en afgevoerde Nicolás Maduro op te volgen als nieuwe president. Het linkse bewind in Caracas bleef hierdoor voorlopig overeind.

Als zoon van Cubaanse ballingen uit Miami strijdt Rubio al zijn hele loopbaan tegen communisme en voor „democratie” in Latijns-Amerika. De regering waarvan hij deel uitmaakt, geeft echter de voorkeur aan stabiliteit. Met de ideologisch

radicale maar economisch pragmatische Rodríguez, schat Washington in, valt wellicht zaken te doen. Als ze dat niet doet, dreigde Trump zondag tegen tijdschrift *The Atlantic*, „zal ze daarvoor een hoge prijs betalen, misschien wel hoger dan die van Maduro”.

Gewaagde ontsnapping

Voor de Venezolaanse oppositie was dit een ontzetterend week-einde. Zij hadden juist goede hoop dat Machado na Maduro's ontsnapping diens plek kon gaan innemen. In oktober groeide haar internationale bekendheid toen ze inderdaad onderscheiden werd met de Vredesprijs. Die ze twee maanden later - na een gewaagde ontsnapping uit het land, per houten vissersbootje naar Curaçao - bovendien persoonlijk kwam ophalen in Oslo.

Maar juist dat vertrek illustreerde een fundamentele zwakte van de Venezolaanse oppositie: die zit al jaren grotendeels in het buitenland. De een na de andere prominente dissident werd de afgelopen jaren door het Maduro-regime in ballingschap gedwongen, waarna zijn politieke ster snel uitdoofte. Van de vorige oppositieleider Juan Guaidó - die tijdens Trumps eerste termijn op spectaculaire wijze, begeleid door een internationaal hulpkonvooi - vergeefs probeerde terug te keren, werd na het mislukken van die stunt weinig meer vernomen.

Machado's kracht was tot haar vertrek, begin december, dat zij juist wél in het land bleef. Rond Ma-

Edmundo González en María Corina Machado tijdens hun verkiezingscampagne in de zomer van 2024. FOTO FEDERICO PARRA / AFP

duro's beëdiging voor een omstre-den - want via stembusfraude afgedwongen - nieuwe termijn ging zij in januari 2025 nog met aanhangers de straat op. De rest van vorig jaar bleef ze ondergedoken op een schuiladres.

Haar lauwering met de Vredesprijs zou vervolgens echter tegen haar hebben gewerkt. Zo meldde *The Washington Post* op basis van een anonieme bron binnen het Witte Huis dat Trump het als een „zonde” beschouwt dat ze die prijs niet had afgeslagen. Zelf hengelde hij vorig jaar immers ook nadrukkelijk naar de onderscheiding. Dat Machado de prijs aan hem opdroeg en later zelfs zijn leugens over kiesfraude bij de door Trump verloren presidentsverkiezingen van 2020 begon te papegaaien, mocht blijkbaar niet baten.

Ook Edmundo González blijft aanspraak maken op het presidentschap. De relatief onbekende diplomaat verving Machado bij de verkiezingen van juli 2024 na haar dubieuze uitsluiting van deelname en was volgens veel Venezolanen en internationale waarnemers de werkelijke winnaar. De Europese Commissie, het dagelijkse bestuur van de EU, liet maandagmiddag weten dat zij vindt dat Machado en hij daarom een rol hebben te spelen in „een transitie naar democratie”.

In Venezuela zijn de grondwet of kiesregels echter al jaren een dode letter. Delcy Rodríguez werd maandag door de Assemblée erkend als nieuwe leider en haar termijn loopt pas in 2031 af. Alleen als haar bewind in de tussentijd in problemen mocht raken, zou de oppositie mogelijk hopen op nieuwe verkiezingen

of andere aanspraken op de macht.

Om dat moment dichterbij te brengen, zou Trump de druk op het regime verder moeten opvoeren. Het is onduidelijk of en hoe snel hij daartoe bereid is. Vooralsnog lijkt hij eerst Rodríguez een kans te willen geven om Amerikaanse bedrijven weer toe te laten tot de enorme Venezolaanse oliereserves.

Afgeserveerd

Een van de Republikeinen die Machado in 2024 voordroeg, de Cubaans-Amerikaanse afgevaardigde Mario Díaz Balart, ontplofte dit week-einde toen de pers hem vroeg waarom zijn heldin nu wordt afgeserveerd door een president van zijn eigen partij. „Wij zijn vanaf dag één consistent geweest”, brieste hij. „Ik ben er van overtuigd dat de volgende democratisch gekozen president Machado zal zijn.”

En ook Rubio bleek zondag in een interview met NBC-programma *Meet The Press* hoop te houden dat Machado uiteindelijk zal regeren. „María Corina Machado is fantastisch. Ik ken haar al heel lang. Maar de onmiddellijke realiteit is, helaas en jammer genoeg, dat de overgrote deel van de oppositie niet meer in Venezuela zit”, erkende hij.

Volgens Rubio „moeten we nu eerst op de korte termijn zaken afdrukken. We willen allemaal een prachtige en democratische toekomst voor Venezuela. [...] Maar we hebben het er nu over wat in de komende twee, drie weken gebeurt, in de komende twee, drie maanden.”

Een medewerker op een boorlocatie van het Venezolaanse staatsoliebedrijf PDVSA, in de staat Monagas. FOTO CARLOS GARCIA RAWLINS/REUTERS

OLIERESERVES

Bedrijven VS gaan niet zomaar Venezolaanse olie oppompen

Na de Amerikaanse aanval op Venezuela wil Donald Trump de olie-industrie in het land opknappen. Grote Amerikaanse oliebedrijven zouden dat financieren. Is die wens realistisch?

Laura Bergshoeff
AMSTERDAM

Wat gaat er gebeuren met de grootste olievoorraad ter wereld - de grote rijkdom van Venezuela - waar de Amerikaanse president Donald Trump afgelopen zaterdag zo gretig bovenop sprong? Die vraag houdt experts en internationale media bezig sinds Trump de Venezolaanse president Nicolás Maduro zaterdag liet ontvoeren en de VS tegelijkertijd de zeggenschap over de Venezolaanse olie-industrie toe-eigenden.

Volgens Trump gaan Amerikaanse oliebedrijven de zwaar verwaarloosde Venezolaanse olie-infrastructuur opknappen. De „grootste bedrijven ter wereld” gaan „miljarden dollars” investeren, zei hij zaterdag tijdens een persconferentie. Vervolgens gaan zij „aanzienlijk veel” geld aan die infrastructuur verdienen door de Venezolaanse rijkdom uit de grond te halen.

Is Trumps wens ook realistisch? Gaat de olie straks inderdaad de wereldmarkt op? Of zijn het grote, loze woorden en blijft de olie onder de grond?

Geld en mensen nodig

Er ligt nog geen concreet plan klaar voor de uitvoering, lijkt het. Veel van die grote bedrijven die volgens Trump gaan investeren, houden zich tot nu toe opvallend stil in internationale media.

Zo'n opbouw van Venezuela als

grote olieproducent zal bovendien heel lang duren. Venezuela mag dan wel over voorraden beschikken goed voor naar schatting ruim 300 miljard vaten (een vat is 159 liter), met de huidige verwaarloosde infrastructuur kan het land nu minder dan 1 miljoen vaten per dag produceren. Ter vergelijking: voor de VS is dat 13 miljoen en Saoedi-Arabië 9 miljoen.

„Het zal jaren duren om de oude boorplatforms en transportleidingen weg te ruimen of op te knappen”, zegt hoogleraar energie-economie Machiel Mulder aan de Rijksuniversiteit Groningen. Volgens hem zal er al gauw over vijf à tien jaar overheen gaan voor de productie daadwerkelijk kan worden verhoogd. De kosten daarvoor zullen optellen tot tientallen miljarden, zegt hij.

Vakmensen

Voor zo'n operatie is naast geld en tijd ook een enorme hoeveelheid vakmensen nodig. Veel ingenieurs zijn Venezuela ontvlucht en kennis is door de jarenlange verwaarlozing van de Venezolaanse oliesector verdwenen. Toch is dat niet het grootste probleem. Mulder: „In de oliewereld is het normaal dat voor operaties vakmensen vanuit over de hele wereld naar de locatie vliegen. Dat zie je ook bij operaties op de Noordzee.”

Wie kijkt naar de huidige economische situatie, ziet dat het voor oliebedrijven waarschijnlijk niet lucratief is om al die tijd, fondsen en vakmensen in zo'n project te in-

vesteren. Want op dit moment ontbreekt de economische prikkel om meer olie te boren. De prijs per vat olie ligt nu rond de zestig euro. „Dat is relatief laag”, zegt Mulder. „Net iets boven de productiekosten”. Hoe meer olie op de markt komt, hoe verder de prijs naar beneden zakt. Als de prijs te ver zakt, is het voor bedrijven niet meer lucratief om meer te produceren.

Wel is het *type* olie dat in de grond van Venezuela zit interessant voor Amerikaanse raffinaderijen. Venezolaanse olie is stroperig en dik. Juist de raffinaderijen aan de Golfkust zijn erop gebouwd dit

type olie te verwerken in een mix van zwaardere en lichtere oliesoorten. Sterker nog, die kunnen dikke Venezolaanse olie beter verwerken dan de lichte Amerikaanse. Venezolaanse olie heeft daarom relatief veel waarde voor Amerikaanse raffinaderijen.

Onrustige politiek

Ook al zou er wel een economische prikkel zijn om te investeren in de zwaar verouderde Venezolaanse olie-infrastructuur, dan blijft er nog een zeer instabiele politieke situatie. Die ontmoedigt op zichzelf oliebedrijven om grote investerin-

gen te doen. „Oliefaciliteiten zijn langlopende investeringen, daar gaan jaren overheen”, zegt Mulder. „Oliebedrijven willen vervolgens twintig tot dertig jaar profiteren van de investeringen die zij maken in een land.”

Daarvoor is de onzekerheid nu te groot. Wie komt er straks aan de macht? En welke koers wordt er dan gevaren? Om die reden ziet ook Coby van der Linde van energiedenktank CIEP oliebedrijven zich niet snel in Venezuela vestigen. „Voordat investeringen plaatsvinden, moet eerst veel veranderen in de politieke situatie.” Maandag suggereerden de beurzen dat bedrijven Trumps woorden niet al te serieus te nemen. Het effect van de gevangenneming van Maduro op de olieprijs bleef beperkt.

De rijkste olievoorraden liggen bij de Orinoco

Grip op Cuba

Al met al is het zeer onwaarschijnlijk dat Venezolaanse olie snel via Amerikaanse bedrijven de markt opstroomt. Tegelijkertijd is dat voor Trumps veiligheidsstrategie waarschijnlijk niet eens zo erg, zegt voormalig vice-admiraal van de marine Ben Bekkering. In Trumps wereld is olie macht, een wapen om mee te domineren. „Door de olie in Venezuela te domineren, krijgen de VS grip op Cuba. Die neemt relatief veel olie af van Venezuela, terwijl de VS proberen Cuba op de knieën te krijgen.”

Voor Trump is het dus van belang om bovenop die rijke oliebronnen te zitten. Ook als de olie uiteindelijk in de grond blijft.

De Venezolaanse president **Nicolas Maduro** in september 2023 op bezoek bij zijn Chinese collega Xi Jinping in Beijing. FOTO PRESIDENTIEEL PALEIS VENEZUELA VIA REUTERS

CHINA-VENEZUELA

Nauwe economische band met China heeft Maduro niet kunnen helpen

China heeft hechte banden met Venezuela, maar zal de net gestabiliseerde relatie met de VS niet op het spel willen zetten.

Tabitha Speelman

AMSTERDAM

Er leek geen vuiltje aan de lucht tijdens de ontmoeting die de Venezolaanse president Nicolás Maduro vrijdagmiddag had met een Chinese delegatie. Tijdens de ontmoeting, die live werd uitgezonden op de Venezolaanse televisie, oefende Maduro zijn Chinees („xiexie”) en uitte hij dankbaarheid voor de „onbreekbare band” tussen beide landen en de vriendschap van „grote broer” Xi Jinping. De handel met China is een economische levensader voor Venezuela, dat door Amerikaanse sancties wordt geïsoleerd. Die nauwe banden met China hielpen Maduro niet toen hij diezelfde nacht door Amerikaanse militairen werd ontvoerd. De Chinese overheid zei „diep geschokt” te zijn door de Amerikaanse actie tegen het staatshoofd, en gaf daarmee een voor het land uitzonderlijk uitgesproken kritisch signaal af. De Chinese staatskrant *Global Times* sprak van een plot dat niemand in Hollywood had kunnen bedenken, en een „daad van hegemonie die indruist tegen het tij van het multilateralisme”. Maar de verwachting is dat het bij kritische retoriek blijft, en dat de Chinese overheid en bedrijven een afwachtende houding aannemen.

China's eigen relatie met de Verenigde Staten is net gestabiliseerd, en het land zal die niet voor Venezuela onder druk zetten. Na bijna een jaar van felle handelsoorlog maakten beide landen in november afspraken voor een handelsdeal. In april komt president Trump naar verwachting op bezoek in China. De terughoudende reactie staat ook symbool voor China's rol in Latijns-Amerika, waar het land economisch in snel tempo aan invloed won, maar ondanks mooie woorden op diplomatiek en strategisch gebied weinig te bieden heeft.

Leningen voor olie

Juist in Venezuela werden de nadelen van economische afhankelijkheid van China de laatste jaren duidelijk. Het land sloot voor maar liefst 60 miljard dollar aan Chinese leningen af in ruil voor olie. Dat gebeurde vooral onder Maduro's charismatische voorganger Hugo Chávez, die de Venezolaanse olie-industrie nationaliseerde en minder afhankelijk wilde worden van de Verenigde Staten. China was in de jaren nul wereldwijd hard op zoek naar grondstoffen om zijn groei te ondersteunen, en breidde partnerships in heel Latijns-Amerika uit. Maar nergens gingen de economische banden zo diep als in Venezuela, waar de socialistische regeringspartij ook ideologisch met

China overweg kon, en waar minder maatschappelijke kritiek op Chinese projecten mogelijk was dan in vrijere landen in de regio. Nadat Venezuela vanaf 2014 door de dalende olieprijsen in een crisis terechtkwam, en Maduro minder politiek vaardig bleek dan zijn voorganger, werden echter ook Chinese geldschietters minder enthousiast. Vanaf 2017 leende China nauwelijks meer aan het land, en het bood weinig hulp toen Venezuela vanwege de hoge leningen de reguliere overheidsuitgaven niet

China zei „diep geschokt” te zijn door de actie van de VS, maar naar verwachting blijft het bij kritische retoriek

meer kon financieren. Hardop bleven Chinese diplomaten positief over de relatie, maar achter gesloten deuren werd veel ongenoegen geuit. Ook de olie die China wel bleef kopen kwam vaak niet aan. Op dit moment is Venezuela goed voor zo'n 4 procent van de Chinese olie-import. Tegelijk werden partners als China, en ook Rusland, voor Venezuela de afgelopen jaren alleen

maar belangrijker, nadat de Verenigde Staten vanaf 2017, onder de eerste regering-Trump, steeds meer sancties instelde tegen het land. Toch zal de ingreep van de Verenigde Staten in Venezuela wel degelijk een impact hebben op China's ambities in Latijns-Amerika. Volgens de nieuwe Amerikaanse veiligheidsstrategie is die regio een „nationaal kernbelang” van de Verenigde Staten. Hoewel China niet met naam wordt genoemd, is volgens Chinese experts duidelijk dat de „vijandelijke buitenlandse invloeden” die volgens de strategie moeten worden ingeperkt vooral op China slaan. Chinese investeerders zullen het moeilijker krijgen op het continent nu dat opnieuw wordt gedefinieerd als „Amerika's achtertuin”, stelt ook econoom Tao Zhigang van Hong Kong University in een Chinees interview over de impact van de ingreep in Venezuela. Maar China zal haar rol in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied „niet opgeven”. Een paar dagen nadat de Amerikaanse veiligheidsstrategie uitkwam, publiceerde Beijing voor het eerst in negen jaar een eigen strategie voor de regio, waarin het de nadruk legt op de onafhankelijkheid van het continent en stelt dat de relatie tussen China en Latijns-Amerika „niet ondergeschikt is aan welke derde partij dan ook”.

Het is nog onduidelijk wat de nieuwe interpretatie van de 'Monroe-doctrine' van de Trump-regering, waarbij Amerika zich richt op het westelijk halfrond en de wereld wordt verdeeld in invloedssferen, betekent voor Azië, stelt ook Tao. Het zou kunnen dat de Verenigde Staten zich ook daar meer afzijdig gaan houden, met meer „erkenning” van China's machtspositie in de regio en een beperkte focus op vrije doorvaart in de internationale waterwegen.

Taiwan

Dat zou op termijn ook consequenties kunnen hebben voor Beijings houding ten opzichte van Taiwan, het democratisch bestuurde eiland dat het claimt als onderdeel van China. Als het gaat om de lessen van de ingreep in Venezuela voor Taiwan gaat het nadrukkelijk niet om de mogelijke Amerikaanse schending van het internationaal recht in Venezuela, stelt Yang Kuang-shun van veel Oekraïners toen hij zaterdag hintte op een Amerikaanse interventie in Moskou. „Als je dit zo gemakkelijk kunt doen met dictators, dan weten de VS wat hun volgende stap zal moeten zijn”, zei Zelensky tegen journalisten. Poetin heeft van Trump echter weinig te vrezen. De Amerikaanse president lijkt tijdens de 'vredesbe-

De Russische president **Vladimir Poetin** begroet zijn Venezolaanse collega **Nicolás Maduro** in het Kremlin in mei 2025. FOTO ALEXANDER ZEMLIANICHENKO/REUTERS

RUSLAND-VENEZUELA

Maduro's gevangenneming is een harde geopolitieke slag voor Moskou

Vorig jaar was president Maduro nog eregast van Poetin. De Amerikaanse interventie tast de reputatie van Rusland aan.

Eva Cukier

AMSTERDAM

Een vijandige leider midden in de nacht overvallen en geboeid wegvoeren, om daarna de controle te claimen over diens land. Het sterke staaltje machtspolitiek van de Amerikaanse president Trump in de Venezolaanse hoofdstad Caracas zal bij sommigen in Moskou jaloerie hebben veroorzaakt. Een vergelijkbaar scenario had Vladimir Poetin immers voor zijn aartsvijand Volodymyr Zelensky klaarliggen, toen zijn strijdkrachten in 2022 Oekraïne binnenvielen. Hoewel zijn speciale eenheden indertijd een *license to kill* hadden, kregen zij Zelensky niet te pakken. „Caracas in drie uur”, klonk het dan ook spottend op Russische en Oekraïense sociale media, in verwijzing naar het Russische plan van destijds om Kyiv in drie dagen in te nemen. De Oekraïense president Zelensky verwoorde de gedachte van veel Oekraïners toen hij zaterdag hintte op een Amerikaanse interventie in Moskou. „Als je dit zo gemakkelijk kunt doen met dictators, dan weten de VS wat hun volgende stap zal moeten zijn”, zei Zelensky tegen journalisten. Poetin heeft van Trump echter weinig te vrezen. De Amerikaanse president lijkt tijdens de 'vredesbe-

sprekingen' over Oekraïne uit Poetin's hand te eten en bovendien beschikt Rusland over nucleaire wapens, zoals haviken in Moskou afgelopen dagen niet nalieten te benadrukken. „Lang leve nucleaire wapens!”, jubelde vicevoorzitter van de Russische Veiligheidsraad en oud-president Dmitri Medvedev tegen persbureau Tass. **Machtsfactor in de regio** Los van het gekrakeel vormt Maduro's gevangenneming een harde geopolitieke slag voor Moskou, menen analisten. „Dit is een klap voor Poetin, een klap voor Rusland en de Russische belangen, omdat Rusland zich de afgelopen twee jaar heeft gepositioneerd als een machtsfactor in de regio”, zei de Russische politicoloog Vladimir Roevinski, werkzaam in Colombia, zondag tegen de BBC. „Veel Zuid-Amerikanen hebben een beperkt beeld van het moderne Rusland en daar maakt Moskou handig gebruik van door het beeld te scheppen van Rusland als een soort Sovjet-Unie, sympathiek tegenover Zuid-Amerikanen en klaar om hen te verdedigen wanneer ze worden aangevalen, dan door de belangrijkste imperialistische macht: de Verenigde Staten.” Extra pijnlijk is dat ruim een jaar geleden de val van het regime van de Syrische dictator Bashar al-Assad en zijn vlucht naar Moskou

eveneens een gat sloeg in het internationale aanzien van Rusland. Het afgelopen jaar hadden Poetin en Maduro intensief contact. In mei zat Maduro op de eretribune tijdens Poetins Overwinningsparade en tekenden de twee een strategisch partnerschap. Afgelopen november werd de samenwerking verlengd tussen het Venezolaanse staatsoliebedrijf Petróleos en het Russische staatsvehikel Roszarubezhneft, dat met Rosneft een derde van de export van Venezolaanse olie voor zijn rekening neemt. **Een klap voor Poetin en de Russische belangen** **Vladimir Roevinski** politicoloog De laatste keer dat Poetin en Maduro elkaar spraken was drie weken geleden, toen Poetin telefonisch zijn steun betuigde en Maduro's recht benadrukte om zijn „nationale belangen en soevereiniteit te verdedigen tegen externe druk”. Toen zijn Venezolaanse vriend afgelopen weekend werd afgevoerd, bleef Poetin echter muitsstil en liet hij als gebruikelijk de eerste reacties over aan anderen. Minister van Buitenlandse Zaken Sergej Lavrov veroordeelde zaterdag

de „gewapende agressie” en de „ernstige schending van de Venezolaanse soevereiniteit en het internationaal recht.” „Het is [voor Poetin] te laat om Maduro nu nog te steunen”, concludeerde Andrei Kortoenov, politiek analist bij Poetins geopolitieke denktank Valdai, zaterdag in gesprek met Al Jazeera. De analist zei ervan uit te gaan dat Moskou en Beijing het illegale Amerikaanse optreden zullen aanklaarten in de VN-Veiligheidsraad, maar hij verwacht verder geen (zichtbare) interventie. Volgens Kortoenov bewijzen de gebeurtenissen voor Moskou dat het internationaal recht aan het afbrokkelen is en het idee dat 'de sterkste wint' prevaleert. Het feit dat Rusland zelf al bijna vier jaar lang een illegale militaire operatie uitvoert tegen een soeverein land, ontlokte de analist een hartelijke lach. „Ik denk dat het Kremlin een duidelijk onderscheid maakt tussen Oekraïne en Venezuela. Vanuit Russisch perspectief is Oekraïne nooit onafhankelijk geweest.” Hoewel hij niet verwacht dat de gebeurtenissen het vredesproces rond Oekraïne bespoedigen, denkt hij wel dat Trump aan zijn triomf in Venezuela „meer autoriteit” zal ontlenen om Moskou en Kyiv tot een compromis te dwingen. Naast de geopolitieke wending, wacht Rusland de economische im-

pact van het verlies van Venezuela als bondgenoot. De afgelopen tijd heeft Trump duidelijk meer interesse getoond voor de immense Venezolaanse olievoorraden dan voor het lot van de geplaagde Venezolanen. Met zijn voornemen om te profiteren van de in het slop geraakte Venezolaanse olie-industrie begeeft Trump zich in Russisch én Chinees vaarwater. „Als Trump erin slaagt zijn plannen te verwezenlijken, dan is dat een zware slag voor Rusland en China”, zei de Russische energie-expert Michail Kroetichin zondag in een Russische talkshow. **Zware olie** Rusland heeft veel geld gestoken in de regimes van de presidenten Chávez en Maduro in ruil voor zware olie, die onder meer naar China wordt gestuurd. Of Amerikaanse bedrijven als Chevron, Exxon Mobil en ConocoPhillips erin zullen slagen Rusland uit de markt te drijven, is afwachten. „Maar afgaand op Trumps vastberadenheid lijken zij hun doel te kunnen verwezenlijken”, zei Kroetichin, wijzend op de stijgende aandelen van de concerns. Hij acht het onwaarschijnlijk dat Trump daar als president de vruchten van zal plukken. „De drie jaar die hem nog resten in het Witte Huis zijn volstrekt onvolgende om dit doel te bereiken.”

KUNSTBEURS

Onrust bij TEFAF, directeur vertrekt na onenigheid

Algemeen directeur Dominique Savelkoul is kort na haar aanstelling vertrokken, de beurs heeft een nieuwe voorzitter.

Arjen Ribbens

AMSTERDAM

Grote veranderingen bij The European Fine Art Foundation (TEFAF), de belangrijkste beurs voor beeldende kunst, antiek en design ter wereld. Maakte de Nederlandse beursorganisatie eind december al bekend dat haar Belgisch-Nederlandse algemeen directeur Dominique Savelkoul vertrokken is vanwege „uiteenlopende visies over de strategische koers”, maandag bevestigde de organisatie het gerucht dat de Belgische kunsthandelaar Boris Vervoordt sinds 1 januari de nieuwe voorzitter is van TEFAF.

Vervoordt (51) leidt de Axel Vervoordt Gallery in Antwerpen en Hongkong. Als Vlaming is hij de eerste niet-Nederlandse voorzitter. En de komende tijd zal de beursorganisatie vaker door buitenlanders worden geleid, want de vijf bestuurders van het uitvoerend comité gaan bij toerbeurt leidinggeven, steeds voor een periode van zes maanden. In het zogenoemde *executive committee* zitten ook een Italiaanse en een Duitse kunsthandelaar. Vervoordt volgt Hidde van Seggelen op. De Nederlandse gale-riehouder, die sinds juni 2020 voorzitter van TEFAF was, blijft wel lid van het beursbestuur.

Dominique Savelkoul, een ervaren bestuurder in de kunstwereld, trad in september 2024 in functie. Na haar aanstelling vertelde de zijin diverse interviews grootse plannen te hebben. Savelkoul wilde TEFAF nadrukkelijker positioneren als niet alleen een kunstbeurs die jaarlijks in Maastricht en New York naar bui-

ten treedt, maar ook als een advies- en kenniscentrum dat kan helpen bijingewikkelde vragen in de kunstwereld op het gebied van douaneregelgeving en btw-problematiek.

Ook gaf Savelkoul aan de beurs aantrekkelijker te willen maken voor nieuwe en jongere verzamelaars en een breder publiek, onder meer door moderne en hedendaagse kunst een belangrijker plek op de beurs te geven. Of die wens op weerstand stuitte bij de vele deelnemende handelaren in oude kunst en antiek, zoals *The Art Newspaper* opperde, is ongewis. TEFAF wil geen nadere toelichting geven op het summier statement over het vertrek van Savelkoul, zijzelf

In de afgelopen drie jaar versleet de kunstbeurs twee directeuren

was onbereikbaar. In november is een interim-directeur aangesteld.

In drie jaar tijd versleet de beursorganisatie twee directeuren. Bart Drenth moest in juni 2023 al na zes maanden vertrekken. De voorganger van Savelkoul raakte in opspraak vanwege tweets met provocerende opvattingen over moslims, progressieven, de woke-cultuur en andere gevoelige onderwerpen.

Bob Haboldt, handelaar in oude meesters en al decennia beursdeelnemer, noemt het roulerend voorzitterschap een „gezond besluit”. TEFAF is een door handelaren georganiseerde beurs, zegt hij. „Ik kan mij voorstellen dat het niet altijd gelegen komt dat de voorzitter zich met de business van de stichting én met zijn eigen stand op de komende editie van de beurs moet bezighouden.” Haboldt verwacht ook dat een nieuwe wind om de zoveel tijd de beurs van nieuwe ideeën voorziet.

S-Bahn station aan Mexikoplatz wordt alleen nog verlicht met hulp van een generator. FOTO RALF HIRSCHBERGER/AFP

REPORTAGE BRANDSTICHTING

Stroomuitval in Berlijn na sabotage: ‘links terrorisme’

Wegens een grote stroomstoring in de Duitse hoofdstad zitten tienduizenden huishoudens dagenlang in het donker en in de kou.

drie erg koud. Ze kan niet koken, ze is in Zehlendorf op weg naar de andere kant van het spoor, waar weer stroom is, om eten te halen. Een voorbijganger zegt dat ze zelf nog stroom heeft en dat haar volwassen dochter bij haar is ingetrokken. Aan het S-Bahn station Zehlendorf staan medewerkers van de hulpdienst, „*Technisches Hilfswerk*”, waar vooral oudere mensen langskomen om te horen waar noodopvang is, waar ze hun telefoon kunnen opladen of douchen.

Busjes met luidsprekers

Op vijf locaties in Berlijn en het aangrenzende Brandenburg kunnen mensen terecht. De gemeente

heeft hulp van het leger ingeroepen, die noodaggregaten verzorgt. De politie rijdt met busjes met luidsprekers door de straten om mensen van informatie te voorzien. Her en der zijn lichtmasten opgebouwd om een plein of een kruispunt te verlichten.

„We moeten van links-terrorisme spreken”, zei burgemeester Kai Wegner (CDU) maandag bij een persconferentie. Volgens senator Iris Spranger (SPD) gaat het om „geweld tegen mensen en dingen, met het doel om delen van de bevolking te intimideren”.

De Vulkangruppe, die de aanslag via een brief aan media opeiste, is opgericht in 2011. „De naam

Boven: energiecentrale Lichterfelde; **midden:**noodkamp van Rode Kruis; **onder:** straat in Zehlendorf. FOTO'S EPA, AFP

van de groep is vermoedelijk geïnspireerd op de uitbraak van de IJslandse vulkaan [Eyjafjallajökull] in 2010, waardoor het internationale vliegverkeer dagen werd stilgelegd”, zegt Felix Neumann, terrorismedeskundige verbonden aan de Konrad-Adenauer-Stiftung,

wetenschappelijk bureau van de CDU. Volgens hem is het verstoren van de internationale economische orde is het doel van de groep.

Eerder veroorzaakte de groep twee keer brand bij de stroomvoorziening van de Tesla-fabriek in het Brandenburgse Grünheide

PROTEST IN IRAN

Iran geeft burgers maandelijks 6 euro

Hugo Schiffers

AMSTERDAM

De Iraanse overheid gaat burgers maandelijks tien miljoen rial (circa zes euro) betalen. Dat meldt persbureau AFP op basis van een verklaring van regeringswoordvoerder Fatemeh Mo-hajerani op Iraanse staatstelevisie. De regeling geldt voor vier maanden en volgt op een week van protesten in Iran uit onvrede over inflatie en economische malaise in het land. Het gemiddelde salaris in Iran ligt rond de

170 euro per maand. De demonstratiegolf begon op 28 december, toen ‘bazari’ (winkeliers) in Teheran de deuren sloten in protest tegen de inflatie. De rial verloor in 2024 meer dan een derde van zijn waarde. De inflatie liep op nadat de VN in september opnieuw sancties tegen Iran instelde vanwege haar nucleaire programma. De protesten in Iran zijn kleiner dan in 2019 en 2022. Maar ook nu leidden de protesten tot geweld. Volgens mensenrechtenorganisatie HRANA vielen er minstens 19 doden en werden 990 mensen gearresteerd.

Nynke van Verschuer

BERLIJN

Tussen de fruitbomen aan de oever van het Teltowkanaal in zuidelijk Berlijn patrouilleert een dober, toen ‘bazari’ (winkeliers) in Teheran de deuren sloten in protest tegen de inflatie. De rial verloor in 2024 meer dan een derde van zijn waarde. De inflatie liep op nadat de VN in september opnieuw sancties tegen Iran instelde vanwege haar nucleaire programma. De protesten in Iran zijn kleiner dan in 2019 en 2022. Maar ook nu leidden de protesten tot geweld. Volgens mensenrechtenorganisatie HRANA vielen er minstens 19 doden en werden 990 mensen gearresteerd.

te duurt het tot op zijn vroegst donderdagmiddag voordat iedereen weer is aangesloten. De sabotage is opgeëist door de links-extremistische „Vulkangruppe”. In Lichterfelde ligt bedekt onder een dikke laag sneeuw, de zon staat laag. Op zaterdag om zes uur ’s ochtends werd hier brand gesticht onder een kabelbrug over het kanaal, die een energiecentrale met een groot deel van de stad verbindt: 45.000 huishoudens – zo’n 100.000 burgers – kwamen zonder stroom te zitten. Nog altijd zitten zo’n 30.000 huishoudens zonder elektriciteit en in de kou; volgens de gemeen-

te duurt het tot op zijn vroegst donderdagmiddag voordat iedereen weer is aangesloten. De sabotage is opgeëist door de links-extremistische „Vulkangruppe”. In Lichterfelde ligt bedekt onder een dikke laag sneeuw, de zon staat laag. Op zaterdag om zes uur ’s ochtends werd hier brand gesticht onder een kabelbrug over het kanaal, die een energiecentrale met een groot deel van de stad verbindt: 45.000 huishoudens – zo’n 100.000 burgers – kwamen zonder stroom te zitten. Nog altijd zitten zo’n 30.000 huishoudens zonder elektriciteit en in de kou; volgens de gemeen-

NRC EINDEJAARSACTIE 2025

Met Prinsjesdag 2025 liet het kabinet weinig ambitie zien op het gebied van armoedebestrijding. Dat betekent dat de reflectie van de planbureaus (SCP, CPB en PBL) in 2024 onverkort blijft staan: er is grote zorg over de lange termijn-effecten van het overheidsbeleid voor armoedebestrijding. Daarom blijft een focus op armoede- en eenzaamheidsbestrijding vanuit het NRC Lezersfonds onverminderd relevant. Immers, bestrijden van armoede en eenzaamheid blijft in het belang van ons allemaal en is juist in deze onzekere tijden extra noodzakelijk en urgent. Iemand die geldzorgen heeft of in armoede leeft heeft vaker last van stress, problemen met de gezondheid, eenzaamheid en schaamte. Vele particuliere initiatieven, dicht bij de

mensen die hulp het meest nodig hebben, brengen verlichting. Het NRC Lezersfonds (1928) steunt dit soort initiatieven. Daarom doet het NRC Lezersfonds ook dit jaar opnieuw een beroep op u om te helpen bij het verlichten van armoede in ons land. Vorig jaar ontvingen wij van NRC-lezers maar liefst € 316.000 aan giften. Met dat geld ondersteunen wij bijvoorbeeld projecten die zich bezighouden met het lenigen van de ergste nood bij armoede en het bestrijden van eenzaamheid en isolement. Ook bieden we voedselhulp en hulp aan daklozen en vluchtelingen. Vaak focussen wij ons daarbij op kleinschalige projecten in de wijken en buurten van steden en dorpen. Het geld wordt tweemaal per jaar toegekend door de

commissie van het NRC Lezersfonds en besteed via lokale organisaties. Bestuur en commissie ontvangen geen vergoeding.

Hoe het geld wordt besteed is te vinden op onze website. Wilt u bijdragen? U kunt uw gift overmaken op IBAN NL34INGB0002806200 of NL14RABO0365692034 ten name van Stichting Fonds van NRC Handelsbladlezers of via onze website nrclezersfonds.nl. Ook kunt u de QR-code gebruiken met een barcodescanner.

Op onze website vindt u ook alle informatie over ons fonds, de financiële verantwoording en ons ANBI-nummer.

De commissieleden van NRC Lezersfonds zijn:

Henk Itzig Heine, *voormalig Hoofd directeur Personeel bij het ministerie van Defensie*
Gertjan Sonneveld, *voormalig hoofd Finance NRC Media BV*
Olivier Spier, *notaris te Amsterdam*
Marijke van Haaren, *oud-wethouder gemeente Berkelland*
Sylvie Lo Fo Wong, *voormalig huisarts te Rotterdam*
Faye Leigh Lui, *docent communicatie Hogeschool In Holland*
Leon Vos, *psychiater bij Reiner van Arkel, Den Bosch*

Advertentie

Sneeuw en ijs in Nederland

Sneeuw zorgt deze week in heel Nederland voor mooie plaatjes maar ook voor veel overlast, op de weg, op het spoor door wisselstoringen en op luchthaven Schiphol. Volgens Rijkswaterstaat stond er maandagochtend rond 11.15 uur nog ongeveer 350 kilometer file, met name bij Amsterdam en Utrecht. Naar en van Amsterdam reden geen treinen. **Linksboven:** Vliegtuigen worden gereed gemaakt voor vertrek vanaf luchthaven Schiphol door ze te ontijzen. **Linksonder:** De Erasmusbrug in Rotterdam. **Rechtsboven:** Het spoor bij Hollandsche Rading. **Rechtsmidden:** Naarden-Vesting. **Rechtsonder:** Sneeuw ruimen in Amsterdam-Noord.

FOTO'S RAMON VAN FLYMEN/ANP, ROBIN UTRECHT/ANP, SANDER KONING/ANP, LAURENS NIEZEN/ANP, ZARA NOR.

WINTERWEER

Chaos op Schiphol: het ‘ontijzen’ van toestel kost tijd

Op Schiphol ontstonden afgelopen dagen grote problemen. Sneeuw en ijs leidden tot veel wachttijd en annuleringen.

Juurd Eijssvoegel

SCHIPHOL

Dat op Schiphol vrijdag, zaterdag, zondag en ook maandag weer honderden vluchten geannuleerd moesten worden – en andere met grote vertraging vertrokken – kwam voor een belangrijk deel doordat er te weinig capaciteit was om alle vliegtuigen te ontdoen van sneeuw en ijs. Daar kwam nog bij dat voortdurend sneeuw van de start- en landingsbanen geruimd moest worden, wat tot extra vertragingen leidde. Maandag viel in de loop van de ochtend zelfs zoveel sneeuw dat gedurende ongeveer een uur geen toestellen konden landen. Dat bevestigt een woordvoerder van de luchthaven. Vliegtuigen die al naar Schiphol onderweg waren, werden omgeleid naar Brussel en Düsseldorf.

Voor het ijsvrij maken van de vliegtuigen, het zogenoemde *de-icing* of ontijzen, zijn op Schiphol de luchtvaartmaatschappijen verantwoordelijk. Dat doet veelal KLM: die maakt ook toestellen van andere maatschappijen ijsvrij. Daarnaast zijn er ook nog andere, gespecialiseerde bedrijven die vliegtuigen van sneeuw en ijs ontdoen.

„We hebben op dit moment in Nederland te maken met exceptionele weersomstandigheden waardoor het hele land platligt”, zei een woordvoerder van KLM maandag op vragen van NRC. Ze wijst op „de aanzienlijk lagere baancapaciteit” en stelt dat „het aantal annuleringen dus niet (alleen) te maken heeft met het de-icen. We zetten onze capaciteit volledig in en hebben voldoende mensen om te de-icen”.

Op de luchthaven zijn slechts vier locaties waar het ijsvrij maken van vliegtuigen kan gebeuren. De toestellen moeten met de passagiers aan boord daarheen taxiën, omalsze zijn schoongespoten snel te kunnen opstijgen, om te voorkomen dat opnieuw sneeuw of ijs op de vleugels belandt. Het extra gewicht van sneeuw en ijs op de vleugels kan het opstijgen bemoeilijken.

Als een vliegtuig eenmaal aan de beurt is, wordt het schoongespoten door vier voertuigen – twee aan de voorkant en twee aan de achterkant – die vanuit een hoge spuit een mengsel van warm water en antivriesmiddel glycol op het toestel sproeien. Daarna vindt afhankelijk van de temperatuur nog een nabehandeling met antivries plaats. Dat

kan per vliegtuig zeven tot acht minuten duren, maar als het veel sneeuwt ook wel twintig minuten, aldus KLM in een filmpje waarin het proces wordt getoond. Of langer: de woordvoerder van Schiphol spreekt zelfs van een half uur.

In totaal hadden afgelopen dagen zo’n 600 vluchten van Schiphol moeten vertrekken, maar dat blijkt met deze winterse weersomstandigheden dus niet haalbaar. De voertuigen en de spuiten worden bemand door medewerkers van andere afdelingen van het bedrijf, die op winterse dagen worden opgeroepen voor het ontijzen.

Ijsberen

Ook de bestuurders van de sneeuwruimers, op Schiphol wel „ijsberen” genoemd, zijn zulke medewerkers – zij werken op andere afdelingen van de luchthaven en kunnen dag en nacht worden opgeroepen als het weer daarom vraagt. Het gaat om 250 mensen op een dag als deze maandag, die in twee ploegendiensten werken met zo’n zeventig voertuigen – „alles wat je in de winter nodig hebt: strooiers, blowers, schuivers, bezems etc.”, zegt een woordvoerder van de luchthaven.

Operationeel directeur van KLM Maarten Stienen schreef zaterdag op LinkedIn dat de maatschappij was „overvallen door veel langer aanhoudende winterse buien dan voorspeld”. Daardoor moesten veel vluchten kort voor vertrek geannu-

Het extra gewicht van sneeuw en ijs op de vleugels kan het opstijgen bemoeilijken

leerd worden. „Een chaotische dag. Enorm ellendig voor onze passagiers. Waarvoor ons excuus.” Hij preekt „onze winterhelden, de mannen en vrouwen van onze de-ice-afdeling”. Hoewel Stienen vervolgde dat er die dag „goed voorbereid” werd voor de dagen erna, duurden de problemen tot maandag voort. En naar verwachting zal er ook later in de week en in het volgende week-einde nog sneeuw vallen.

Ook al hebben luchtvaartmaatschappijen voor een aantal gestrande passagiers verblijf in hotels geregeld, een aantal passagiers heeft een nacht doorgebracht op ligstoelen op de luchthaven, bevestigt de woordvoerder van Schiphol. Daarbij zou het vooral gaan om mensen die op doorreis waren en voor verblijf in Nederland een visum nodig zouden hebben. Om hoeveel mensen het gaat kon ze niet zeggen.

Samen tegen eenzaamheid. Samen tegen lepra.

Lepra maakte Vina eenzaam en onzeker.
Help voorkomen dat mensen zoals Vina in een isolement raken.
Uw gift geeft zorg, steun en hoop.

Help Vina

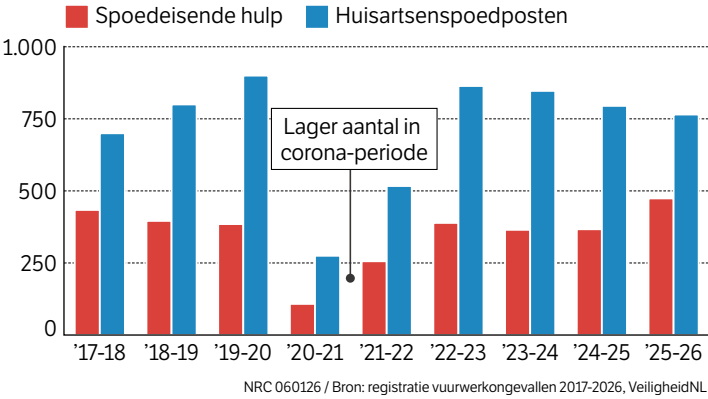
Doneer nu

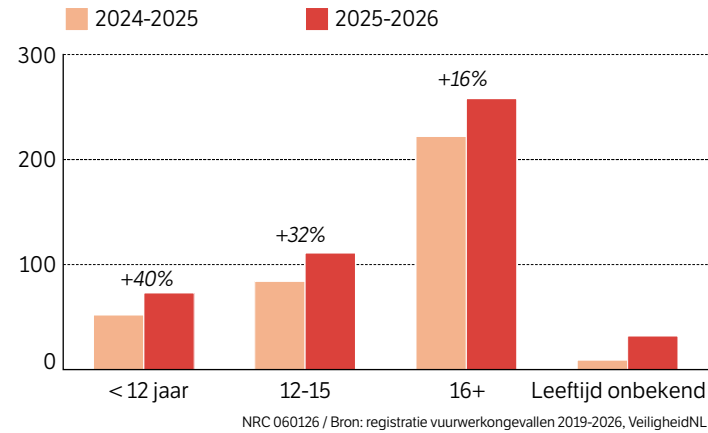
Meer jonge gewonden bij de jaarwisseling

Vuurwerkongevallen per jaarwisseling,

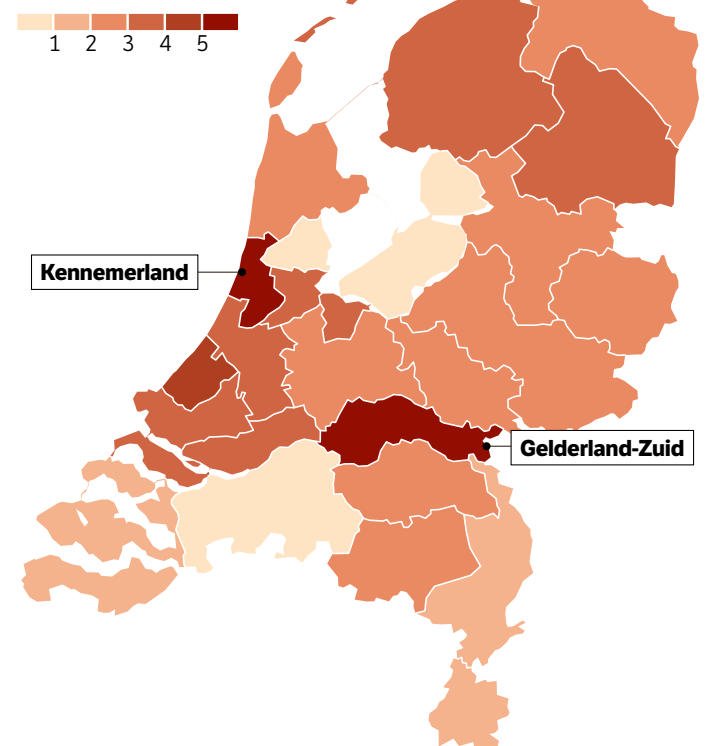
geregistreerd op alle 81 spoedeisende-hulpafdelingen (SEH's) en 89 van de 99 huisartsenspoedposten (HAP's).

Vuurwerkslachtoffers op de spoedeisende hulp per jaarwisseling, naar leeftijdsgroep

Aantal vuurwerkslachtoffers op de spoedeisende hulp per 100.000 inwoners per veiligheidsregio jaarwisseling 2025-2026

NRC 060126 / Studio / Bron: Registratie vuurwerkongevallen 2019-2026, VeiligheidNL

Ziekenhuis Gelre, Apeldoorn.
FOTO ERIC BRINKHORST

JAARWISSELING

Bijna een derde meer slachtoffers van vuurwerk op de spoedeisende hulp

Na enkele jaren van daling is het aantal vuurwerkslachtoffers rond Oud en Nieuw gestegen. Opvallend is het grote aantal kinderen met (ernstig) letsel. „Mensen lijken meer risico te hebben genomen.”

Karel Berkhout

AMSTERDAM

Bij medische hulpposten werden afgelopen jaarwisseling 1.239 vuurwerkslachtoffers geholpen, ruim 6 procent meer dan vorige keer. Bij de huisartsenposten nam het aantal slachtoffers wat af - met 4 procent -, maar op de spoedeisende hulp steeg het met 29 procent.

Dit blijkt uit de jaarlijkse rapportage die VeiligheidNL, een kenniscentrum voor letselpreventie, maandag heeft gepubliceerd. „De uitkomsten betekenen

dat na enkele jaren van lichte daling, nu weer sprake is van een stijging”, constateert directeur Martijntje Bakker.

Mogelijk is de stijging te verklaren door het verbod op oudjaarsvuurwerk dat vanaf volgend jaar waarschijnlijk geldt, denkt Bakker: „Misschien dat mensen nog een keer los wilden gaan.” Bakker wijst erop dat in aanloop naar de jaarwisseling veel media-aandacht was voor het feit dat dit jaar voor het laatst dit type consumentenvuurwerk kon worden afgestoken: „Er is bovendien een recordbedrag uitgegeven aan vuurwerk.”

Het aantal van 474 vuurwerkslacht-

offers op de spoedeisende hulp is het hoogste sinds de jaarwisseling van 2015-2016, toen 482 slachtoffers spoedhulp kregen in het ziekenhuis. „Dat hoge aantal is heel zorgelijk”, zegt Bakker, „vooral omdat het op de spoedeisende hulp om ernstiger letsel gaat dan bij huisartsenposten.”

Dat is onder meer te zien aan het aantal geamputeerde ledematen. Deze jaarwisseling waren er ongeveer twintig amputaties, twee keer zoveel als vorig jaar. De organisatie van plastische chirurgen, de NVPC, meldde zaterdag dat aangesloten artsen deze jaarwisseling 93 patiënten met vuurwerkletsel hebben behandeld, tegen 62 het jaar ervoor.

Veel kinderen

Opvallend in de cijfers van VeiligheidNL is hoeveel kinderen en jonge mensen slachtoffer zijn geworden: meer dan de helft is jonger dan 20 jaar. „Meer kinderen dan vorig jaar zijn zwaargewond geraakt, doordat ze niet ontploft vuurwerk hebben opgeraapt”, vertelt Bakker. Toen de kinderen dat vuurwerk probeerden aan te steken, ontplofte dit alsnog. Het totale aantal slachtoffers onder de 12 jaar op de spoedeisende hulp nam met 40 procent toe in vergelijking met vorig jaar.

De verschillen tussen de 25 veiligheidsregio's zijn groot, blijkt uit een analyse door NRC. Zo waren er per 100.000 inwoners vrijwel geen slachtoffers in Flevoland en Zaanstreek-Waterland. De meeste slachtoffers per 100.000 inwoners waren er in Haaglanden, Gelderland-Zuid en Kennemerland. Amsterdam-Amstelland en Rotterdam-Rijn-

Bijna de helft van de slachtoffers valt door illegaal vuurwerk

mond zitten in de middenmoot.

Koplopers Haaglanden (onder meer Den Haag) en Gelderland-Zuid (onder meer Zaltbommel en Tiel) hebben een geschiedenis van onrustige jaarwisselingen. In Kennemerland lijkt sprake van een eenmalige uitschieter. Hetzelfde geldt voor Drenthe dat in een jaar tijd van 0 naar 17 slachtoffers is gegaan.

Afsteekverboden

„Mensen lijken bij deze jaarwisseling meer risico genomen te hebben bij het afsteken van vuurwerk dan eerdere jaren”, zegt Bakker. Hoewel al jaren wordt gehamerd op het belang van veiligheidsbrillen, droeg maar 7 procent van de vuurwerkslachtoffers een bril. Bakker: „Dus het enige wat volgens ons echt gaat helpen, is een algeheel verbod op het oudjaarsvuurwerk voor consumenten.”

Die overtuiging is gestoeld op de ervaringen tijdens de coronajaren, toen het afsteken van vuurwerk geheel was verboden. Zo lag tijdens de jaarwisseling van 2020-2021 het totale aantal slachtoffers op nog geen vierhonderd, een derde van het aantal van afgelopen jaarwisseling. Bakker: „Een algemeen verbod op oudejaarsvuurwerk kan op korte termijn al leiden tot een aanzienlijke afname van slachtoffers.”

Bijna de helft van de slachtoffers valt door illegaal vuurwerk. Dat is niet meteen verdwenen, erkent Bakker: „Op de langere termijn draagt het verbod hopelijk bij aan het creëren van een nieuwe norm, waarbij ook ernstig letsel door zwaar illegaal vuurwerk kan worden voorkomen.

Met medewerking van Roos Liefjing

Schermen op de plek bij Lelystad waar de rechtbank kwam kijken op het plaats-delict bij de Knardijk. FOTO JEROEN JUMELET / ANP

UITSPRAAK ZAAK-RYAN

30 jaar voor vader, 20 jaar voor broers

De rechter sprak van een „planmatige moord in familieverband” op de 18-jarige Ryan uit Joure, met familie gevlucht uit Syrië

Ryan werd vermoord nadat ze zich van haar familie, die in 2011 uit Syrië naar Nederland vluchtte en zich in Joure vestigde, wilde afwenden. In de ogen van de broers en vader maakte zij daarbij de familie te schande.

Bart Hinke

AMSTERDAM

De Syrische broers Al-N. en hun vader zijn maandagmiddag tot lange celstraffen veroordeeld voor de moord op de achttienjarige Ryan, hun zus respectievelijk dochter. De rechtbank Midden-Nederland veroordeelde Muhanad (25) en Mohamed (23) tot twintig jaar cel voor hun betrokkenheid bij de moord met een „forse eergerelateerde component”.

Khaled al N. (53) werd bij verstek veroordeeld: hij is naar Syrië vertrokken na de moord. Hij is tot dertig jaar cel veroordeeld - de zwaarste straf die de rechter kan geven voor een enkelvoudige moord zonder recidive. Het OM had 25 jaar geëist en twintig jaar tegen de broers.

‘Mond vol over eer’

De rechtbankvoorzitter van de meervoudige strafkamer in Lelystad verwoorde bij het uitspreken van het vonnis haar twijfel of Khaled al N. ooit nog deel zou moeten uitmaken van de vrije samenleving. Dat de vader, volgens de rechter een man „die zijn mond vol heeft over eer”, naar een land is gevlucht waarmee Nederland geen rechtshulpverzoekrelatie heeft werd hem extra aangewreven door de rechter.

Khaled al N. heeft verklaard zijn dochter in zijn eentje om het leven te hebben gebracht in een opwelling, maar de rechtbank ging daarin niet mee. Op 27 mei 2024 werd Ryan door de broers opgehaald bij een kennis in Rotterdam. Zes dagen later werd ze gekneveld gevonden in de Oostvaardersplassen. Ze leefde nog toen ze het water inging, stelde de lijkschouwer vast.

De vader die, aldus de rechter, „zijn mond vol heeft van eer” vluchtte naar Syrië

Muhanads telefoon een bewegingspatroon vastgesteld dat overeenkomt met het specifieke hoogteverschil aan de Knardijk, waar het lichaam is aangetroffen. Ook zijn er sporen op zijn schoenen aangetroffen die stroken met vegetatie op de plaats-delict. De jongere Mohamed is mogelijk niet op de plaats-delict geweest, maar dat maakt volgens de rechter niet uit bij het bepalen van zijn medeplichtigheid. De broers hebben altijd ontkend betrokken te zijn. Ze zitten al geruime tijd in voorarrest: 581 dagen. Eén van de broers, Muhanad, was aanwezig in de rechtbank bij de uitspraak en liet weten zijn „naam te gaan zuiveren”, voor hij met de politie vertrok naar zijn cel.

ZEDENZAKEN

De zedenverdachte had geen geldige VOG en stond wel voor de klas – dat is geen uitzondering

Als docent heb je een VOG nodig. Dat systeem is niet waterdicht, toont de zaak tegen Stijn P. Tuchtrechtelijke veroordelingen worden meestal niet meegenomen.

Door **Thomas Borst** Illustratie **Fieke Ruitinga**

‘W ie maakt mij wat, dacht ik vaak. Brutale mensen hebben de halve wereld.’ Het is 21 augustus, aan het woord is Stijn P. (24). Hij staat dan voor de rechter in Haarlem. De ex-voetbaltrainer en voormalig basisschooldocent beantwoordt een vraag over zijn seksueel getinte communicatie met minderjarige jongens. „Het is niet dat ik hier opgewonden van raakte”, benadrukt hij. Toch schrijft de rechtbank in het latere vonnis dat P. op „geraffineerde en strategische wijze te werk ging om deze jongens zover te krijgen dat zij foto’s of filmpjes met een seksuele strekking naar hem stuurden”. Met twee jongens probeerde P. volgens de rechter af te spreken om seksuele handelingen te verrichten.

Om voor de klas te mogen staan, moeten leraren een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) kunnen overleggen. Die toont aan dat ze van onbesproken gedrag zijn, en moet dus de garantie bieden dat verdachten of veroordeelden in zedenzaken buiten de kinderopvang, onderwijs en sport blijven. In 2019 was Stijn P. ook al zedenverdachte, maar die zaak werd geseponeerd wegens gebrek aan bewijs.

P. werkte op scholen in Amsterdam, Heemstede en Haarlem. Daarnaast kwam hij ook op de sportvelden geregeld in contact met minderjarigen. Hij was trainer bij verschillende amateurclubs uit de regio van Haarlem, het langst bij de Koninklijke HFC, tussen juni 2019 en december 2023. Daarnaast had hij een bedrijfje waarmee hij voetbalkampen organiseerde.

Hij is veroordeeld voor ontuchtige handelingen die hij als voetbaltrainer verrichtte. Volgens de rechter heeft hij acht minderjarige jongens gevraagd naaktbeelden van zichzelf te sturen. Dat deed hij vaak via Snapchat, een app die de video’s en foto’s – en dus eventueel belastend materiaal – vanzelf verwijdert. P. bood de jongens geldbedragen, kaartjes voor Ajax of dure sneakers. Verschillende slachtoffers deden aangifte. Ondanks het lopende onderzoek door politie en justitie kon hij zijn werk als gymdocent maandenlang voortzetten. Vier verantwoordelijke instanties –

twee uitzendbureaus en twee scholen – waren nalatig bij het controleren van de authenticiteit van zijn VOG.

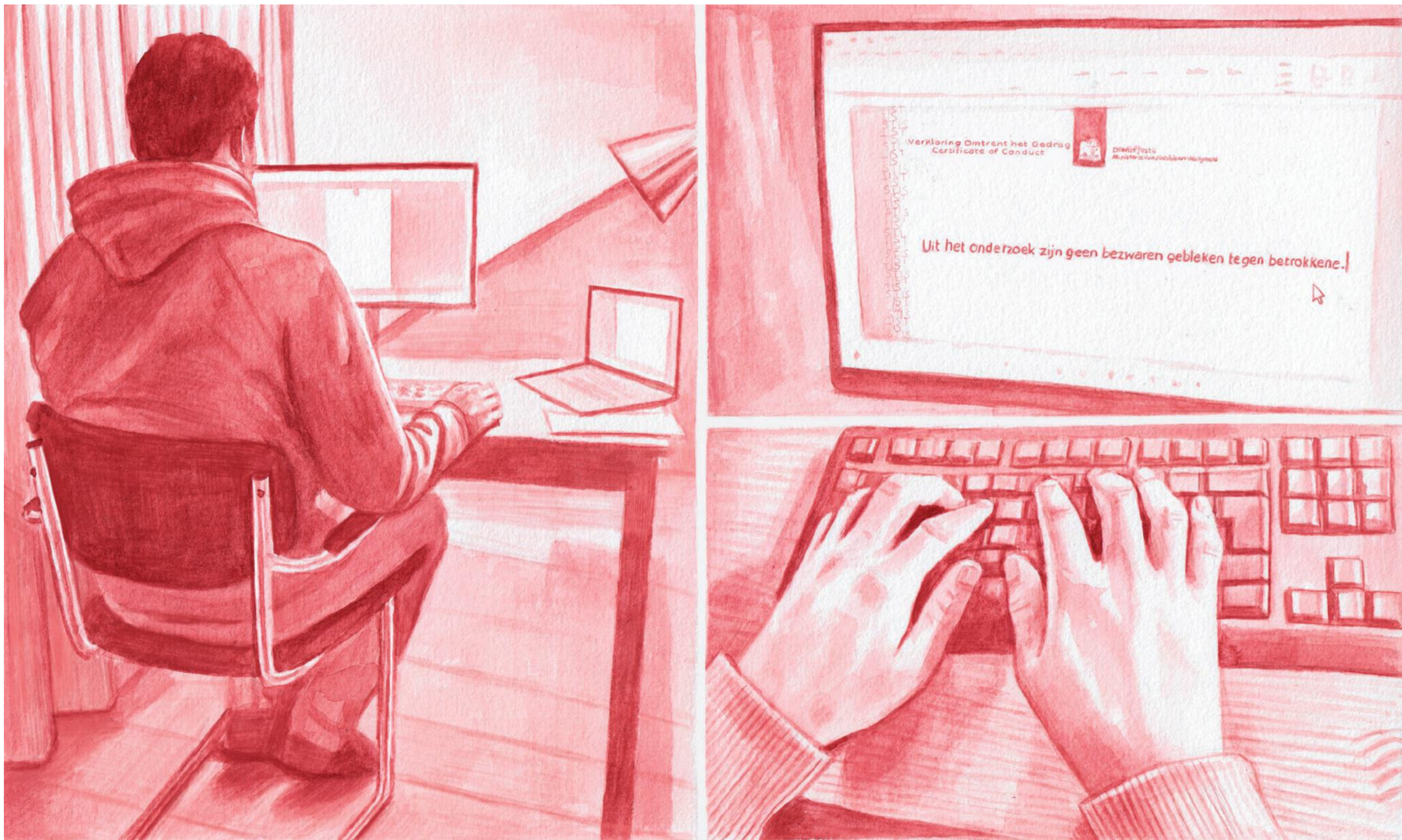
De eerste school vroeg niet eens om de VOG. Het tweede schoolbestuur deed dat wel, maar P. kon op dat moment geen geldig document aanleveren. Zijn aanvraag is door Justis, de instantie die namens het ministerie van Justitie en Veiligheid de controles doet, herhaaldelijk afgewezen. Daarbij gaan Justis-medewerkers na of de aanvrager in het verleden met justitie in contact is geweest: naast veroordelingen kijken ze ook naar strafbeschikkingen en openstaande zaken, zowel in eerste aanleg als hoger beroep.

P. wil ondanks zijn mislukte VOG-aanvraag dolgraag in het onderwijs werken. Om de baan alsnog te krijgen, vervalst hij het document. De Amsterdamse basisschool ontdekt de fraude niet, neemt hem aan en biedt P., zo zegt hij maanden later in de rechtbank, zelfs snel een vast contract aan. Het schoolbestuur weet niet dat P. dan verdachte is in een zedenzaak. De verantwoordelijke directeur wil niet reageren op vragen van *NRC*. Hij laat weten „geen interesse” te hebben mee te werken aan het verhaal, waarna hij het telefoonnummer blokkeert.

Waarschuwing van justitie

Wel gaat de directeur in gesprek met het Openbaar Ministerie, waar voor de rechtszaak grote verbazing heerst over het feit dat zedenverdachte P. ondanks zijn strafrechtelijke vervolging actief blijft in het onderwijs. Het OM legt contact met beide scholen – bij de eerste blijkt hij niet meer te werken, en de tweede stuurt P. weg na de waarschuwing van justitie aan de school. Er is vaker contact tussen het OM en schoolbesturen over zedenonderzoeken, ook als een verdachte nog niet is veroordeeld.

Deze zaak toont de kwetsbaarheden van het Nederlandse strafrechtstelsel aan, met name in de fase voordat iemand is veroordeeld en het aankomt op de preventieve werking van de VOG. Instanties informeren elkaar niet, VOG-controles op scholen en sportclubs worden niet of laks uitgevoerd en slachtoffers durven vaak geen aangifte te doen, waardoor daders lang

Stijn P. vervalst het document, de school ontdekt de fraude niet en geeft hem een contract

buiten beeld van de politie en justitie blijven.

In oktober maakte het Openbaar Ministerie bekend een 39-jarige basisschoolleerling uit Vlissingen te vervolgen op verdenking van seksueel misbruik van een oudleerling. Ook zou de man, naast docent eveneens voetbaltrainer- en scout, volgens justitie heimelijk videobeelden hebben gemaakt van douchende jongens bij drie Zeeuwse clubs, over een periode van vijftien jaar. Pas na aangifte van het minderjarige slachtoffer trof de politie de beelden aan bij hem thuis. De zaak uit Vlissingen heeft overeenkomsten met die van een tennis- en basisschoolleerling uit Pijnacker, die in 2023 werd veroordeeld tot een celstraf van zeven jaar omdat hij vijftien jaar lang meisjes seksueel heeft misbruikt en grote hoeveelheden kinderporno bezat.

Jeugdtrainer

In 2023 publiceerde *NRC* een verhaal over een jeugdtrainer in Schagen die werd weggestuurd bij zijn club wegens seksueel getint grensoverschrijdend gedrag tegenover minderjarigen. De KNVB was daarvan op de hoogte, maar kon vanwege „privacyregels” niet voorkomen dat de trainer bij een nieuwe club aan de slag kon. Ondertussen werkte hij op twee basisscholen, ook nadat de voetbalbond hem voor vijf jaar schorste vanwege seksuele intimidatie. De KNVB-sanctie heeft geen gevolgen voor zijn VOG: een voetbalschorsing blijft buiten het

strafblad. Het bestuur van de laatste school „schrikt zich te pletter” na een tip van buitenaf over de docent, en stuurt hem alsnog weg.

De Amsterdamse basketbalcoach Gideon van der H. hoort eind december zijn straf van de rechtbank, nadat hij jarenlang meerdere jeugdteams trainde. Bij zijn eerste club werd hij weggestuurd omdat zijn VOG-aanvraag was afgewezen wegens bezit van kinderporno. Jaren later neemt een andere club hem alsnog aan, volgens het bestuur had hij op dat moment wel een geldig VOG. Uiteindelijk is hij vervolgd omdat hij stiekem videobeelden maakte van minderjarige jongens onder de douche. Hij heeft voor de rechter bekend dat hij al zijn hele leven met „pedoseksuele gevoelens” worstelt, melden verschillende media.

De rode draad in al deze zaken: (jonge)mannen die vanuit een gezagsverhouding binnen en buiten het onderwijs en sport eenvoudig jarenlang seksueel getint contact met minderjarige slachtoffers kunnen onderhouden. Ze weten vaak precies waar de mazen in de wet zitten. Hun machtspositie als leraar of sporttrainer werkt intimiderend, slachtoffers durven vaak geen aangifte te doen. Politie, justitie, sport- en schoolbesturen kunnen daarvoor pas laat ingrijpen, met vele slachtoffers tot gevolg.

Conny Rijken, nationaal rapporteur seksueel geweld en mensenhandel, vertelde

vroeg jaar aan *NRC* dat na iets meer dan de helft van de gemelde incidenten over seksueel grensoverschrijdend gedrag een aangifte volgt. En op basis van die aangiften vindt de politie volgens Rijken in 40 procent van de zaken geen verdachte. Daders van seksueel grensoverschrijdend gedrag kunnen dus lang buiten het zicht van de opsporingsdiensten blijven.

In een vroeg stadium in beeld

Maar ook als een verdachte wel in een vroeg stadium in beeld komt bij politie en justitie, hoeft dit niet altijd gevolgen te hebben voor een baan in het onderwijs of de zorg. Zo werkte Stijn P. maandenlang in het onderwijs terwijl justitie zijn handelingen onderzocht én hij in 2019 al zedenverdachte was in een uiteindelijk geseponeerde zaak.

P. heeft in de rechtbank bekend zijn VOG te hebben vervalst om in het onderwijs te kunnen blijven werken. „Dat is stom geweest”, zei hij tegen de rechter. Op de school waar hij tussen juli 2024 en november 2024 werkte, werd hem „een vast contract aangeboden, net als op vier andere scholen”, zo zei P. in de rechtbank. Tijdens de inhoudelijke behandeling had de officier van justitie zich al fel uitgesproken tegen de lakse handelswijze van de scholen en uitzendbureaus. „Als dit soort instanties al geen controles uitvoeren, blijft er van de beschermende werking van de VOG niets over.”

Een ander probleem is dat Justis een aanvraag uitsluitend beoordeelt op justitiële gronden en niet op basis van arbeidsrechtelijke of tuchtrechtelijke veroordelingen. In de praktijk kan dit betekenen dat een voetbaltrainer die door de KNVB geschorst is vanwege seksueel grensoverschrijdend gedrag, gewoon kan blijven werken in het onderwijs als daar geen aangifte van is gedaan. Het register seksuele intimidatie, waar schoolbestuurders voorheen konden zien of iemand tuchtrechtelijk was veroordeeld, bestaat inmiddels niet meer, onder meer door strengere privacywetgeving.

Nationaal rapporteur seksueel geweld Conny Rijken en regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag Mariëtte Hamer pleiten er al langer voor om tuchtrechtelijke veroordelingen mee te wegen bij een VOG-procedure, maar een woordvoerder van het ministerie van Justitie en Veiligheid laat weten dat „dit voorstellen er op dit moment niet is”. Het departement wil tucht- en strafrecht niet met elkaar vervlechten.

Wel werkt het ministerie aan een andere, door Hamer en Rijken voorgestelde aanscherping. Nu is het zo dat als een VOG in het onderwijs eenmaal is toegekend, die in principe zonder verlooptdatum geldig blijft. Het ministerie wil dat veranderen en een zogeheten continue screening invoeren, iets wat al bestaat in de zorg en taxi-branches. Dat betekent dat de overheid ac-

tief controleert of toegekende VOG’s nog volstaan. Blijkt dat vanwege een verdenking of veroordeling niet het geval, dan kan de inspectie een werkgever inlichten. Het ministerie wil dit ook in het onderwijs invoeren, via een wetsvoorstel dat in de komende maanden af moet zijn.

Contactverbod

De rechtbank veroordeelde Stijn P. in september tot een gevangenisstraf van achttien maanden (waarvan de helft voorwaardelijk) en legde hem een contactverbod op voor minderjarigen. Zo mag hij, als hij zijn straf heeft uitgezeten, niet in contact komen met kinderen zonder andere volwassenen erbij.

Daarnaast heeft de rechter bepaald dat hij na zijn vrijlating niet meer in het onderwijs, bij sportverenigingen, de zorg of crèches mag werken. De reclasseringscontroleert of hij zich aan die voorwaarden houdt. Dat doet de toezichthouder door regelmatig met P. in gesprek te gaan en eventueel risicovol herhaaldgedrag te identificeren. Reclasseringsambtenaren mogen alleen met de cliënt contact hebben, maar geen contact opnemen met een school of voetbalclub als het vermoeden bestaat dat P. daar (vrijwillig) werk uitvoert. Zo blijft het risico bestaan dat hij opnieuw in contact komt met minderjarigen.

De meeste amateurvoetbalclubs negeren het advies van de KNVB en sportkoepel NOC*NSCF om de VOG te verplichten voor trainers en vrijwilligers. Sinds de coronatijd is de afhankelijkheid van amateurclubs van vrijwilligers gegroeid. Zij willen de drempel om iemand kosteloos te laten meedraaien in de kantine of het trainingsveld zo laag mogelijk houden – een VOG-verplichting past daar niet bij. Zo is het dus mogelijk dat P. zich wederom meldt als vrijwilliger bij een vereniging die niet bekend is met zijn verleden.

Tijdens de zitting in Haarlem is de rechter nieuwsgierig hoe P. de rest van zijn leven voor zich ziet. Omdat hij een groot deel van zijn gevangenisstraf al in voorarrest heeft uitgezeten, zal hij relatief snel vrijkomen. Daarna wil P. in de evenementensector werken, zegt hij. „Toch niet met kinderen?”, vraagt de rechter, waarop hij lachend „nee” antwoordt.

Capitool-bestormers tijdens de rellen van 6 januari 2021. FOTO ROBERTO SCHMIDT/AFP

DEMOCRATIE VS

Tump blijft vijf jaar na dato de geschiedenis herschrijven van de Capitoolbestorming

Op 6 januari 2021 wankelde de Amerikaanse democratie toen Donald Trumps aanhang het Capitool bestormde. Sinds hij terug is aan de macht, dringt Trump het land zijn eigen lezing van die dag op. De 1.500 relschoppers die hij gratie gaf, gaan intussen weer in de fout.

Merijn de Waal

AMSTERDAM

Naar eigen zeggen maakte Donald Trump „een einde aan een ernstig nationaal onrecht” door op zijn allereerste dag terug in het Witte Huis circa 1.500 Capitool-bestormers gratie of strafkwijtschelding te verlenen. Iedereen die vervolgd was omdat hij op 6 januari 2021 had deelgenomen aan Trumps poging zijn stembusnederlaag van november 2020 met geweld terug te draaien, ging vrijuit. Nu zou er „een proces van nationale verzoening beginnen”, beloofde de kersverse president in een proclamatie.

Aanvankelijk was binnen Trumps transitieteam geopperd per individu te bekijken wie coulance verdiende. Die dag werden zeker 140 agenten mishandeld met staven, knuppels, dranghekken, vlagstokken en berenspray - terwijl de Republikeinen zich graag presenteren als partij van *law and order*. Er zaten mensen tussen die eerder waren vervolgd wegens zedendelicten - terwijl Trump zijn MAGA-beweging deels smeedde rond complottheorieën over linkse pedofielen. Er waren verdachten die eerder hun partner mishandelden en soms door eigen gezinsleden waren aangegeven - en die nu naar huis konden.

Maar toen zijn beëdiging naderde, had

Trump geen zin in maatwerk, reconstrueerden Amerikaanse media. „*Fuck it: Release 'em all*”, zou hij gezegd hebben. Met één penstreek wilde hij de geschiedenis van zijn mislukte putsch tegen de Amerikaanse democratie herschrijven.

Zijn pardon vormde het sluitstuk van een veel langer proces van geschiedvervalsing. Hierin werd de bestorming eerst gebagatelliseerd als een uit de hand gelopen vreedzaam protest, vervolgens toegeschreven aan geïnfilterde antifa-activisten of FBI-agenten, en uiteindelijk werden veroordeelde relschoppers omarmd als „politieke gevangenen” of „gijzelaars” van „het Biden-regime”. Gaandeweg ging een meerderheid van de Republikeinse kiezers die lezing geloven.

Precies vijf jaar na de bestorming en krap

„*Fuck it: Release 'em all*”, zou Trump gezegd hebben bij de vraag of elke veroordeelde niet apart beoordeeld moest worden

een jaar na het massapardon, blijkt dat tientallen relschoppers allesbehalve clementie verdienden. Volgens de ngo Citizens for Ethics and Responsibility in Washington (CREW), die zich richt op goed bestuur, zijn zeker 33 gepardonneerde bestormers opnieuw opgepakt, aangeklaagd of veroordeeld sinds ze begin 2025 gratie kregen van Trump. Verscheidenen proberen die nieuwe juridische problemen af te schudden door te stellen dat hun presidentiële gratie hen vrijwaart van elke strafvervolgning. Bij haar inventarisatie vond CREW zeker zes personen die zijn beschuldigd van seksuele delicten tegen kinderen, variërend van misbruik tot bezit van kinderporno. Twee van hen zijn beschuldigd van verkrachting. In vijf gevallen draait de verdenking om verboden wapenbezit, waarbij twee mensen eerder huiselijk geweld pleegden. Vijf relschoppers reden onder invloed, waarbij in twee gevallen verkeersdoden vielen. Een ander werd doodgeschoten door de politie toen hij zich bij een verkeerscontrole verzette.

Vier relschoppers begingen geheel nieuwe delicten ná hun pardon. In een geval ging het om de geweldloze diefstal van een partij koperdraad, maar John Daniel Andries, Zachary Jordan Alam en Christopher Moynihan begingen ernstiger feiten. En dan was er nog een bestormer die een tweede pardon kreeg van Trump: Dan Wilson.

Christopher Moynihan Terreurdreiging

Extremisme-experts toonden zich vorig jaar bezorgd toen Trump alle bestormers vrijliet. De collectieve gratie kon „een toestemmingsstructuur” scheppen voor toekomstig geweld, waar- schuwde onder anderen terroris- me-deskundige Elizabeth Neu- mann, die onder Trump-I be- noemd werd op het ministerie voor Binnenlandse Veiligheid. „Milities kunnen als wrekers het recht in eigen hand nemen, omdat ze weten dat ze justitie kunnen negeren”, waarschuwde zij tegen- over *The Texas Tribune*. Neumann: „We zijn geen op de rechtsorde gebaseerde maatschappij meer, maar het gaat er om of je tot de juiste stam behoort... [.] Dan ben je beschermd.”

Dit gevoel van immuniteit lijkt onder anderen te hebben geleefd bij Christopher Moynihan. De Capi- tool-bestormer, die hiervoor in fe- bruari 2023 een celstraf van 21 maanden kreeg, werd afgelopen oktober opnieuw opgepakt. In sms'sjes zou hij bedreigd hebben om Hakeem Jeffries, de hoogste Democraat in het landelijke Huis van Afgevaardigden, te vermoor- den.

Moynihan werd opgepakt in New York daags voordat Jeffries zou spreken op een economisch fo- rum in die stad. Volgens de aan- klacht schreef hij: „Jeffries spreekt over een paar dagen in NYC en ik mag deze terrorist niet laten le- ven”. En: „Zelfs als ik erom gehaat zal worden, moet hij uitgescha- keld worden, ik zal hem in de toe- komst vermoorden.” Wegens deze uitlatingen wordt hij vervolgd voor het uiten van een terroristisch dreigement. In afwachting van zijn proces is hij op borgtocht vrij.

Zachary Jordan Alam Huisinbraak

Bij de Capitool-bestorming viel één dode aan de kant van de relschoppers: Ashli Babbitt. Ze werd door een agent neergescho- ten toen ze door het raam van een gebarricadeerde deurpost klom. Dit maakte haar voor trumpisten tot martelaar en afgelopen juni trof Trumps ministerie van Justitie een schikking met Babbitts familie van bijna 5 miljoen dollar. Ook kreeg de voormalige luchtmachtvete- raan eind augustus postuum een begrafenis met militaire eer aan- geboden. De deur waar Babbitt werd dood- geschoten, werd kort daarna wél opengebroken door Zachary Jor- dan Alam. Hij sloeg ruiten in, be- dreigde agenten die hem tegen- hielden en riep medestanders op „dat we vuurwapens nodig heb- ben”. Tijdens zijn proces voerde zijn advocaat aan dat Alan een „lo- ner” was, die „gewoon ergens bij wilde horen, omdat hij door iede- ren in zijn leven verstoet is”. De rechter noemde hem bij zijn ver- oordeling tot acht jaar cel, in no- vember 2024, een van de meest gewelddadige en agressieve be- togers. Dankzij Trumps gratie zou de man uit Virginia begin 2025 al snel vrij- komen. Na een tijdje in een op- vanghuis met andere voormalige 'J6'-gevangenen te hebben ge- woond, werd Alam in mei vorig jaar opnieuw opgepakt. Ditmaal wegens inbraak in een woning in Henrico, Virginia, waar hij binnen- drong om juwelen en elektronica te stelen, maar betrapt werd door de bewoners. Afgelopen oktober werd hij door een jury schuldig be- vonden. Alam moet zijn straf, die kan oplopen tot maximaal veertig jaar cel, nog horen.

John D. Andries Stalken van ex

Aan de bestorming van het Capitool namen vele tien- tallen mensen deel met een verleden bij de politie of strijd- krachten. Een van deze rel- len-de veteranen was John Daniel Andries uit Maryland. Hij trad in 2004 toe tot het korps mari- niers en maakte vanaf 2006 drie jaar deel uit van de onder- houdsploeg van de presiden- tiële helikopter *Marine One*. Op 6 januari 2021 drong hij als een van de eersten het Capitool binnen en viel met mede- rel- schoppers agenten aan. Na zijn arrestatie op 4 februari 2021 werd hij in afwachting van zijn proces vrijgelaten. Eind fe- bruari 2022 kreeg hij in een dranken bui ruzie met gasten en personeel in een biljartzaal en belandde hij in een handge- meen met agenten. In januari 2023 kreeg hij een jaar cel op- gelegd voor zijn deelname aan de rellen. Na Trumps gratie, op 20 januari 2025, ging hij al snel weer in de fout. De maand erop begon hij zijn ex-partner (tevens moeder van zijn kind) en haar nieuwe vriend hinderlijk te volgen on- danks een bevel uit hun buurt te blijven. Nadat hij in mei 2025 zijn ex en hun kind opnieuw las- tigviel in een restaurant, werd hij opgepakt. De rechter ver- oordeelde hem in juni tot zestig dagen cel.

Dan Wilson Verboden wapenbezit

Het ruimhartige gratiebeleid van de president strekte zich de afgelopen maanden niet alleen uit naar de zogeheten J6'ers. Ook andere delinquenten, opvallend vaak veroordeeld voor witteboordencriminaliteit en cryptozwendel, werden door Trump gepardonneerd na loftui- tingen aan de president of dona- ties aan Republikeinse campag- nes. Op het ministerie van Justitie is *U.S. pardon attorney* Ed Martin, een voormalig advocaat van veel Capitool-relschoppers, hier ver- antwoordelijk voor. Het was Martin die pleitte voor een tweede gratie voor Dan Wil- son. Ook hij relde bij het Capitool en toen de politie tijdens het on- derzoek hiernaar, in 2023, zijn woning in Kentucky binnenviel, trof ze wapens aan waarvoor hij geen vergunning had. Martin zorgde er half november 2025 voor dat Trump een tweede pardon voor Wilson tekende, nu ook voor de wapenkwestie, omdat die voortvloeide uit het J6-onder- zoek. Een andere J6-verdachte kreeg die dag ook een pardon. Suzanne Kaye werd in 2023 tot gevangenisstraf veroordeeld, omdat ze in 2021 een video online plaatste waarin ze FBI-agenten die haar rol bij de rellen onderzochten met de dood bedreigde. „Het DOJ [ministerie van Justitie] van Biden nam Suzanne Kaye in het vizier wegens sociale-mediaberichen- ten”, schreef Ed Martin bij haar gratie op X. „President Trump is bezig de schade die Biden aan- richtte met zijn politisering van het DOJ terug te draaien, zodat het helingsproces kan begin- nen.”

Buiten het Capitool werd op 6 ja- nuari 2021 een geïm- proviseerde galg opge- steld door Trump-aan- hangers. FOTO SHAY HORSE/NURP- FOTO VIA GET- TY IMAGES

nrcwebwinkel

Adviesprijs
359,-
279,-

HAY

Butler trapje van eikenhout

- › Multifunctioneel en veelzijdig trapje
- › Gemaakt van stevig eikenhout
- › Ideaal als bijzettafel, kruk of bankje

De Butler is een slimme en veelzijdige huishoudhulp, ontworpen door Shane Schneck. Het is in de eerste plaats een trapje met twee extra treden, handig om bij hoge plekken te komen. Maar je kunt het ook gebruiken als bijzettafel, kruk of bankje naast je bed als je het niet als trap nodig hebt. Het is gemaakt van stevig eikenhout en komt volledig gemonteerd, dus je kunt het meteen gebruiken.

Bestel nu nrcwebwinkel.nl/butler

Begin december rolde **gameplatform Roblox in Nederland, Australië en Nieuw-Zeeland** een update uit om de veiligheid te verbeteren: wie nu wil chatten via het platform, moet eerst haar of zijn gezicht laten scannen. PHIL NOBLE/REUTERS

INTERVIEW **MATT KAUFMAN** HOOFD VEILIGHEID ROBLOX

Kan Roblox veilig worden gehouden voor kinderen? ‘Door naar de échte leeftijd te vragen, maken we het ons juist niet gemakkelijk’

Nu gameplatform Roblox langzaam Facebook-achtige proporties aan begint te nemen, merkt de veiligheidschef van het bedrijf dat de buitenwereld steeds betere veiligheidsmaatregelen eist. „We willen ons juist aan hogere eisen houden dan alle andere bedrijven.”

Len Maessen

AMSTERDAM

Kun je een gameplatform zo groot als Roblox veilig houden voor kinderen? Inmiddels spelen dagelijks 150 miljoen mensen spelletjes via de Roblox-app, waarvan een derde onder de 13 jaar. Iedereen kan zelf spellen maken voor het platform, die vervolgens worden uitgeserveerd als een soort Netflix.

Dat dat fout kan gaan is inmiddels wel duidelijk. Zo ontdekte NRC samen met onderzoekscollectief CTE in augustus dat de internationale beweging ‘Com’ kinderen ronselde via Roblox, die vervolgens worden afgeperst of blootgesteld aan afschuwelijke beelden. In het verleden kwamen vaker verhalen naar buiten over kinderen die via Roblox worden benaderd door volwassenen, met soms kwalijke gevolgen.

Begin december rolde Roblox in Nederland, Australië en Nieuw-Zeeland een update uit om de veiligheid te verbeteren: wie nu wil chatten via het platform, moet eerst haar of zijn gezicht laten scannen, zodat de app de leeftijd kan schatten. Matt Kaufman, hoofd veiligheid bij Roblox (Chief Sa-

fety Officer), snapt de zorgen, zegt hij in gesprek met NRC. „Nu platformen als Roblox steeds groter worden, wordt er ook meer op ons gelet. Wij verwelkomen die aandacht op een zekere manier. We willen ons juist aan hogere eisen houden dan alle andere bedrijven.”

Contouren van Facebook

De Nederlandse overheid kondigde in oktober een onderzoek aan naar het platform, om vast te stellen of het veilig genoeg is voor kinderen. Roblox bestaat al twintig jaar, maar groeit zeker sinds de coronapandemie enorm. Door de huidige omvang krijgt het platform steeds meer de contouren van een Facebook of TikTok, die officieel niet of nauwelijks gebruikers onder de 13 toestaan.

„Iedereen weet dat er kinderen op elk sociaal platform aanwezig zijn”, zegt Kaufman daarover. „Wat Roblox anders maakt is dat we eerlijk zijn over de leeftijd van onze gebruikers.” Volgens Kaufman maakt die eerlijkheid „Roblox kwetsbaar voor vragen die andere platformen niet krijgen”. Kinderen vereisen nu eenmaal betere controles en regels. „Wij maken het ons niet gemakkelijk door naar de echte leeftijd te vragen, in plaats van - zoals andere platformen - een vinkje waarmee je belooft dat je ouder bent dan 13 jaar. En dan maar zeggen: we hebben onze verantwoordelijkheid genomen.”

In het verleden experimenteerde Roblox daarom met functies waarbij gebruikers hun ID-kaart moesten tonen. Maar het bedrijf is daar niet erg gelukkig mee, zegt Kaufman: het wil zo min mogelijk privé-informatie verzamelen en veel kinderen in de Verenigde Staten hebben überhaupt geen ID-kaart. Daarom dus de gezichtsscans. „De beelden verwijderen we zodra we je leeftijd hebben bepaald”, zegt Kaufman, een proces dat volgens hem ‘enkele seconden’ duurt.

Uit zo’n check rolt vervolgens een schatting: het systeem kan er „tot twee jaar” naast zitten. Het systeem is volgens hem daarmee aardig accuraat. Door te kijken naar veranderingen in de gezichtsstructuur die in de eerste 25 jaar van het leven plaatsvinden, plaatst het gebruikers in ‘emmers’: onder de 9 jaar, 9 tot 12 jaar, 13 tot 15 jaar, 17 en 18 jaar en daarboven. Chatten mag alleen met mensen in dezelfde ‘emmer’. Bijvangst zou een beperking van de hoeveelheid pesten op het platform moeten zijn - ook pesten is een aanhoudend probleem. „We hebben veel gesproken met specialisten in de ontwikkeling van kinderen - binnen welke leeftijds categorieën gaan kinderen met elkaar om?”

Andermans foto

Er zijn echter zorgen over deze methode. Zo bleek de gezichtsscans van een app als YouTube gemakkelijk te omzeilen door het gebruik van andermans foto’s of zelfs door de telefoon op een scherm te richten. Roblox bouwt daarom ‘liveness checks’ in, zegt Kaufman: je moet eerst via een video laten zien dat je je gezicht kan bewegen. „We analyseren ook signalen dat een speler

CV

Matt Kaufman studeerde lucht- en ruimtevaarttechniek aan Virginia Tech en de Universiteit van Californië. Daarna werkte hij als vicepresident bij verschillende game- en IT-bedrijven.

Hij was president en later Head of Operations van Crunchbase en trad in 2017 bij Roblox in dienst als vicepresident productbegeleiding. Sinds 2023 is hij hoofd veiligheid.

”

Wat Roblox anders maakt is dat we eerlijk zijn over de leeftijd van onze gebruikers

misschien niet écht de leeftijd heeft die uit de gezichtsscans is gerold. Als we er aanleiding toe hebben, vragen we om nogmaals de scan uit te voeren.” Hij noemt het een „proces”, waarbij Roblox verschillende lagen aan veiligheidscontroles op elkaar stapelt om problemen te ondervangen.

Een meerderheid van de spelers op Roblox communiceert alleen met vrienden en familie, benadrukt Kaufman. Het platform heeft zijn chatfuncties daarop afgesteld: geen of beperkte chat voor de jongste gebruikers. Ben je ouder dan 13 en jonger dan 18 jaar, dan kun je slechts chatten met kinderen van jouw leeftijd, en streng gefilterd op taal en verwijzingen naar andere chatapps - tenzij je kan bewijzen dat je ze in het echt kent, bijvoorbeeld door een QR-code op elkaars fysieke telefoon te scannen of de contacten in je telefoon te importeren.

Toch bleek afgelopen maand uit een groot onderzoek van de Nederlandse educatieve gamemaker HackShield onder 85.000 kinderen dat één op de drie kinderen in games weleens chat met mensen die ze niet kennen - al benadrukt Roblox dat het onderzoek vóór de implementatie van de nieuwe leeftijdsgrenzen op chats werd gehouden. In online contact met vreemden schuilen voor kinderen grote risico’s. Roblox probeert streng te handhaven op het verbod om andere gebruikers naar chatapps buiten het platform te lokken, maar in het verleden wisten veel spelers dat te omzeilen. Ze verzonden bijvoorbeeld verholde termen om bekende chatplatformen mee te omschrijven - zo werd Discord ‘Dizzy’ of ‘Cord’.

Van app naar app

„Ik denk dat we een stap terug moeten nemen en het moeten hebben over de veiligheid van kinderen en tieners op internet in het algemeen”, zegt Kaufman. „Zeker tieners springen van app naar app naar app - even chatten, dan een video op een video-app plaatsen, dan even gamen. Dat is onderdeel van hun dagelijkse routine.” Maar veel van die andere apps zijn niet zo scherp op de veiligheid als Roblox probeert te zijn, zegt hij. „Je kan bij ons bijvoorbeeld geen foto’s of video’s delen. We versleutelen geen berichten, we monitoren alle communicatie. Als we problemen zien, melden we dat bij de politie. Maar niet ieder platform doet dat.”

De algoritmen die gesprekken onderzoeken op het gebruik van termen als Discord worden daarom al enige tijd aangevuld met het zogenoemde ‘Sentinel’-systeem. Dat is een AI-sys-

teem dat het gedrag van Robloxspelers analyseert. Merkt het systeem bijvoorbeeld dat iemand te vaak probeert om persoonlijke informatie los te peuteren bij andere gebruikers, dan wordt dat gemeld, zegt Kaufman. „Vervolgens hebben wij een team van mensen afkomstig van politie- en inlichtingendiensten dat dit soort gevallen bekijkt. Als er iets mis is, dan stappen we naar de politie.”

Maar AI-systemen slagen er lang niet altijd in om rotte appels op te sporen. Roblox - dat afgelopen jaar een omzet had van bijna 4 miljard euro, maar bijna een miljard euro verlies leed - zou meer geld moeten investeren in menselijke moderatie, vinden veel experts.

Volgens Kaufman berust dat op een misverstand over de effectiviteit van menselijke moderatoren. „Je kan een enkel mens goed trainen om goede moderatiebeslissingen te nemen”, zegt hij. „Maar elk individu denkt anders na over problemen. Als je heel veel mensen traint, dan is het systeem juist minder accuraat. Op een schaal van 150 miljoen spelers per dag, miljarden berichten die heen en weer vliegen, miljoenen stukjes game die dagelijks in Roblox worden gemaakt... dan werkt het gewoon niet om daar alleen mensen op los te laten.”

Hij ziet meer heil in de inzet van een kleinere groep menselijke moderatoren die goed getraind zijn in het herkennen van problemsituaties. „Die voeden onze algoritmen.” Volgens Kaufman heeft het systeem Sentinel zich bovendien al bewezen. „Dat herkent veel kwalijke situaties die verder door niemand zijn opgemerkt.”

Kaufman hamert erop dat Roblox koploper is in het onderzoek naar kinderveiligheid op zo’n grote schaal. Vooral snog, zegt Kaufman, gaat de implementatie van de nieuwe gezichts-scan goed. Volgens zijn eigen data is er „nu al sprake van een daling in pestgedrag” in de drie landen waar de scan wordt ingezet, maar is het nog te vroeg om conclusies te trekken.

Gaat het werken? Er gebeurt veel op Roblox; zowel kinderen als kwaadwillenden zoeken dagelijks naar manieren om nieuwe regels te omzeilen. De bezorgde ouder zal zijn of haar kind toch altijd zelf in de gaten moeten houden. Er zijn zeker positieve kanten aan Roblox: het is een platform dat creativiteit en samen spelen aanmoedigt. Maar het blijft de vraag of het überhaupt mogelijk is om een platform van deze grootte volledig veilig te maken - en hoeveel risico’s ouders bereid zijn te accepteren.

”

Als we problemen zien, melden we dat bij politie. Niet ieder platform doet dat

Meer dan kennis

Voor wie niet alleen wil weten, maar ook wil begrijpen.
Van meesterwerken tot menselijk gedrag.

Start vanaf
januari of
september

Jaaropleiding Geschiedenis

Ga mee op een inspirerende reis door de tijd. Ontdek hoe beschavingen ontstonden, hoe grootmachten opkwamen en verdwenen, en hoe ideeën en uitvindingen onze wereld blijvend veranderden.

- › 40 hoorcolleges
- › Start in september 2026
- › Online of in Amsterdam

Jaaropleiding Psychologie

Duik in het menselijk gedrag. Van Plato tot Freud en moderne psychologie – verken bewustzijn, identiteit, moraal en sociale invloed in 40 intensieve colleges met filosoof Rico Sneller.

- › 40 colleges
- › Start in september 2026
- › Op locatie of online

Jaaropleiding Moderne kunst

Deze diepgaande reeks geeft inzicht in de stromingen, invloedrijke kunstenaars en controversiële werken die de kunstwereld hebben gevormd. Je leert hoe kunst zich sinds 1800 heeft ontwikkeld en krijgt een compleet begrip van moderne kunst.

- › 32 hoorcolleges
- › Start in januari of oktober 2026
- › Op locatie of online

Jaaropleiding Filosofie

Wat hebben grote denkers ons te zeggen over waarheid, kennis en zingeving? In de Jaaropleiding Filosofie verdiep je je in de ideeën van klassieke én hedendaagse filosofen, uit het Westen én daarbuiten. Je leert denken over levensvragen, morele dilemma's en de kunst van het leven. Voor wie met filosofie de wereld én zichzelf beter wil begrijpen.

- › 34 hoorcolleges
- › Start in september 2026
- › Op locatie of online

Jaaropleiding Architectuur

Van de majestueuze piramides tot de futuristische Jeddah Tower: ontdek hoe onze omgeving is ontstaan en ontworpen door de tijd heen. Verken niet alleen de esthetiek, maar ook de technische, maatschappelijk en culturele context van de gebouwen die onze wereld vorm geven.

- › 32 hoorcolleges
- › Start in januari of september 2026
- › Op locatie of online

Jaaropleiding Kunstgeschiedenis

Altijd al kunst écht willen begrijpen? De Jaaropleiding Kunstgeschiedenis biedt een diepgaand overzicht van de westerse kunst, van de Oudheid tot nu, met oog voor context, betekenis en interpretatie. Ontwikkel een stevige basis en leer met nieuwe blik kijken. Schrijf je vandaag nog in!

- › 40 colleges
- › Start in januari of september 2026
- › Op locatie of online

VOETBAL

Manchester United ontslaat na veertien maanden trainer Rúben Amorim alweer

De Portugees volgde ruim een jaar geleden Erik ten Hag op, en kreeg de vervallen grootmacht ook niet op de rit.

Mark Lieveisse Adriaans

AMSTERDAM

De Engelse voetbalclub Manchester United heeft maandagochtend trainer Rúben Amorim ontslagen vanwege teleurstellende resultaten. De voormalige grootmacht staat na twintig wedstrijden op de zesde plek in de Premier League. Amorim was slechts veertien maanden hoofdtrainer van *The Red Devils*. De Portugees nam zondag al een voorschat op een vertrek toen hij na een 1-1 gelijkspel tegen Leeds United zei z'n werk te blijven doen „tot iemand anders me aflost”.

Het vertrek van Amorim verdiept de lange sportieve crisis waarin Manchester United zich bevindt sinds de legendarische trainer Alex Ferguson de club in 2013 verliet. De Schot had United in 27 jaar opgebouwd tot een mondiale topclub. Maar sinds zijn vertrek won United geen landskampioen-

Trainer **Rúben Amorim** van Manchester United tijdens de thuiswedstrijd tegen AFC Bournemouth (uitslag 4-4) in de Premier League, december 2025. FOTO PHIL NOBLE/REUTERS

schap meer en wist het slechts één internationale prijs te winnen, de Europa League in 2017 (toen het in de finale Ajax versloeg).

Alle zeven trainers die hem opvolgden werden ontslagen of ver-

trokken zelf vanwege teleurstellende resultaten en onmin met de clubleiding. Wat zij deelden, was dat ze veelal werden aangesteld met de belofte dat de club rondom hun tactische stijl gebouwd zou

worden, maar ze een selectie erfden die vaak een heel ander voetbal gewend was.

Zo ging het ook met Amorim, die in november 2024 voor zo'n elf miljoen euro werd weggekocht bij het

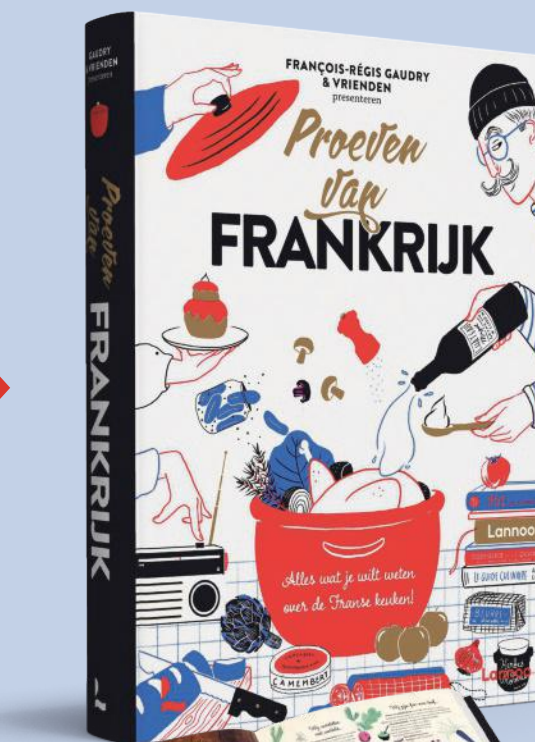
Portugese Sporting Lissabon. Bij die club had Amorim indruk gemaakt met zijn agressieve, aanvallende en tactische stijl, die de club onder meer twee landskampioenschappen opleverde.

Daarbij speelde hij in een 3-4-3 systeem (met drie verdedigers, vier middenvelders en drie aanvallers), dat afweek van het voetbal dat United daarvoor onder de Nederlandse trainer Erik ten Hag speelde. Vanaf het begin worstelde Amorim dan ook met het implementeren van zijn tactiek, waardoor de resultaten tegenvielen.

Ook zo'n 250 miljoen euro aan aankopen afgelopen zomer keerde het tij niet. United kende de slechtste seizoensstart sinds het seizoen 1992/1993 en wist slechts zeven punten uit de eerste zes wedstrijden te halen. Amorim werd regelmatig bekritiseerd omdat hij te koppig vast zou hebben gehouden aan zijn systeem, maar veranderde dit seizoen al wel regelmatig van formatie.

Jeugdtrainer en voormalig eerste elftalspeler Darren Fletcher zal Amorim op interim-basis opvolgen. Volgens sportsite *The Athletic* zal een permanente opvolger waarschijnlijk pas richting de zomer aangesteld worden.

Introductieprijs
59,99
49,99

PROEVEN VAN FRANKRIJK

Alles wat je wilt weten over de Franse keuken

Groot
formaat

- › Het standaardwerk voor de Franse keuken
- › Met 375 recepten en meer dan 1.250 kenmerkende producten: een ode aan het gastronomische erfgoed in Frankrijk
- › Groot formaat met honderden illustraties, kaarten, foto's en tabellen

In het 400 pagina's tellende *Proeven van Frankrijk* maak je kennis met honderden producten, iconische recepten en typische gebruiken. Van gastronomie tot voedingswetenschap en van geschiedenis tot culturele referenties en legendes.

Blader door dit boek, lees kriskras, zonder volgorde – en telkens stuit je op een verborgen parel. Ontdek meer dan 1.200 soorten Franse kaas, leer een champagne-etiket te ontfalen en lees alles over de herkomst van beroemde Franse sausfamilies. Geen onderwerp blijft onbesproken.

Bestel nu > nrcwebwinkel.nl/frankrijk

Weekdeals

GELDIG T/M 11 JANUARI 2026

Bekijk
alles

TEN CATE

Voor een uitgerust
nieuw jaar

- › Pakket van 4 stuks katoenen badtextiel
- › 4-seizoenen dekbed gemaakt van gerecycled dons
- › Effen dekbedovertreksets van warm katoen flanel
- › Bekijk meer producten van Ten Cate online

ADVIESPRIJS VANAF
~~19,90~~
9,95ADVIESPRIJS VANAF
~~349,95~~
149,95ADVIESPRIJS VANAF
~~49,99~~
24,95

BEKIJK ALLE TEXTIEL VAN TEN CATE ONLINE

Tot
58%
korting

FYSIC

Gezondheidset

34%
kortingADVIESPRIJS
~~149,00~~
99,00

MEET EENVOUDIG JE GEZONDHEID THUIS

- › Bloeddrukmeter, saturatiemeter en thermometer
- › Eenvoudig in gebruik en ideaal voor thuisgebruik
- › Bekijk meer gezondheidsproducten online

TRAVELIN'

Herenjas

58%
kortingADVIESPRIJS
~~259,95~~
109,95

WIND- EN WATERDICHT MODEL

- › Met getapete naden, vaste capuchon en 2-way rits
- › Driekwart lengte en comfortabele straight fit
- › Bekijk meer jassen van Travelin' online

LENCO

Muzieksysteem

40%
kortingADVIESPRIJS
~~329,00~~
199,00

RETRO ONTWERP

- › Met platenspeler, CD-speler, cassettespeler, DAB+/FM radio én Bluetooth
- › 2 RMS ingebouwde speakers voor warm, vol geluid

WILLIAM DE FAYE

Damestrui

50%
kortingADVIESPRIJS
~~99,95~~
49,95

GEMAAKT VAN O.A. KASJMIER EN VISCOSE

- › Voelt heerlijk zacht, soepel en warm aan
- › Met warmte-isolerende eigenschappen
- › Bekijk meer dames- en herenkleding online

FLINQ

Ledkaarsen

70%
kortingADVIESPRIJS
~~49,99~~
14,99

MET BEWEEGBARE REALISTISCHE VLAM

- › Gemaakt van parafine en gerookt glas
- › Met afstandsbediening, dim- en timerfunctie
- › Bekijk meer verlichting van Flinq online

QLT

Opbergstelling

50%
kortingADVIESPRIJS
~~59,95~~
29,95

GEMAAKT VAN METAAL EN SPAANPLAAT

- › 5 legplanken die in hoogte verstelbaar zijn
- › Eenvoudig in elkaar te zetten
- › Voldoet aan de Europese norm en is GS TUV getest

Suzanne Schulting na afloop van de presentatie van de Nederlandse olympische ploeg voor de Winterspelen. FOTO ROBIN VAN LONKHUIJSEN / ANP

SHORTTRACK

Alweer een selectiekwestie op het ijs:
Schulting naar de Spelen of toch niet?

Mag Suzanne Schulting, die nog geen week geshorttrackt heeft dit seizoen, wel of niet als shorttracker mee naar de Spelen?

Sam de Voogt

AMSTERDAM

Voor de Nederlandse shorttrackers was maandag een dag vol onzekerheid. Allereerst vanwege de winterse omstandigheden, waardoor de snelweg tussen Leeuwarden en Heerenveen moest worden afgesloten. En daar moesten de shorttrackers nou net overheen, nadat ze afgelopen weekend het NK shorttrack in Leeuwarden hadden verreden, terwijl in Thialf de teampresentatie wachtte van de Nederlandse olympische equipe voor de Winterspelen in Milaan-Cortina.

Ze kwamen op tijd, maar intussen was de onzekerheid alleen maar toegenomen. Want de bedoeling was dat de KNSB vóór de teampresentatie ook de tien uitverkoren shorttrackers (vijf mannen, vijf vrouwen) bekend zou maken. Maar op de verklaring die de schaatsbond rond het middaguur naar buiten bracht, prijkten maar acht namen.

De KNSB kan (nog) niet kiezen, en bij de mannen is de reden daarvoor duidelijk. Daan Kos kon op basis van zijn prestaties dit seizoen rekenen op een plek in de selectie, maar kampt met een rugblessure. Blijkbaar is nog niet duidelijk of hij daarvan tijdig hersteld zal zijn, en

dus wil de bond Kos (of zijn vervanger) nog niet definitief aanwijzen.

Bij de vrouwen is het dilemma pikanter: daar heeft de KNSB geen keuze willen maken tussen Diede de Groot, al het hele seizoen onderdeel van de nationale shorttrackselectie (NTS) en de (succesvolle) aflossingsploeg, en Suzanne Schulting, de drievoudige olympisch kampioen die afgelopen weekend tijdens het NK voor het eerst in twee jaar meedeed aan een shorttracktoernooi.

Nationaal kampioen

Schulting koos aan het begin van het seizoen voor de langebaan, daartoe deels gedwongen door haar enkel. Die brak ze op de WK shorttrack in 2024 en deed na een lange revalidatie wél pijn bij de krappe bochten van het shorttrack, maar niet op de ruimer opgezette rondjes van de vierhonderdmeterbaan.

Shorttrack verdween naar de achtergrond, en tot aan het olympisch kwalificatietoernooi (OKT) van vorige week verliep het seizoen op de langebaan voor haar dramatisch. Ze kwalificeerde zich niet voor internationale wedstrijden, en mocht alleen meedoen aan de laatste wereldbeker in Hamar. De ene keer dat ze op de 500 meter in actie kwam, viel ze. Op haar enige 1.000

meter werd ze twee-na-laatste.

Haar tweede plek op de 1.000 meter op het OKT op Tweede Kerstdag was een verrassing. Enigszins geholpen door de valpartij van Jutta Leerdam wist Schulting zich in de selectievolgorde van de KNSB te schaaften, cruciaal voor een olympisch startbewijs. Ze vierde het met een lange sprint op blote voeten over het middenterrein van Thialf.

De ploeg zweeg maar het is duidelijk: liever geen Schulting bij de selectie

Daags na dat toernooi besloot Schulting haar enkel te testen op de shorttrackbaan. Twee dagen trainde ze mee, voelde geen pijn, en besloot mee te doen aan het NK. Daar werd Schulting op de 1.000 meter - in haar eerste finale sinds de WK-finale op dezelfde afstand in maart 2024 - direct derde, vóór Diede van Oorschot. Na afloop sprak Schulting haar ambitie uit om ook als shorttracker naar de Winterspelen te willen.

Een dag later zette ze die woorden kracht bij door op de 1.500 meter nationaal kampioen te worden.

Weliswaar deed de beste shorttracker, Xandra Velzeboer, vanwege vermoeidheidsklachten niet mee, maar Schulting versloeg wel Michelle Velzeboer, Selma Poutsma en Zoë Deltrap - net als Xandra Velzeboer allemaal geselecteerd voor de Spelen - en opnieuw Van Oorschot.

Liever niet

Daarmee heeft Schulting het de KNSB en bondscoach Niels Kerstholt, die de voordracht voor de olympische selectie mag doen, zó moeilijk gemaakt dat er is besloten de definitieve selectie pas op 20 januari bekend te maken.

Op papier wordt de ploeg beter van Schulting; ze is tweevoudig olympisch kampioen op de 1.000 meter en werd vier jaar geleden met de Nederlandse vrouwenploeg ook olympisch kampioen op de aflossing. Ze heeft ervaring, meer kans dan Van Oorschot om een individuele afstand te winnen en is fit - na afloop van het NK zei Schulting geen last te hebben van haar enkel.

Maar ze heeft dit seizoen bij elkaar opgeteld nog geen week geshorttrackt. In haar gewonnen NK-finale op de 1.500 meter worstelde ze zichtbaar met haar balans. Hoe welze bleef staan en won, is de vraag hoe ze zich op internationaal niveau verhoudt tot de concurrentie.

Belangrijker nog is dat de vijf vrouwen in de NTS in Schultings afwezigheid een succesvol estafette-team hebben gevormd. Nederland won dit seizoen twee wereldbeker en is favoriet voor olympisch goud.

Al het hele seizoen benadrukken de shorttracksters dat samen trainen een belangrijke reden is voor het succes. Niemand heeft zich uitgesproken over de eventuele aansluiting van Schulting, maar tussen de regels door is hun boodschap duidelijk: liever niet.

Bondscoach Kerstholt en de KNSB hebben een besluit over de selectie voor zich uit geschoven, waardoor Schulting de kans kreeg zichzelf in de etalage te zetten. Daarmee hebben de bondscoach en de schaatsbond zich nu in een vervelende situatie gemanoeuvreerd: laten ze Schulting thuis, dan is de druk groot om een olympische medaille te winnen. Nemen ze haar mee, dan geldt hetzelfde.

De KNSB koos voor uitstel. Zo kan Schulting langer meetrainen met de shorttrackselectie én kan ze haar niveau laten zien tijdens de EK shorttrack, die van 16 tot 18 januari gehouden worden in Tilburg. Pas daarna ontkomt de schaatsbond niet langer aan een besluit over de olympische selectie - en komt er een einde aan alle onzekerheid.

WERELD-ZAKEN

De NRC-podcast over geopolitiek.
Luister elke dinsdag een nieuwe aflevering bij NRC

Van geheime oorlogsspellen tot schimmige denktanks, van koloniale erfenissen tot zelfgemaakte drones. Host Mandula van den Berg duikt samen met Michel Kerres en Eva Peek in de diepere lagen van de geopolitiek en analyseert hoe macht zich beweegt op het wereldtoneel. Toegankelijk, scherp en altijd uitnodigend om verder te denken.

Elke dinsdag bij NRC en in alle podcast-apps.
Ga naar nrc.nl/wereldzaken voor meer over de podcast

nrc

ARCHEOLOGIE

Pacific-varkens kwamen op bootjes uit Taiwan

Uit complexe genetische analyse blijkt wat de oorsprong is van varkens die leven op de eilanden in de Stille Oceaan.

Hendrik Spiering

AMSTERDAM

De wilde en tamme varkens die voorkomen op eilanden in de Stille Oceaan stammen af van varkens die vierduizend jaar geleden in zee-kano's werden meegenomen door migranten uit Taiwan en aangrenzend Chinees vasteland. Dit blijkt uit een complexe genetische analyse van ruim honderd varkensgenomen tot 3.000 jaar oud. Ze is deze week is gepubliceerd in *Science*, door een team onder leiding van Greger Larson en Laurent Frantz (beide *Queen Mary University of London*).

Tot nu werd aangenomen dat de Austronesisch sprekende migranten hun varkens pas meenamen uit de eilanden die ze onderweg aandeden, in hun millennia durende trek van eiland naar eiland. De eerste fase ging van Taiwan via de Filippijnen zuidelijk naar de Indonesische archipel - allemaal gebieden met eigen autochtone varkenssoorten en -rassen - en van daaruit ging het oostelijk naar Melanesië (Papoea-Nieuw-Guinea, Vanuatu).

De volgende fase vanaf ongeveer 2.800 jaar geleden gaat dan Polynesië in: Samoa en in meer historische tijden (1.100 jaar geleden) wordt het verre Hawaï bereikt, en ook Nieuw-Zeeland en Paaseiland (beide ongeveer 800 jaar geleden). Vanuit Indonesië voeren Austronesisch sprekende groepen ook westwaarts de Indische Oceaan over. Rond 1.500 jaar geleden bereikten ze Madagaskar.

Bijna geen lokale menging

Verrassend genoeg bleven in de eerste golven van varkensverspreiding over de eilanden van de Pacific, de meegenomen varkens redelijk raszuiver, met vrijwel geen bijmenging van lokale varkens op de eilanden waar die al voorkwamen, zoals de Filippijnen en Sulawesi. Alleen de varkens die daar achterbleven mengden zich met andere soorten en rassen, al dan niet in het wild.

Overigens past dit patroon wonderwel bij het gedrag van migranten zelf, die op weg naar verdere oorden zich ook niet mengden met lokale bevolkingen, voor zover die aanwezig waren op de bezochte eilanden (vooral in de Indonesische archipel). Dat bleek bijna tien jaar

Austronesische zeevaarders mengden zich onderweg nauwelijks met lokale bevolkingen

geleden al uit dna-analyses. Kennelijk bleven lange tijd de Austronesische migranten, met varkens en al, nogal op zichzelf.

Wat betreft de varkens vermoeden de onderzoekers dat de rassen die meekwamen uit Taiwan kennelijk specifieke eigenschappen hadden die hun veehouders wilden behouden. Ongetwijfeld zal geschiktheid voor vervoer over zee daar een van zijn geweest, maar in detail zijn deze eigenschappen niet bekend. Een specifieke anatomische kiesvorm is het duidelijkste uiterlijke kenmerk van deze Pacificse variant van het Oost-Aziatische varken (*Sus scrofa*).

Vermenging met varkens Europa

De dna-analyse was complex omdat vooral de genomen van recente varkens uit het gebied konden worden

onderzocht: 54 huidige, 60 uit de vorige eeuw (1871-1993) en slechts drie oeroude. Eén uit de Filippijnen van 500 jaar oud, één uit Palau (Micronesië) van 1.400 jaar geleden, en één uit de vroege fase van de expansie, uit Vanuatu van 2.900 jaar oud. De huidige genomen waren flink vermengd met andere Oost-Aziatische rassen, in al die honderden tot duizenden jaren na de eerste expansiegolf over de Stille Oceaan. En recentier kwamen daar ook nog eens de vermengingen met Europese varkens bij die vanaf de negentiende eeuw met de koloniserende machten meekwamen.

Ook zijn de stambomen vertroebeld door de vele genetische flessenhalzen waaraan de toch al kleine varkenspopulaties door hun vele zeereizen werden onderworpen. Bij zo'n plotselinge beperking van de bevolking (omdat bijvoorbeeld de helft in een storm overboord gaat of sterft bij aankomst) vinden allerlei toevallige verschuivingen in de genetische signaturen plaats (*genetic drift*).

Al die vermengingen en willekeurige genetische verschuivingen leidden ertoe dat de vorige (veel beperktere) dna-analyses uit leken te wijzen dat de Austronesisch sprekende migranten hun varkens pas op de aangedane eilanden na vertrek uit Taiwan opdeden. Alleen door ingewikkeld 'schoonboenen' van de latere invloeden en vooral door het bijna 3.000 jaar oude varkensgenoom uit Vanuatu konden de onderzoekers een nieuw beeld krijgen.

Ze sluiten ook niet uit dat nieuw onderzoek verdere verfijningen zal opleveren, bijvoorbeeld dat uit Taiwan indertijd ook andere varkens zijn meegenomen (die wel veel meer op de 'gewone' Oost-Aziatische varkens lijken), maar dat alleen die met de huidige Pacificse signatuur de eerste genetische flessenhalzen hebben overleefd.

Een wild varken op **Hawaï**, in het Haleakala National Park op het eiland Maui. FOTO GETTY IMAGES

nrcwebwinkel

Adviesprijs
van 159,-
149,-

Nieuwe
boeketten

BLOOMING GOOD

Topkwaliteit kunstbloemen die jarenlang meegaan

- › Ontdek de nieuwe boeketten
- › Geniet van luxe zijden bloemen
- › Duurzaam en onderhoudsvrij
- › 45% korting op bijbehorende vaas

Haal iets bijzonders in huis met de luxe kunstbloemen van Blooming Good. De zijden boeketten, samengesteld door topstylisten, staan garant voor de hoogste kwaliteit en een elegant design. Of het nu voor je woonkamer of kantoor is, de kunstbloemen passen bij elk interieur. Geen gedoe met onderhoud, wel de hele dag door genieten van perfect gestylde bloemen.

Adviesprijs
van 179,-
139,-

Bestel nu > nrcwebwinkel.nl/bloemen

Overleden

Als er ooit een dag komt
Dat wij niet meer samen kunnen zijn
Neem mij dan mee in je hart
Daar zal ik altijd blijven

Thuis, de plek waar hij zo van hield,
is onze lieve Jaap te midden van ons
allemaal vredig weggeleden naar het licht

Jacob Pieter
de Keuning

- Jaap -

* Rotterdam,
5 april 1937

† Apeldoorn,
28 december 2025

Dineke

Annemarijke en Arjan

Marjolijn en
Ronnie in *liefdevolle herinnering*
Lotte en Maurits

Jet en Floris 🐾🐾

Adelbrechtgaarde 15
7329 AT Apeldoorn

De crematieplechtigheid heeft in kleine
kring plaatsgevonden.

Enige en algemene kennisgeving

Catharina de Laat

23-11-1946

2-1-2026

Haar liefde blijft zin geven aan leven ook na de
dood (hopelijk), zeker voor haar geliefde Marjan.

Gelegenheid tot afscheid nemen op woensdag
7 januari van 16.30 tot 17.00 uur in kamer
Brugge van crematorium Sparrenburg, Oude
Baan-Oost 170 in Rosmalen. Daarna zal de
crematie in besloten kring plaatsvinden.

Correspondentie: marjanvanbokhoven@ziggo.nl

Met verdriet nemen wij afscheid
van onze oprichter en oud-directeur

Hans Veeger

18 februari 1951 - 30 december 2025

Nooit saai en altijd scherp

Zijn gedrevenheid en scherpe inzicht zullen
een blijvend voorbeeld zijn.
Wij zijn hem dankbaar voor alle kansen
die hij ons sinds de oprichting in 1987 gaf.

Wij betuigen ons medeleven aan zijn familie
en naasten.

Namens alle medewerkers,
Defacto Software

Verdrietig, maar met een onuitwisbare
herinnering aan haar leven, hebben wij
afscheid moeten nemen van
onze geliefde zus, tante en oudtante

Leonora Johanna van Mens
Noor

☆ Bandoeng, 28 februari 1943

† Amsterdam, 31 december 2025

Maarten van Mens
Theo en Alda van Mens

Ernst-Jan van Mens
Lennert van Mens en Natalie Schaack
Annelieke van Mens
Hugo en Tania van Mens Guttierrez Calvo
Leonieke van Mens en Jenna Mariyampillai

En de achterneven en nichten

Correspondentieadres:
coöperatie DELA
t.a.v. nabestaanden mevrouw L.J. van Mens
Proostwetering 8
3543 AE Utrecht

De crematie vindt zaterdag 10 januari plaats.

Colofon familieberichten

Afdeling familieberichten

Bereikbaar op telefoonnummer: 020-7553052
(ma t/m vr 08.30 uur - 17.00 uur) of via e-mail:
familieberichten@nrc.nl

Sluitingstijden

Dinsdag t/m zaterdag tot uiterlijk 14.00 uur op
de dag vóór plaatsing. Voor plaatsing op maandag
uiterlijk vrijdag 16.00 uur.

Protest in Seoul tegen de ingreep van de VS in Venezuela FOTO JUNG YEON-JE / AFP

Veel is nog onduide-
lijk over wat er
straks gaat gebeu-
ren met Venezuela
en de grote rijkdom-
men van het land,
na de inval van de
VS. Er wordt al vol-
op gespeculeerd over de implicaties
voor Iran, Oekraïne en Taiwan, maar
we kunnen al veel directere conclusies
trekken over het westelijk halfrond.
Uit uitspraken van de Amerikaanse re-
gering en de recente Nationale Veilig-
heidsstrategie tekent zich een nieuw
beleid af.

Om dat te begrijpen moeten we
eerst kijken naar de geschiedenis van
het Amerikaanse beleid richting de re-
gio.

In de negentiende eeuw voerde de
VS een korte oorlog met Canada en
nam het gebieden als Texas, Nieuw
Mexico en Arizona af van Mexico,
waardoor het de onbetwiste leider van
Noord-Amerika werd. Voor het hele
Westelijk halfrond werd de Monroe-
doctrine geformuleerd, een primair de-
fensieve doctrine om Europese mach-
ten aan hun kant van de oceaan te hou-
den. Bovenop de Monroe Doctrine
kwam in 1904 de Roosevelt Corollary,
waarmee de VS zichzelf het recht gaf
om in andere landen op het halfrond in
te grijpen.

Ondertussen was de VS een mondia-
le grootmacht geworden.

Het nam Cuba over van de Spanjaar-
den in 1898 en nam het beheer over
van het Panamakanaal. Tijdens de Eer-
ste Wereldoorlog probeerde Duitsland
een bondgenootschap te sluiten met
Mexico zodat dat het verloren territori-
um van de VS kon terugveroveren. Ook
tijdens de Koude Oorlog was de VS be-
vreesd voor de invloed van rivalen in
de eigen regio waardoor het militaire
intervenierde en coups steunde van

De strategie van de VS is nu echt veranderd

De huidige veiligheidsstrategie van president Trump is goed te
verklaren door naar de geschiedenis te kijken, schrijft *Haroon Sheikh*.

Cuba tot Chili en Nicaragua.

Toen eindigde de Koude Oorlog en
volgde een periode van desinteresse
van Amerika naar het westelijk half-
rond. Geen van de landen op het half-
rond was sterk genoeg om de VS uit te
dagen en zonder steun van de Sovjet-
Unie had de VS niets meer te vrezen.

Dat gebeurde met de zogeheten
Draai naar Links, een beweging waar
Hugo Chávez, de voorganger van de nu
opgepakte Venezolaanse president Ni-
colás Maduro, een leider van was.
Overal op het continent kwamen link-
se bewegingen aan de macht waarvan
een aantal zeer anti-Amerikaans was,
zoals in Bolivia en Ecuador. Kenmer-
kend voor deze fase was de tirade van
Hugo Chávez tegen president G.W.
Bush bij de VN in 2006, terwijl Bush
geen interesse in hem had. Die had zijn
ogen gericht op het Midden-Oosten.

Nieuwe fase

Die fase is nu ten einde gekomen in
Washington. Nu is de Amerikaanse re-
gering weer heel intensief begaan met
het westelijke halfrond. Twee ontwik-
kelingen staan centraal in het denken
van de huidige Amerikaanse regering.
Allereerst het besef dat het niet langer
de enige grootmacht is en met andere
grootmachten als China in een strijd
om suprematie verwickeld is. Ten

tweede dat grondstoffen als metalen,
olie en gas een centrale rol spelen in
die strijd. Die twee ontwikkelingen
samen leiden tot een nieuw beleid
richting het westelijk halfrond: ande-
re grootmachten moeten er weer weg-
gehouden worden en de VS moet con-
trole krijgen over de rijkdom aan
grondstoffen in Noord- en Zuid-Ame-
rika.

In de recente Veiligheidsstrategie
werd dan ook de ‘Trump-corollary’
gelanceerd, die stelt dat geen speler
van buiten de regio enige machtsposi-
tie op het halfrond mag hebben. De
aanvallen op Venezuela en de ontvoer-
ring van Maduro passen hier precies
in. Het land heeft sterke banden met
rivalen China en Rusland, die op deze
afstand echter niets voor Venezuela
kunnen betekenen. Daarnaast bezit
het de grootste bewezen olievoorran-
den in de wereld.

De vraag is nu: wat betekent dit
voor de rest van de regio?

Strategisch kan het antwoord op
die vraag in vier categorieën verdeeld
worden. Allereerst de bondgenoten.
Nayib Bukele Ortiz als president van
El Salvador en Javier Milei Milei als
president van Argentinië verbinden
zich aan Trump en worden daarvoor
rijklijk beloond met speciale deals
die hun regimes sterker maken.

Haroon Sheikh is
bijzonder hoogle-
raar filosofie aan de
VU en senior onder-
zoeker bij de WRR.

Dan zijn er de landen die wat af-
stand tot de VS houden en inzetten op
meerdere partners. Landen als Brazi-
lië, Peru, Colombia, maar ook Surina-
me zullen waarschijnlijk veel economi-
sche druk te verduren krijgen om hun
andere banden te verbreken en de VS
de toegang tot hun grondstoffen te ge-
ven.

Echt spannend wordt het voor de
laatste twee typen landen. Dat zijn de
landen die zich net als Venezuela als
tegenstanders van de VS hebben gepo-
sitioneerd, zoals Nicaragua en vooral
ook Cuba. Het zou heel goed kunnen
dat Trump daar ook een ander regime
wil. Veel machtige Amerikanen in de
Republikeinse Partij, waaronder Marco
Rubio, zijn van oorsprong Cubanen
met een afkeer van het communisti-
sche regime van het land. Na decennia-
lange gefaalde pogingen zou Cuba bin-
nenhalen een ultieme prestigeprijs
zijn. Aangezien Cuba ook afhankelijk is
van gesubsidieerde olie uit Venezuela
kan de VS nu ook gemakkelijk de druk
opvoeren.

Dan is er nog een laatste categorie.
Dit zijn niet de landen die voor of tegen
de VS zijn, maar die geografisch zo
dicht bij de VS liggen, dat ze in het vi-
zier komen van een op macht gericht
Washington: de burenen in Noord-Ameri-
ka. Helemaal aan het begin van zijn
termijn sprak Trump al van inname
van Canada. Mexico's ervaring met de
wispelturigheid van de VS werd al
mooi uitgedrukt door de vroegere pre-
sident José de la Cruz Porfirio Díaz Mo-
ri in het begin van de vorige eeuw:
„Arm Mexico, zo ver van God en zo
dichtbij de VS”.

Landinname is ergens anders echter
het gemakkelijkst: op het dunbevolkte
grondstofrijke Groenland. En als dat
gebeurt, is het een Europees probleem
geworden. Ik hoop dat onze leiders dat
scenario nu heel serieus nemen.

Op een eenvoudige, snelle en zekere manier uw
familiebericht samenstellen en plaatsen in NRC

nrcadverteren.nl/familieberichten

Waarom solidariteit met Venezuela om meer vraagt dan anti-imperialisme

Is dit perfect? Nee. Is dit juridisch zuiver? Nee. Is dit beter dan nog tien jaar Maduro? Voor miljoenen Venezolanen wel, schrijft *Fred Pals*.

Nicolás Maduro is gearresteerd en wordt voorgeleid in New York. De Venezolaanse president wordt vastgehouden in Brooklyn, in dezelfde faciliteit waar eerder ondernemer Sam Bankman-Fried en artiest R. Kelly verbleven. Voor een man die een land bestuurde, is de omslag abrupt.

In Caracas blijft het voorlopig stil. Elke publieke reactie is risicovol. Tegelijk klinkt vanuit (sommige) Europese hoofdsteden een voorspelbaar refrein: imperialisme, interventionisme, geschonden soevereiniteit. Ik hoor deze argumenten. Ik begrijp ze ook. Maar ze vertellen niet het hele verhaal.

Mijn vrouw is Venezolaans. Mijn twee dochters zijn geboren in Caracas. Tussen 1998 en 2004 werkte ik daar als correspondent voor *Dow Jones Newswires* en *The Wall Street Journal*. Ik zag hoe het begon. Ik zag vrienden vertrekken, familie vluchten. Venezuela is voor mij geen abstract debat over

internationale betrekkingen.

Het land is leeggelopen. Ongeveer een derde van de bevolking woont inmiddels in het buitenland: zo'n acht miljoen mensen. Omgerekend naar Nederlandse maatstaven zou dat zes miljoen Nederlanders betekenen. Een van de grootste vluchtelingenstromen ter wereld, zonder oorlog, zonder frontlinie, zonder duidelijk eindpunt.

Legitieme bezwaren

Trump handelt niet uit nobele motieven. Het gaat hem om olie, om het terugdringen van Chinese, Iraanse en Russische invloed in wat Washington als zijn achtertuin beschouwt. Dat klopt.

De juridische basis moet nog worden bewezen. Wapenhandel, gecoördineerde drugshandel via het 'Cartel de los Soles' - het moet allemaal voor de rechter worden gestaafd.

Dit schept precedënten. Als de Verenigde Staten een zittende president kunnen oppakken, wat betekent dat voor andere internationale conflicten? China en Taiwan? Rusland en Oekraïne? Het risico op

FOTO REUTERS/BRUNA CASAS

regionale escalatie is reëel.

Tegelijkertijd is waar: Maduro leidde geen land. Hij beheerde schaarse van wat je een overle-

vingdictatuur kunt noemen. Het regime overtuigt niemand meer. Het overleeft via repressie, geweld, hongerlonen en duizenden politieke gevangenen.

Voor Venezolanen is blijven geen strategie meer. Wie kon vertrekken, is vertrokken. Wie bleef, mist de middelen. Die miljoenen mensen vluchtten niet vanwege de verschillende sanctiepakketten die de afgelopen jaren zijn opgelegd door de internationale gemeenschap, die vooral ook Maduro en zijn getrouwen hebben geraakt. Ze vertrokken omdat de toekomst oploste, omdat wachten geen optie was.

Fellow travellers

Er bestaat een term uit de Koude Oorlog die opnieuw relevant is: *fellow travellers*. Westerse intellectuelen die de Sovjet-Unie verdedigden zonder communist te zijn. Ze reisden ideologisch mee, comfortabel vanuit Londen of Parijs, zonder de gevolgen te dragen.

Venezuela heeft zijn eigen *fellow travellers*. Europese linkse denkers en activisten die Maduro verdedigden als symbool van verzet tegen Amerikaans imperialisme. Jeremy Corbyn, de Spaanse Podemos-partij, de Fransman Jean-Luc Mélenchon. Ze schreven essays over volkssoevereiniteit en noemen sancties 'economische oorlogsvoering'. In Amsterdam, Berlijn en Parijs gingen honderden mensen zaterdagavond de straat op om Maduro te steunen.

Maar zij staan niet in de rij voor brood. Hun kinderen vluchten niet. Hun familieleden worden niet opgepakt voor een kritisch WhatsApp-bericht. Hun salarissen verdampen niet door hyperinflatie.

Vanuit Amsterdam, Berlijn of Parijs is het makkelijk om anti-imperialisme te roepen. Vanuit een functionerende democratie, met volle supermarkten en werkende rechtspraak, kun je Trumps actie probleemloos veroordelen.

Maar wie betaalt de prijs van dat principiële standpunt? De Venezolaan die niet kan vluchten, die achterblijft terwijl internationale steun het regime legitimeert.

Geen perfecte oplossing

Trump is geen held en dit is geen zuivere rechtsgang. Dit lost de problemen van Venezuela niet op, met zijn uitgeholde instituties en herstel dat generaties zal duren. Maar het regime dat miljoenen verdreef, dat de economie met 75 procent liet krimpen en opposanten opsloot, wankelt. Misschien stopt de bloeding. Misschien krijgt Venezuela ruimte om adem te halen.

Is dit perfect? Nee. Is dit juridisch zuiver? Nee. Is dit beter dan nog tien jaar Maduro? Voor miljoenen Venezolanen wel.

De vraag is niet of je tegen Trump bent. De vraag is of je solidair bent met het Venezolaanse volk, of dat je meereist met een regime omdat het past in je ideologische verhaal en een hekel aan Trump hebt.

Maduro is weg. Zijn medestanders zitten nog in het zadel. Niemand weet hoe dit afloopt. Het is geen volmaakt moment. Maar het biedt wel iets wat Venezolanen al jaren is afgenomen: hoop.

Fred Pals is journalist. Hij was tussen 1998 en 2004 correspondent in Caracas.

COLUMN
SJOERD DE JONG

Geluk en pech zijn povere sociale verklaringen

Wat voor zin heeft het maken van 'goede voornemens', als je toch geen greep hebt op je eigen leven? Laat staan op de bredere wereld? In die wereld lijken we overgeleverd aan onbeschroomde machtsdrift - de 'vlekkeloze' speciale militaire operatie van Trump in Venezuela getuigt ervan. Niks rechtsorde, maar het recht van de sterkste - dat werkt in je achtertuin tenslotte het best.

En op microniveau: waarom je iets anders of beters voornemen, als je toch maar de speelbal bent van je genen, je opvoeding, vinkjes, kortom: een optelsom van pech en geluk? Je hoort of leest het vaak genoeg. De pointe van zulke relativering van individuele prestaties en succes is duidelijk: bevoorrechte burgers bewustmaken van hun privileges en wat meer empathie of solidariteit bijbrengen met wie het minder 'getroffen' hebben - misschien juist wel als gevolg van die ongelijke privileges.

Dat zou dan een mooie correctie zijn op wat Michael Sandel de 'tirannie van de verdienste' noemt, het idee dat iedereen wordt beloofd naar verdienste. In Nederland lijkt het geloof daarin tegelijk tomeloos en op sterven na dood te zijn. Iedereen wordt geacht zijn hoogste ambities na te jagen en niet af latend te 'genieten'. Tegelijk klinken volop noodkreten over haperende sociale mobiliteit, segregatie naar vermogen en de opkomst van een erfenissen-elite.

Laatst kwam ik deze anti-meritocratische tegenwerping tegen: succes of prestaties zijn alleen mogelijk omdat je gewoon 'geluk hebt dat je hier geboren bent' Of, nog iets sterker: geluk hebt gehad met je ouders. Eigenlijk doe je zelf niets, behalve braaf je genen volgen.

Hoe welkom een matiging van de meritocratische ratrace ook is, de boodschap dat je een knecht bent van je genen lijkt me voor iedereen ontmoedigend. Heeft het zin om zo over jezelf en de wereld te denken? Hebben wij, grof gezegd nazaten van gelovige rebellen, zeeroovers en slavenhouders, 'geluk' dat we hier geboren zijn en anderen, in ellende of armoede geboren, *mutatis mutandis* 'pech'?

Geluk heb je met een winnend lot in de loterij, of met een vliegtuig dat je op het nippertje mist en dat na het opstijgen neerstort. Toeval. Maar wat betekent het om je geboorteplaats of je persoonlijke, met de wieg meegekomen karaktertrekken 'toevallig' te noemen of 'gelukkig'? In

de filosofische ethiek wordt uitgebreid gedebatteerd over *moral luck* (de rol van geluk in morele oordelen), over determinisme en vrije wil en over verantwoordelijkheid. Dat laatste blijft belangrijk, ondanks alle pech en geluk: mensen zijn niet louter speelbal van hun omstandigheden.

En slaat het ergens op om zo over jezelf praten? Is 'ik heb geluk dat ik hier geboren ben' meer dan een loze bewering? Als je elders was geboren was je per slot van rekening niet jezelf geweest maar iemand anders. Mensen kunnen zich inleven in andermans omstandigheden, en dat is maar goed ook, maar je doet dat vanuit de jouwe, je blijft al inlevend diezelfde 'ik'. Tenzij je volhoudt - en inderdaad, sommige filosofen doen dat uiteraard - dat die andere denkbare werelden, waarin je

En slaat het ergens op om zo over jezelf praten?

elders geboren bent, net zo werkelijk zijn als de huidige. Hier opent zich een doolhof van filosofische hersenbrekers over identiteit, de verwijzing van het woord ik en de realiteit van mogelijke werelden.

Op de uitslag van de filosofenjury in zulke netelige kwesties kunnen we beter niet vooruitlopen (daar kun je ook lang op wachten).

Dus dan toch maar een goed voornemen. Minder ongebreidelde ambitie, meer solidariteit. Graag, premier-in-spe Jetten. Maar ook: waken voor de keerzijde van al te populaire meritocratie-kritiek. Overdreven accent op geluk en pech doet afbreuk aan iets wat ook onontbeerlijk is voor een samenleving: de notie - of zelfs plicht - om iets met je aangeboren vaardigheden te dóén. Niet om allemaal excellent genietende crypto-miljonairs te worden - alsjeblieft niet, zeg - maar om je te ontwikkelen en verantwoordelijkheid te nemen voor je doen en laten.

Laat dat idee varen en we dobberen op golven van pech mee naar de wereld van de godsgruwelijke geluksvogel Trump, waarin alleen brute macht nog de doorslag geeft.

Sjoerd de Jong is redacteur van NRC.

Commentaar

PENSIOENEN

De test voor het nieuwe pensioenstelsel komt bij een financiële crisis

Gestaag keert een van de grootste financiële mammoettankers ter wereld - het Nederlandse pensioenstelsel met zijn vermogen van in totaal ruim 1.900 miljard euro - zijn steven. Per 1 januari dit jaar zijn 24 pensioenfondsen overgegaan op het nieuwe stelsel. Daarbij zitten grote fondsen als zorgfondsen PFZW (met ruim drie miljoen leden), Bpfbouw (750.000) en het fonds voor werknemers in de metaal- en technieksector PMT (1,2 miljoen). Samen zijn deze fondsen goed voor een derde van het totale pensioenvermogen. In totaal zijn daarmee, na zes kleine fondsen vorig jaar, al ruim vijf miljoen deelnemers aan pensioenfondsen het nieuwe stelsel 'ingevoerd'.

De omvorming van het oude pensioenstelsel naar het nieuwe is een operatie van ongekende omvang. Na jaren van politiek debat en polderoverleg tussen werkgevers en werknemers (zij zijn immers de eigenaren van de pensioenpotten), werd besloten het oude stelsel, dat dreigt te bezwijken onder de vergrijzing en minder honkvaste werknemers, om te bouwen naar een nieuwe variant. De collectieve pensioenpotten worden opgeknipt in individuele pensioenaanspraken, de zogenaamde doorsneepremie verdwijnt, en deelnemers gaan gedurende hun loopbaan voor zichzelf sparen. De AOW blijft gewoon bestaan, het betreft hier het aanvullende zogenaamde tweede pijlpensioen.

Deze ombouwoperatie kent grote financiële risico's en toezichhouders als De Nederlandsche Bank en de Autoriteit Financiële Markten kijken dan ook terecht streng mee met het hele proces. Fondsen mogen zich niet rijk rekenen bij de overgang, de rechten en plichten van alle deelnemers moeten goed geborgd worden en groepen die er bij de overgang op achteruit gaan (vooral veertigers en

vijftigers) moeten afdoende gecompenseerd worden. Hoewel er kritiek is en was, hebben alle fondsen die nu overgaan groen licht gekregen. De rest van de fondsen heeft tot uiterlijk 1 januari 2028 de tijd om de draai te maken.

Met pensioenen is het net als met het klimaat: het is een 'creeping crisis', zo stelde de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. De meeste mensen weten heus wel dat er iets mee is, maar daar daadwerkelijk interesse voor opbrengen, laat staan het best in de bek kijken, is een te grote opgave. Een grote stelselverandering zoals degene waar de fondsen nu middenin zitten, gaat dan ook aan veel mensen voorbij. De vaak technocratische communicatie van pensioenfondsen over het nieuwe stelsel helpt daar zeker niet bij.

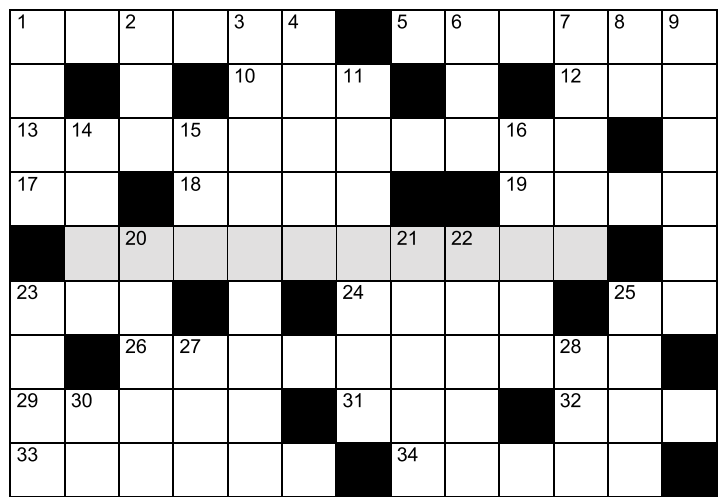
Dat is spijtig en gevaarlijk. Te lang is het pensioen - bewust of onbewust - voorgesteld als een gegarandeerd bedrag tot aan de dood. In werkelijkheid, zo werd de afgelopen jaren van niet-indexeren of zelfs krimp in de pensioenen al duidelijk, is pensioen geen belofte, maar hooguit een inspanningsverplichting. De maatschappelijke onrust die dat opleverde is slechts een kleine voorbode van wat Nederland de komende jaren te wachten staat.

In het nieuwe stelsel geldt dat namelijk in versterkte vorm: mee- en tegenvallers in de financiële resultaten van de fondsen zullen sneller invloed hebben op de hoogte van de pensioenuitkeringen. Na een tegenvallend beursjaar of een zware financiële crisis zullen veel uitkeringen dus fors neerwaarts worden bijgesteld. Dat vergt aanpassingsvermogen van de pensioengerechtigden, en zal terug te zien zijn in de consumptieve uitgaven en de economische groei, die meer dan nu zullen gaan meebewegen met de financiële markten.

Blijkbaar is dat de prijs die Nederland bereid is te betalen voor het in stand houden van het stelsel van aanvullende pensioenen. De lusten én de lasten daarvan liggen meer dan in het verleden bij de individuele pensioengerechtigden.

IN HET MIDDEN

Meer puzzels van Studio Steenhuis op steenhuispuzzels.nl

Vul in en ontdek wie of wat er midden in het nieuws staat

Horizontaal: 1. Een onbeschreven blad 5. Rustig liedje 10. Past voor agent of Tom 12. ___ de Waart, dirigent 13. Geld als water? 17. De eerste K van KKK 18. Staat in een minikerststal 19. Past voor mat of beslag 23. Slanke takkendrager 24. *Buffalokiller* 25. Per ___ 26. 'Ruim 92.000 euro ingezameld voor herstel Amsterdamse ___' 29. 'Let's All ___', discokraker uit 1977 31. Hier, maar dan elders 32. Niet 6 verticaal 33. Opening 34. Sambal-soort
Verticaal: 1. Past na dwerg of Marjan 2. Studieobject van de fycoloog 3. Vaste factor 4. Maling in een kleine letter 6. Niet 32 horizontaal 7. Wordt geacht iets terug te geven 8. Visser met een opvallende bril 9. 'Trump probeert met '___ Doctrine' Latijns-Amerika naar zijn hand te zetten' 11. Boom(vrucht) 14. Max die óók wereldkampioen was 15. Geologisch tijdperk 16. Geprivilegieerde persoon 20. 'Trump hint op ___ Colombia' 21. Band rond Tweedy (of Kelderman) 22. ___ Brooks, zong 'Pearl's a Singer' 23. Medische stukken 25. Band rond Daniel Lohues 27. Air Force ___ 28. Weg in Frankrijk 30. Dat blad is bij *De Tijd*

Oplossing puzzel 5 januari. Horizontaal: 1. CYCLI 7. SOTO 11. VERKNIPT 13. TRAP 14. EVT 15. ALBAST 17. TD 18. OKSELS 20. OA 25. BP 26. IJSBOER 28. REC 29. PINEUT 31. AERO 32. HESE 33. KONINGEN 35. BRUNEI 36. MAGNA Verticaal: 1. CVB 2. YE 3. CREDO 4. LKV 5. INTO 6. ATLETE 7. STASI 8. ORS 9. TATOEEREN 10. OP 12. PASFOTO 16. BLUR 17. TOPPER 19. KABUKI 21. ANCONA 22. BB 23. MIJNEN 24. GREGG 27. SE 30. ISU 31. ANA 32. HB 34. I.M. In het midden: BOOM AFTUIGEN

© Studio Steenhuis steenhuispuzzels.nl

GLIMMENDE LIMO

We woonden in Toronto en vlogen na de feestdagen terug naar Canada. Bij de incheckbalie op Schiphol kwam opeens het bericht dat onze vlucht was geannuleerd door zware sneeuwval in Canada. Onze huurauto hadden we zojuist ingeleverd, wat nu? Grondpersoneel was zeer behulpzaam. Per glimmende limousine werden we naar onze kinderen teruggebracht. Het antwoord van de chauffeur op de vraag of hij wel meer gestrande passagiers reed: „Nee ik rijd enkel de directie, heel soms ook gewone mensen”

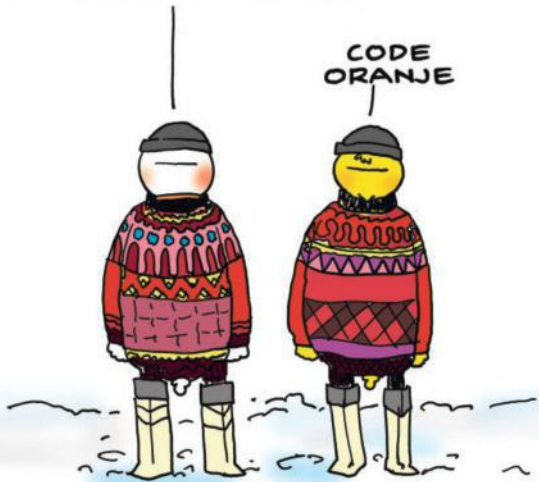
Willemijntje Justa

Lezers zijn de auteurs van deze rubriek. Een Ikje is een persoonlijke ervaring of anekdote in maximaal 120 woorden.
Insturen via ik@nrc.nl

FOKKE & SUKKE
WONEN IN GROENLAND

BIJ ONS IS HET AL
SINDS 20 JANUARI 2025

CODE
ORANJE

RGV

BOEK UIT DE KAST

Uit straatboekenkastjes in heel Nederland haalt *Arjen Fortuin* steeds een boek, bespreekt het, en geeft het door. Vandaag historisch Stadskanaal in Stadskanaal.

Een hele bups
Wubsen in
Stadskanaal

Nog los van alle nu hulpeloos ingesneeuwde Ludlums, Kluuns en Slaughters is de jaarwisseling geen vrolijke tijd voor straatboekenkastjes. Online zag ik talloze foto's van kastjes die preventief waren leeggehaald om te voorkomen dat beschonken buurtgenoten het nieuwe jaar met een boekverbranding zouden inluiden. Hopelijk heeft dit kastje in Stadskanaal - ik was er in 2025 - alles doorstaan. De brandweer moest er tienmaal uitrukken, wat geldt als een 'beheersbaar incidentenbeeld'.

Het boekje dat ik aan de noordkant van de plaats vond, grijpt zo'n honderd jaar terug in de geschiedenis van de streek. Het is een deel uit de reeks *Kent u nog...* die jarenlang werd gemaakt door uitgeverij Europese Bibliotheek. *Kent u ze nog... de Westerwolders en Kanaalsters* (1972) bestaat uit groepsportretten uit de eerste helft van de twintigste eeuw, ingestuurd door inwoners en oud-inwoners, zoals een vrouw die in 1914 haar heil in Haarlem zocht, maar ook daar komt de weemoedigheid, des avonds voor men slapen gaat: „Eenvoudig, rustig en eerlijk van een ongecompliceerdheid die weldadig was. *Paradise lost*.”

Hoe zag dat verloren paradijs eruit? Het was een land van ernstige blikken, blijkt op de eerste foto van vijftien deelnemers aan een knipcursus te Onstwedde in 1920. In het bij-schrift worden alle vrouwen bij naam genoemd: te beginnen bij Jantje Wubs, een jonge vrouw linksboven in beeld. Waarbij het de vraag is welke Jantje Wubs dit is, want alleen al in Oostwedde zelf werd er in 1897 en in 1902 een meisje met die naam geboren. Net als op 31 januari 1894, maar die dochter van Roelfien Sonderman en molenaar Jannes Wubs werd slechts achttien dagen oud.

Er staat een hele bups Wubsen in het boek. Bij de hervormde knapenvereniging „Obadja” vinden we Alb. Wubs, Jan Wubs en twee Harmen Wubsen. Bij de hervormde jongelingsvereniging „Gij zijt de Leidsman mijner jeugd”

een J. en een G. Wubs. Op het groepsportret van de zendingscommissie van de gereformeerde kerk in Onstwedde kijkt weer een me-juffrouw J. Wubs de camera in, in gezelschap van een besnorde J. Wubs, die haar vader zou kunnen zijn. Kennelijk was het geslacht Wubs uiteengevallen in een gereformeerde en een hervormde tak. Schitterend is de foto van de groep arbeiders die Berend Wever (horlogeketting, Hitlersnor) liet nemen van het troepje arbeiders dat hij in 1930 had meegenomen naar Ter Apel om daar aardappels („schoon-eerappels”) te sorteren. Onder de acht werkers: Bé, Willem, Geertruida en Gerrit Wubs.

Er was ook een Wubs bestuurder van de paardentram tussen Stadskanaal en Winschoten. Soms huurden de ouders van de hbs in Ter Apel de hele wagen af. De jongens fietsten dan tot de 'IJzeren Klap' in Musselkanaal. Bij die brug gingen de fietsen op het achterbalkon. Paard, wagen en passagiers staan allemaal samen op de foto uit 1923, samen met „molenaar H. Mulder, die ook graag op het plaatje wilde en een onbekend persoon” - inderdaad, soms veroorlooft samensteller H. C. van der Ploeg zich een kleine frivoliteit.

De grootste frivoliteit is foto 45, die in het oog springt omdat de geportretteerden hier niet strak naast elkaar staan. Hier staat men gearmd, liggen handen op schouders, worden armen om elkaar heen geslagen. Het zijn de leerlingen van pianoleraar A.R.E. Verwer in 1930. Allemaal meisjes, maar de helft is uitgedost als boerenjongen. Voor de Wubsen was dit alles waarschijnlijk te wuft; op deze foto ontbreekt de familie geheel.

Wilt u het besproken exemplaar van *Kent u ze nog... de Westerwolders en Kanaalsters* hebben? Mail dan naar boekuitkast@nrc.nl; het boek wordt onder inzenders verloot, de winnaar krijgt bericht.

SUDOKU

			7	8	9	3		
	5		1				6	4
		2					1	
							8	
					1	7		
6	1							
	8			7	5			
		4	6			2		
								5049

Meer puzzels en boeken van Peter Ritmeester op pzzl.com

Plaats de cijfers 1 tot en met 9 zo in het diagram dat elk cijfer precies één keer voorkomt in elke rij, kolom, de negen vetomrande 3x3 vakken, én de vier grijze 3x3 vakken.
© Peter Ritmeester PZZL.com
Rechts: de oplossing van gisteren.

9	7	1	2	3	4	6	5	8
4	5	6	1	9	8	3	7	2
3	8	2	7	6	5	9	4	1
8	3	9	4	7	2	1	6	5
6	4	5	9	1	3	8	2	7
2	1	7	5	8	6	4	9	3
7	2	3	6	4	1	5	8	9
1	9	4	8	5	7	2	3	6
5	6	8	3	2	9	7	1	4

Hoe was het om verslag te doen van de Capitoombestorming?

PAGINA C4-5

FOTO MICHEL VOS

Cultuur

CULTUUR & MEDIA

IN HET NIEUWS

Jeroen Pauw op Curaçao in 'Pauw & De Wit'.
BEELD BNNVARA

Pauw was eerlijk: hier valt niks te melden

De talkshow *Pauw & De Wit* had voor zijn extra uitzending zondag een gelegenheidscorrespondent op Curaçao. Eilandbewoner Jeroen Pauw zelf verscheen in beeld, vermoedelijk in zijn achtertuin, met op de achtergrond de zee. Aan de andere kant van die zee, 65 kilometer verderop, ligt Venezuela, vertelde hij. Het land waar de Amerikanen zaterdag binnenvielen. Nee, Pauw en de rest van Curaçao hadden verder niets gemerkt van die inval. „En je ziet er ook niets van. Nu niet, vorige week niet, een half jaar geleden niet.”

Pauw had niets te melden en was daar eerlijk over. *Nieuwsuur* toonde beelden van een lokale cameraploeg uit Caracas die een bouwvakker en een alleenstaande moeder die niet meer naar buiten durven hadden geïnterviewd. Nog zoiets: we willen natuurlijk graag weten wat het Venezolaanse volk ervan vindt. Maar in een dictatuur bestaat geen kenbare publieke opinie. Dus moeten we het doen met de ‘man in de straat’ die ook maar gewoon zijn eigen mening geeft. Dit gezegd hebbende: *Nieuwsuur* en *Pauw & De Wit* gaven wel degelijk een breed overzicht van wat deze inval betekent. De talkshow had een oud-militair, een oud-diplomaat, en een Venezuela-kenner. En ze zeiden gewoon waar het op staat. Verslaggever Simone Tukker: „Ze hebben een autoritaire leider gepakt op een dictatoriale manier.”

President Trump doet de hele tijd vreselijke dingen die ongehoord zijn voor de VS. Tegelijk kun je verdedigen dat hij in een Amerikaanse traditie staat. Ik schat dat de VS al een keer of veertig een Latijns-Amerikaans land zijn binnengevallen, of een coup hebben gepleegd, of met dat doel plaatselijke soldaten traiden en bewapenden.

De traditie waar Trump in eigen land op bouwt was te zien in *Een grimmig sprookje in Natchez* (NPO Doc, NPO 2). In deze Amerikaanse documentaire toont regisseur Suzannah Herbert een schilderachtig plaatsje in Mississippi dat ooit de meeste miljonairs van het land herbergde. Tegenwoordig leeft Natchez van toeristen die de negentiende-eeuwse landhuizen willen bezoeken en over de zuidelijke grandeur van voor de Burgeroorlog willen horen. Ze worden ontvangen door witte dames in hoepelrokken.

Maar de jeugd wil een ander verhaal. De bewoners van de villa’s proberfen nu hun tours aan te passen door er meer historische feiten in te stoppen: de miljonairs van weleer verdienen hun geld met katoenplantages en slavenhandel. Er was een grote slavenmarkt waar naar schatting 750.000 zwarte mensen werden verhandeld. Dit ‘nieuwe’ verhaal zorgt voor botsingen. Waarom toch al die ellende van lang geleden oprakelen?

De documentaire drieft op een stuk of vier ijzersterke personages. De gids en predikant ‘reverend’ Tracy Collins, kortweg Rev, zegt: „Ik ga een paar zuidelijke sprookjes van harde feiten voorzien.” Rev vertelt de mensen die hij rondleidt over het slavernijverleden en hoe dit nog steeds doorwerkt. Aan de andere kant staat landhuisbezitter David Gardner. Lijkt een vriendelijk heertje, steunt de queer emancipatie in het stadje, maar op het einde van de documentaire gooit hij er een paar racistische tirades uit die het sprookje van Natchez voorgoed verscheuren. En de toeristen om hem heen maar lachen.

Deborah Casey, een zwarte vrouw met wit haar, heeft zelf een landhuis gekocht en probeert nu aan de andere, witte eigenaren te leren hoe je het slavernijverhaal in je tourpraatjes kunt plaatsen. De witte toehoorders tonen zich welwillend maar bang en onwetend, tot Caseys geduldige frustratie. Er waren toch ook slavenhouders die het goed konden vinden met hun personeel, vragen ze. Ja vast, de almachtige kun je beter te vriend houden. Slavernij zit in Amerika’s genen, dat krijg je er niet zomaar uit.

Wilfred Takken

RECENSIE NIEUW ALBUM JOOST KLEIN

Joost Klein is vrolijker dan ooit op album ‘Kleinkunst’

In 2026 gaat Joost Klein op wereldtournee. Dat viert de eigenzinnige Fries met ‘Kleinkunst’, een knaller van een plaat.

Jonasz Dekkers
AMSTERDAM

Joost Klein is terug met opnieuw een onaangekondigd verrassingsalbum, *Kleinkunst*. Op de dag van zijn release hield hij een Instagram-Q&A voor zijn inmiddels internationale fanbase. Op de vraag waarom zijn nieuwe album zo heet, antwoordde Klein dat kleinkunst een kunstvorm is die „de maatschappij reflecteert, met taal speelt, de macht uitdaagt en ruimte maakt voor kwetsbaarheid en absurditeit”. Het is de plek waar „nieuwe ideeën getest worden voordat ze mainstream gaan”. En: „Mijn hele leven maak ik al Kleinkunst. Op de een of andere manier mag ik het nu met de wereld delen.”

Als je hard genoeg doet alsof iets diepgaand is, wordt het dan diepgaand? Vaak niet. Maar bij Joost Klein is dat al sinds zijn doorbraak lastiger te beoordelen dan het lijkt. Op het eerste gezicht is *Kleinkunst* oppervlakkige gabber en eurotrance. Op meerdere gezichten is het dat nog steeds. Maar na ruim twintig tracks begin je je af te vragen of niet jij degene bent die oppervlakkig is. Daarbij helpt het feit dat hij later dit jaar de wereld over zal trekken met een enorme wereldtour, van Bogotá en Buenos Aires tot New York en Sydney. Klein is inmiddels een internationaal fenomeen.

De controversie van het Eurovisie Songfestival heeft hij al lang van zich afgeworpen. Zijn vorige album *Unity* was daar de muzikale verwerking van. Op *Kleinkunst* klinkt hij vrolijker en levenslustiger dan ooit. Hij is het boegbeeld van wat je de *wave and smile*-houding zou kunnen noemen: heel hard zwaaien en lachen zodat het lijkt alsof alles prima gaat, terwijl de nooduitgang in het vizier is. Hoe harder de gabberbeuk doorramt, hoe overtuigender de illusie dat alles lekker gaat. Maar onder dat gezwaai en die glimlach zit pijn, en Klein is een meester in het subtiel laten doorschemeren van die pijn onder een saus van absurde beats, grotendeels geproduceerd door Tantu Beats.

Gabberrock met Anouk

Dat gebeurt bijvoorbeeld op ‘Zonder Jou’, de gabberrock-samenwerking met zangeres Anouk. De track klinkt als Goldband op horrorsteroiden: elektrische gitaren, opgejaagde kicks, gehijg en hoog gepitcht geschreeuw. Maar onder die gabberige luidruchtigheid stroomt de duisternis: „Ik kan het echt alleen / Jij en ik zijn niet meer”, schreeuwt Anouk.

Maar de interessantste momenten van *Kleinkunst* zitten niet in de bulk aan gabber en happy hardcore, maar juist in de uitstapjes daarbuiten. De wat zachtere eurotrance-achtige tracks, zoals ‘Ansichtkaart’ en ‘Hardcore Junkie’ met schilder Daan Koen („Ik ben een hardcore junkie / overconsumptie / In de maatschappij heb ik letterlijk geen functie”) zijn licht, geestig en toch geëngageerd. Het zachte ‘Full Circle’, met een speels pianoriffje en de Duitse zanger Mark Koster is een hoogtepunt, evenals

‘Panchiii’, met de Rotterdamse rapper ADF Samski, tracks die doen denken aan de hit ‘Disco-zwemmen’ met Spinvis. Een track van het vorige album die rust brengt zonder rustig te zijn. Ook ‘Coachella’ is lekker: „Mijn vader heette Hans en mijn moeder heette Ella / Hun zoon die heet Joost en die staat nu op Coachella.” Want ook dát gaat dit jaar gebeuren: in april staat Joost Klein op het Californische muziekfestival, een van de meest invloedrijke en prestigieuze ter wereld, tussen namen als Justin Bieber en Sabrina Carpenter.

Maar *Kleinkunst* had korter gekund. Minder opvlbeats, minder grappjes die op het oppervlak blijven drijven. Over paarden bijvoorbeeld, op ‘Farmcore’, met de populaire Duitse dj HorsegiirL, die al tijd een paardenmasker draagt. Of ‘Latin Gabber’ met Vieze Asbak. Dat is precies wat u denkt dat het is, en dat doet afbreuk aan hetzelfde type tune dat wel diepgang heeft, zoals ‘Capitalism :D’, wat een duidelijke aanklacht is tegen de ratrace. Maar het gros van dat soort tracks op *Kleinkunst* doet exact wat het belooft te doen, en dat is helaas te weinig. We kennen het bovendien al. Op de vraag wat hij in het album hoort wat anderen waarschijnlijk nooit zullen horen, antwoordde Klein op Instagram: „Het spelen met connectie. De herinnering van de dans, de tranen op mijn wang. Zoiets.” Ben ik dan toch de oppervlakkige?

Recensie Pop

Joost Klein
Kleinkunst
●●●○○

Regisseur Erik Richter Strand met hoofdrolspeelster Sheridan Smith op de set van 'I Fought the Law'. BEELD HERA PICTURES

Anke Meijer

AMSTERDAM

Als miniserie *I Fought the Law* één boodschap heeft, is het volgens regisseur Erik Richter Strand (*The Crown*) dat je nooit moet opgeven. „Wanneer iets gewoonweg fout voelt, probeer het dan te veranderen”, zegt hij tijdens een videogesprek vanuit zijn woonplaats Noorwegen. Het is precies wat Ann Ming, de hoofdpersoon uit de door hem geregisseerde vierdelige serie, deed. De operatie-assistente uit een klein plaatsje in het Noordoosten van Engeland was er eigenhandig voor verantwoordelijk dat een eeuwenoude Britse wet werd aangepast zodat de man die haar dochter Julie vermoordde, alsnog gestraft kon worden.

Julie werd in 1989 op 22-jarige leeftijd om het leven gebracht. Maar de politie liet in het onderzoek naar haar moord aardig wat steken vallen. Hierdoor kon de dader in de jaren die volgden worden vrijgesproken. En dankzij de toen geldende 800-jaar oude ‘double jeopardy’-wet, die stelde dat een persoon niet twee keer vervolgd kon worden voor één misdaad, betekende dit dat de dader ermee zou weggelopen.

Maar daar legde Ming zich niet bij neer. Ze schreef eindeloos veel brieven, lobbyde bij iedere hooggeplaatste politicus of functionaris die ze kon vinden, en deed zelfs een emotionele oproep aan de stugge, in tradities vastgeroeste lords van het Britse Hogerhuis. Met succes. In 2003 werd de double jeopardy-wet gedeeltelijk geschrapt.

I Fought the Law, dat werd geschreven door Jamie Crichton (*All Creatures Great and Small*), is geïnspireerd op het boek dat Ming schreef over haar jarenlange strijd.

INTERVIEW ERIK RICHTER STRAND REGISSEUR

Hoe één vrouw na de moord op haar dochter een eeuwenoude Britse wet aangepast kreeg

De indrukwekkende serie ‘I Fought the Law’ vertelt het waargebeurde verhaal van een Britse moeder die een eeuwenoude wet wist te veranderen zodat de moordenaar van haar dochter alsnog berecht kon worden. „Het is een universeel verhaal over hoe je nooit op moet geven.”

In de aangrijpende slotscène van de serie is ze zelfs even te zien. „Ann was vanaf het begin af aan bij de serie betrokken”, vertelt Richter Strand. „Ze heeft verschillende versies van het script gelezen en haar feedback gegeven wanneer dingen niet overeenkwamen met haar verhaal of haar gevoel. Ze is ook op de set geweest om te kijken hoe we het tot leven brachten.”

Daar moet een nieuwe ervaring voor u zijn geweest. U regisseerde hiervoor afleveringen van The Crown. De hoofdpersonen van die serie brachten vast geen bezoekje aan de set?

„Die personages waren groter dan het leven en heel ver van me verwijderd. Zij kwamen inderdaad niet even op de set langs. Al geldt ook voor hun verhaal dat je het met respect moet behandelen en het tegelijkertijd zo moet dramati-

seren dat het interessant is voor de kijker. Maar dit was de eerste keer dat de persoon waarover ik een film of serie maakte, kwam kijken hoe een actrice - Sheridan Smith - haar speelde. Dat lag gevoelig. Er waren ook dagen waarop ze beter niet kon komen kijken.”

Is het niet lastig om zo’n pijnlijki verhaal te vertellen wanneer de persoon over wie het gaat er zelf bij betrokken is?

„Ik denk dat het vooral voor haar ingewikkeld was. Wat er gebeurd is met Julie heeft niet alleen een enorme impact op haar leven gehad, maar op de hele familie. Zonder al te veel op die details in te gaan, zijn er wel wat aanpassingen in het script gedaan zodat het niet te veel ging over hun persoonlijke strubbelingen, maar dat de focus vooral lag op het gevecht dat Ann voerde tegen die eeuwenoude wet. De serie raakt wel licht aan hoe-

veel druk dit legde op het huwelijk van Ann en haar man Charlie, en wat het met de twee andere kinderen deed, want we wilden het niet mooier maken dan het was. Maar het publiek moest ook niet afgeleid worden door zaken die hen niets aangaan. Dat stukje is privé. Het gaat om wat er gebeurd is met Julie en Anns strijd om iets recht te zetten dat krom was. Dat is dat universele verhaal over hoe je nooit moet opgeven.”

Dit is in feite een true crime-verhaal. Die worden vaak nogal sensationeel gedramatiseerd. Hoe hebben jullie dit weten te voorkomen?

„Door de focus puur op Ann Mings verhaal te houden. De hele serie bevat misschien een of twee scènes waarin ze niet zit. Alles is verteld vanuit haar oogpunt. Hierdoor blijft bijvoorbeeld het politieonderzoek grotendeels buiten beeld.

Er is geen druppel bloed te zien. Wat er met Julie is gebeurd was afschuwelijk, en de dingen die er in de rechtszaal zijn onthuld over haar dood zijn gruwelijk. Maar die hoefde ik persoonlijk niet te zien. Wat mijn hoofd zich er bij voorstelt is al erg genoeg.”

Vanwege deze vorm leunt de serie enorm op hoofdrolspeelster Sheridan Smith en haar spel is verbluffend. Was ze de eerste keus voor deze rol?

„Zeker. Ze was er al snel bij betrokken en mede dankzij haar status in Engeland kon het project überhaupt gemaakt worden. Maar ze is ook de enige en juiste keuze voor deze rol. Wat zij kan en hoe ze het doet, is vreselijk indrukwekkend. Ze gooide zichzelf in een rol waarbij ze een vrouw van 41 jaar tot eind vijftig moest spelen, zonder terughoudendheid of ijdelheid en met precies de juiste toon en balans tussen woede en verdriet. Ze heeft haar eigen acteer methode waarbij ze zich eigenlijk niet voorbereidt en nog net niet de scènes ter plekke leest. Daardoor heeft ze geen filter en beleeft ze daadwerkelijk de emoties van het personage, wat echt uitzonderlijk is.”

De serie is in Engeland al te zien geweest. De recensies waren daar jubelend. Hoe was dat?

„Erg prettig, ook omdat ik er niet zeker van was dat het zo goed ontvangen zou worden. Het is een erg verdrietig verhaal. Daarbij is het een kleine serie die moet concurreren met allemaal internationale titels met grote budgetten. En iedereen praat ook nog eens met een Noordostelijk dialect. Dat vraagt best veel van de kijker.”

I Fought the Law. Vanaf 1 januari in z’n geheel te streamen op NPO Start met abonnement. Vanaf 2 januari wekelijks twee afleveringen zien op NPO 2 en NPO Start.

Erik Mouthaan (52) is de langstzittende VS-correspondent. Al negentien jaar duidt hij het nieuws voor RTL. Voor de verslaggeving van de Capitoolbestorming won zijn team (met redacteur Ruben Leter en cameraman David Elings) de Tegel, de belangrijkste Nederlandse prijs voor journalistiek.

„Vanaf 7 uur 's ochtends waren we al aan het draaien in D.C.: we volgden een koppel uit Michigan die waren gekomen om Trump te steunen. We hadden al de hele dag gemonteerd, dus na onze reportage in het halfacht nieuws, voor ons half twee 's middags, dacht ik: het zit erop, we gaan terug naar New York. Net toen we wegreden, belde mijn chef: „Heb je de beelden gezien?“

De verbinding was slecht, dus ik kreeg ze moeilijk binnen. Maar terwijl we over Independence Avenue richting het Capitool reden, keek ik uit het autoraampje en zag ik iemand het houten podium beklimmen dat was opgebouwd voor de inauguratie van president Biden. Toen zei ik: we moeten stoppen.

We hebben de auto ergens geparkeerd en zijn naar de trappen gelopen. Ik wist niet wat me overkwam. Ik voelde de agressie, en de woede; ik zag mensen duwen en trekken. De angst in de ogen van de politieagenten, is me altijd bijgebleven.

Het drong heel moeilijk tot mij door dat het Capitool werd bestormd. Ik was continu bezig me te verhouden aan een nieuwe realiteit. De democratie is iets dat je als gegeven aanneemt, en opeens zie je hoe kwetsbaar het is. Ik had niet gedacht dit ooit te zien in Amerika.

Bij RTL werd de hele avond programmering onderbroken. Elk kwartier ben ik live gegaan, en tussendoor hebben we beelden gemonteerd van korte interviews met mensen daar. Dat vond ik heel belangrijk: we zagen alleen maar anonieme massa's, maar wie zijn die mensen? Waarom doen ze dit?

Toen het te gevaarlijk werd - en mensen ons gingen uitschelden en bespugen - zijn we iets naar achter gelopen en hebben we de camera verdept opgesteld, achter een standbeeld in een plantsoen. Op een gegeven moment zagen we hoe mensen euforisch de trappen weer af liepen met hun handen vol spullen uit de kamers van parlementsleden.

Nooit heb ik gedacht: we moeten weg. De geschiedenis wordt geschreven waar je bij staat. Misschien gek om te zeggen over zo'n zwarte dag, maar voor mij was het een van de hoogtepunten van mijn carrière als journalist.

Terug in ons hotel, waar alleen maar Trump-supporters verbleven, hing een uitgelaten sfeer, joelend. Niemand hield zich aan de coronaregels. Toen voelde ik wel een groot contrast: mensen waren echt feest aan het vieren, terwijl ik nog in shock was.

Destijds twijfelde ik nog over de verlenging van mijn contract. 2020 was een heel zwaar jaar, met George Floyd, covid, die eeuwigdurende verkiezingen - ik strompelde echt naar de inauguratie toe. Maar na 6 januari heb ik meteen mijn hoofdredacteur gebeld: ik wil blijven. Dit is wat ik kan, dacht ik, je moet mij geen documentaires laten maken of jarenlang aan één project laten werken. Geef mij nieuws, en laat me vertellen wat er aan de hand is.”

BEELD MERLIN DOOMERNIK

De bestorming op het Capitool op 6 januari 2021 in Washington. BEELD ASSOCIATED PRESS

Vijf jaar na Capitoolbestorming: 'Het drong moeilijk tot mij door'

VERSLAGGEVING De Amerikaanse Capitoolbestorming op 6 januari 2021 verraste ook de Nederlandse journalisten die in de menigte stonden. Drie correspondenten blikken terug, vijf jaar na dato. „Een dag later bestelden we kogelvrije vesten.”

Laura Hoogenraad
AMSTERDAM

Zachtjes glip ik door de voordeur van mijn internationale studentenhostel. Het is 6 januari 2021 en stervenskoud in Washington D.C. Sinds mijn aankomst een paar dagen eerder zat ik in quarantaine in een kleine kamer met een stalen bed en een bureau van lelijk pershout. De één-wandeling-per-dag-regel besloot ik ruim te interpreteren zodat ik mijn eerste Trump-manifestatie niet zou missen. Na mijn quarantaine zou mijn stage bij het NOS-bureau in D.C. van start gaan. „Dat is een flinke wandeling”, appt mijn stagebegeleider terug. „Wij gaan er ook heen, ik laat je weten waar we uithangen.” Onderweg loopt een familie voor me uit. Twee kindjes in het midden die de handen

van hun ouders aan weerszijden vasthouden. Het hele gezin is van top tot teen gekleed in *Make America Great Again*-merchandise. De vader draagt de Amerikaanse vlag. De aanblik heeft iets aandoenlijks. Als ik beter kijk is de vlaggenstok een omgekeerde metalen honkbalknuppel. *Weird*, denk ik.

Als ik aankom bij de Ellips, het ovale grasveld voor het Witte Huis, is Trump aan zijn speech begonnen. Duizenden mensen kijken onder wapperende vlaggen naar de platinablonde man achter een kogelvrij scherm in de verte. Zijn stem ecohoort over de menigte, als een generaal die zijn leger aanmoedigt voor de strijd.

„We zullen keihard vechten. En als je niet keihard vecht, heb je straks geen land meer”, roept Trump. De menigte scandeert: „USA, USA, USA”.

Het team van de NOS kan ik niet vinden en het telefoonnetwerk is uitgevallen. Of

uitgeschakeld, als ik de mannen om me heen geloof. Ze dragen capuchons en bivakmutsen, communiceren met walkietalkies, praten in hun oortjes - geweren steken uit hun broekrand. Met mijn brave bruine jas sta ik er verloren tussenin. Gaat het altijd zo? Bij de aanblik van mijn verschrokken ogen boven een mondkampje, schreeuwt iemand naar me: „*What are you looking at, bitch?*”.

Quarantainekamer

Als Trump zijn laatste woorden uitspreekt, draait het publiek als onder hypnose negentig graden naar het oosten: hun neus wijst niet meer richting het Witte Huis, maar naar het Capitool. Ik keer om. Mijn zwaarbevochten visum wilde ik niet riskeren. In mijn rug duwt een woedende menigte zich door de barricades van het iconische democratische *landmark*.

Terug in de zielloze quarantainekamer

hoor ik helikopters overvliegen. Ik stuur mijn bezorgde moeder een selfie met de deken over mijn hoofd, „mij gaan ze niet vinden”. Op mijn laptop kijk ik urenlang naar de correspondenten die live duiden hoe een woedende menigte zich door het Capitool beweegt.

Maanden later schrijf ik in mijn stagerapport vol lof over hoe kalm en feitelijk ze blijven, terwijl alles om hen heen sensatie schreeuwt. De paar seconden voordat de correspondenten live moesten, bleven mijn favoriete moment: ze verstrakken, keren in zichzelf, met in hun oortje de geluiden van de studio in Hilversum - en leveren schijnbaar moeiteloos zodra het rode camerapompje gloeit.

Hoe doe je live verslag van zo'n historische gebeurtenis als je er middenin staat, en lukt dat wel? En hoe kijken ze er vijf jaar later op terug? Drie VS-correspondenten blikken terug.

Ik voelde de agressie, en de woede

Ik kwam meteen terecht in complotten

Michiel Vos (55) werkt al meer dan twintig jaar als journalist in Amerika. Tijdens de Capitoolbestorming stond hij buiten, terwijl binnen zijn vrouw, zoon en schoonmoeder Nancy Pelosi werden geëvacueerd. Deze maand gaat zijn wekelijkse podcast 'Dit is Amerika'

Voor mijn zoon van 14 was het een dagje met oma mee naar het werk. Natuurlijk had ik die ochtend ook met hen naar binnen kunnen gaan. Goede koffie, stukje taart. Maar als journalist had ik wel het instinct om buiten te blijven. Op een gegeven moment appte mijn vrouw: *it's getting weird, we're being evacuated*. Vrij snel verloor ik contact met ze. Mijn schoonmoeder is niet bang, die wordt niet zomaar geëvacueerd. Toen wist ik, *oh my god*, het is ze gewoon gelukt, ze zijn binnen.

Buiten was de sfeer toen heel nerveus - de politie stond in slagorde opgesteld en waren al bezig met het schoonvegen van het gebouw. Voor hen stonden mensen te gillen en te schreeuwen, echt met schuim op de bek.

Op een gegeven moment zei iemand naast me: „we moeten naar huis, *it's enough*.” Als reactie schreeuwde iemand: „je bent een verrader, *a traitor!*” En iedereen volgde: „*Traitor! Traitor! Traitor!*” En hup, met geweld werd hij de trap afgegooid.

Daar ontmoette ik de 'QAnon Shaman', toen hij net uit het Capitool kwam gelopen. Hij was ook door het dulle heen. In een fractie van een seconde heb ik een selfie met hem gemaakt en die opgestuurd naar de redactie van *Jinek*, toen ze vroegen of ik live kon gaan. We hadden niet genoeg bandbreedte voor een videoverbinding, dus die foto gebruikten ze in de uitzending.

Die selfie is natuurlijk online gezet. Meteen kwam ik terecht in allemaal complotten. Waarom stond de schoonzoon van Pelosi naast de rebellenleider? Hoe kan dat? Ik besefte zelf later pas hoe vreemd die foto was. Al was het puur toeval.

Die middag zijn mijn schoonmoeder, vrouw en zoon naar een bunker vervoerd, Fort McNair. Binnen hing een portret van de toen zittende president: Donald Trump. Heel bizar, natuurlijk. Mijn zoon heeft die middag tussen Chuck Schumer en Mitch McConnell gezeten, terwijl zij Trump probeerden te bellen.

De zwarte SUV's waar wij die ochtend in zijn binnengebracht stonden nog aan de zijkant van het Capitool. De banden waren doorgeprikt, en op de auto stond geschreven: *Pelosi is Satan*.

Eigenlijk was 6 januari *embarrassing* voor Trump, maar vijf jaar later heeft hij de gebeurtenissen volledig naar zijn hand gedraaid. Als een soort *master manipulator*, Hans Kāzān keer tien. Hij heeft het zwartste gebruikt om zichzelf als sterkste neer te zetten.”

BEELD PRIVÉARCHIEF MICHEL VOS

Uiteindelijk was die hele maand historisch

Marieke de Vries (53) was van 2019 tot 2025 Amerika-correspondent voor NOS. Over haar correspondentenschap schreef ze het boek 'Amerika, Amerika'.

„De dag ervoor kreeg ik al appjes van Trump-stemmers: 'we gaan het Capitool omsingelen, je bent er wel bij, toch?'

Iedereen die ik daar vroeg: wat komt u doen? Wat wilt u vandaag? Zei opmerkelijk genoeg hetzelfde. Van een man uit Iowa, tot een vrouw uit Pennsylvania met een kindje in haar armen, tot jongens in gevechtstenu met camouflage op hun gezicht. „We zijn hier om te horen wat Trump wil dat we doen.”

Net toen ik was uitgepraat in het achtuurnieuws met het Capitool op de achtergrond, gingen achter mij de eerste hekken om. In mijn oortje hoorde ik: „na het weer komen we bij je terug”. En als je na het weer terugkomt... Dan weet je dat er echt wat aan de hand is.

Op een gegeven moment begon iemand naar me te schreeuwen terwijl ik live was: *'Fake news', 'America first'*. Dat ben ik toen maar gaan omschrijven. Toen ik beleefd bleef zeggen: *thank you sir*, droop hij af. Trump-stemmers zijn hele aardige mensen. Vaak komen ze uit de provincie, *rural areas*, waar beleefdheid een groot goed is. Als je hen een beetje erkenning geeft, haal je de angel eruit. En het is een erecode onder conservatieve mannen hè, vrouwen doen ze minder snel wat.

Echt onveilig heb ik me niet gevoeld; van wapens schrok ik niet zo snel. Wat wel onhandig is, is dat je in het donkere gat van de camera staat te turen. Mijn cameraman en producer waren mijn rugdekking. Ik hoefde alleen maar naar hun gezichten te kijken, om te weten: oppassen.

We hebben geen fouten gemaakt in de eerstelijns berichtgeving, daar ben ik trots op. Er zat geen sensatie in. Wat helpt als je live verslag doet van een slagveld, van voetbalrellen tot de Capitoolbestorming, is dat je in twee werelden tegelijk zit: de wereld waarin het gebeurt, en de wereld van de uitzending. In je oortje hoor je de presentator, de regie, de filmpjes die worden ingestart. Rob Trip is natuurlijk de rust zelve. Die geluiden in je oor helpen om zelf ook rustig te blijven.

Die avond was de hele stad natuurlijk spergebid. Wat ik heb gedaan toen ik eindelijk thuis was, geen idee. Ik weet echt niets meer. De volgende ochtend gingen we gewoon weer live. Van Hilversum moesten we toen kogelvrije vesten bestellen.

Uiteindelijk was die hele maand historisch: de drie woensdagen van januari, elke keer iets met een i. Eerst de *insurrection*, gevolgd door de woensdag van Trumps tweede *impeachment*, en daarna de woensdag van de *inauguration*, in een belegerde stad. Wie maakt dat nou allemaal mee? Het was een gekkenhuis.”

BEELD ANP / FOTOPERSBURO EDWIN JANSSEN

Goede voornemens als ‘meer sporten’ en ‘minder alcohol’ zijn moeilijk vol te houden. Doe daarom in 2026 eens iets voor een ánder, adviseert *Japke-d. Bouma*. Dat is makkelijker vol te houden, én veel beter voor jezelf.

Doe iets voor een ander in 2026! Dát is pas het toppunt van egoïsme

Van Arjen van Veelen mag ik niet meer zeggen dat ik ergens klaar mee ben. Maar ik ben wél ergens klaar mee. Met al die verhalen over goede voornemens. Het hele internet staat er vol mee.

‘Hier zijn je goede voornemens.’ ‘Heb jij al goede voornemens?’ ‘Deze goede voornemens hou je wél vol.’ ‘Positieve voornemens werken beter dan negatieve.’ ‘Dit zijn de goede voornemens van de royals.’ Zelfs op m’n datingapp beginnen mannen erover. ‘Heb je nog goede voornemens?’ Ja, jou wegsipen. Laat me met rust.

Maar zónder goede voornemens kan het ook niet. Dan is zo’n leeg, nieuw, somber jaar al helemaal ondraaglijk. Zonder goede voornemens geef je toe dat het leven zinloos is. Dat je een speelbal bent van de elementen. En dat het nooit meer beter wordt. En jij al helemaal niet.

En dus lees ik al die verhalen toch maar weer. In de hoop op nieuwe inzichten. ‘Meer krachttraining’, ‘minder schermtijd’, ‘minder suiker’, ‘meer de natuur in’, ‘meer impulsieve dingen doen’, ‘minder impulsieve dingen doen’, ‘meer lezen’, ‘minder vet eten’, ‘meer groente eten’, ‘minder alcohol’, ‘meer water drinken’, ‘foto’s inplakken’, ‘foto’s eerst uitprinten, anders kun je ze niet inplakken’. Ik weet nu al dat ik dat niet ga volhouden.

Niemand houdt dat vol. Ja, Jezus. Die lukte het. Om zich z’n hele leven aan z’n goede voornemens te houden. Maar dat is ook alweer 2000 jaar geleden. We weten bovendien allemaal hoe het met hém is afgelopen.

De rest van de mensheid stopt gemiddeld al na twee weken (vind ik nog lang) met de goede voornemens. Om-

dat het moeilijk is om iets helemaal alleen te moeten doen. Laat staan dat vol te houden.

En dus dacht ik: wat als we in 2026, in plaats van goede voornemens voor onszelf, nou eens dingen voor ánderen gingen doen? Altruïsme is zoveel makkelijker dan zelfdiscipline. En als iedereen dat doet, doet iemand het dus ook voor jou. Iedereen wint.

Iets voor een ander doen is bovendien - niet verder vertellen - het top-punt van egoïsme. Want als mensen om je heen gelukkig zijn, ben jij het ook. En het mooiste: niemand weet dit! Ja, de mensen die deze column lezen. De rest van de wereld denkt dit jaar: wat lief! Hij doet iets voor anderen! Wat een schat! Ze moesten eens weten. Mensen die iets voor anderen doen, zorgen het beste voor zichzelf.

Daarom deze week wat suggesties. Wat je voor een ander kan doen in 2026. Dit gaat je leven veranderen, let maar op.

1 Doe normaal tegen winkelpersoneel. En groet de buschauffeur. De pakketbezorger. De ober. Zeg hallo, knik even, en onderbreek je telefoongesprek. En dan niet met: „Even wachten, de leipmngool achter de kassa zegt wat.”

2 Koop eens iets in een winkel, in plaats van online. Kom je ook eens bij de EasyToys! Een winkel waar iets verkocht wordt, is bovendien zoveel vriendelijker dan een pakketpunt waar mensen elkaar de hersens inslaan.

3 Beëindig elke vergadering na 21 minuten. Bedenk een excuus, desnoods een gaslek. Alles is geoorloofd om in 2026 minder met z’n allen in een hok naar een overbodige PowerPoint te gaan zitten loeren.

4 Lig je op de bank met een zak chips? Zet het op de soosjals. Dan voelen de mensen die wél gesport hebben, zich een stuk beter.

5 Sta op voor ouderen en zwangeren in het OV. Zonder daarna triomfantelijk rond te kijken. Tegen een fitte vijftiger mag je trouwens best zeggen: „Ik sta normaal op voor ouderen, maar jij bent veel te jong.”

6 Vervang je vouwfiets voor een OV-fiets. Minder bloedende schenen, minder misplaatste superioriteit.

7 Als het regent of sneeuwt, geef je fietsers en voetgangers voorrang. Als de lift kapot is, vraag je of je iemand met een rolstoel kan helpen. Zonder daarna te denken: ‘kijk mij eens een goed mens zijn’.

8 Complimenteer Wierd Duk eens met zijn jasje. Complimenteer Johan Derksen met z’n snor!

9 Switch eens van baan zonder daar op LinkedIn tamtam over te maken alsof je de nieuwe secretaris-generaal van de NAVO bent geworden. Als je Jetten, of voortaan ‘agile’ werkt? Idem. Hou het eens voor je. Daar knapt de wereld enorm van op.

10 Geef die stuntelaar bij het invoegen de ruimte. Zonder de uitstraling van iemand die daar straks een Instagram-post over gaat maken.

11 Hou de deur voor iemand open - ook als dat een man is. En dan zonder die vermoeide blik van ‘ja hoor, ik wacht wel’.

12 Help mensen in de trein met koffers en kinderwagens. Zelfs als je je hernia weer voelt opkomen.

13 Bied je vrienden aan om de BOB te zijn. Ook ná Dry January. En dan niet om de hele avond gênante foto’s van ze te kunnen maken.

14 Vraag eens door met: ‘hoe gaat het echt?’ Zonder te hopen dat het antwoord kort blijft. Neem ander-mans problemen serieus. En niet omdat ze jouw eigen problemen ineens relatief klein maken.

15 Ben je een man? Ruim de verga-dertafel dan eens op. En. Stop met nieuwjaarszoenen. Ik herhaal: stop met nieuwjaarszoenen.

16 Als de container vol is, neem dan je afvalzak weer mee terug naar huis. En neem meteen álle zakken die er liggen even mee. Scheelt je bureen weer een boete. Ruim de drollen van je hond op. Lach erbij.

17 Was je tosti of je fluit - of hoe noemen jullie dat tegenwoordig - voordat je, zoals Peter Pannekoek het noemt: ‘bij iemand op bezoek gaat’ (google maar even als je niet weet wat dit is). En was je handen na het plassen. Doe je veel mensen een plezier mee.

18 Wens iedereen een gelukkig nieuwjaar! (Mag nog tot 22 maart). Gelooft me. Dan heb je er zelf ook één.

Heb je een vraag van de week, taboe, of ‘kwestie’ voor deze rubriek? Mail dan naar japkeddenktmee@nrc.nl

ELLEN DECKWITZ

Wat je mist als vrouw

In de winter wandel ik ’s nachts graag door de stad. Geen mens op de been, zeker als het glad is, en als vrouw voel je je dan, ongetwijfeld ten onrechte, net iets veiliger dan tijdens een zomeravond in het donker. Zo banjerde ik zondag-nacht door de besneeuwde straten, tot er een zwart bestelbusje naast me stopte. Meteen greep ik naar mijn mobiel om een mogelijke belager mee te verblinden.

Toen het raampje omlaagging, bleek het een jonge vrouw. Ze vroeg waar nummer zus en zo in deze straat zat, haar telefoon had het begeven. Pas daarna merkte ze mijn gespannen houding op.

„Oh sorry”, zei ze. „Ik wilde je niet laten schrikken.”

Ik had willen brullen dat wanneer je ’s nachts in een zwart busje rondtuft, je niet zomaar moet stoppen bij een eenzame vrouw op straat want voor je het weet heeft die een paniekaanval en jij een liter pepperspray in je gezicht, maar aan haar gezicht te zien was die boodschap al overgekomen. Ik legde uit waar nummer zus en zo was. Ze reed weg, terwijl mijn slapen nabonkten van de adrenaline.

Ik was blij voor hem, en ook een beetje jaloers

Ik moest denken aan een gesprek ik een tijdje terug had met een kennis. Hij fietste afgelopen zomer naar een feestje buiten de stad en was de tijd vergeten, waardoor hij diep in de nacht terug moest. Hij besloot tot een kleine omweg door de bossen van het Twiske.

„Het was magisch”, vertelde hij. „Toen mijn ogen aan het donker gewend waren zag ik alle kleuren die de natuur in duisternis kan hebben, zoals donkerlavendelblauw, ik wist niet dat dat bestond, en een heel koel groen dat naar zwart neeg. Het zomerbos rook naar wierook en op een gegeven moment hield ik stil op een open plek, en zag ik konijntjes spelen in het hoge gras. Ik voelde me even de enige mens op aarde, het was een van de meest bijzondere ervaringen die ik ook heb gehad.”

Ik was blij voor hem, en ook een beetje jaloers. Zo’n idyllische tocht door het zomerdonker zou ik zelf nooit zonder het gezelschap van een ander mens of rottweiler aandurven. Een vrouw heeft ’s nachts alleen in een bos nou eenmaal meer kans op PTSS dan op de ziekte van Lyme, in tegenstelling tot een man.

Maar dat is hoe het is, zelfs in deze zogenaamd veilige en beschaafted uithoek van de wereld. Ik trok verder de witte nacht in. Druppels vielen van takken en maakten doopvontjes in de sneeuw, terwijl mijn vingers zich om mijn voordeursleutels klemden.

Dichter en schrijver **Ellen Deckwitz** schrijft een keer per week een column.

OPGEVOED

Elke week legt *Annemiek Leclaire* een lezersvraag voor aan deskundigen. Deze week: wat kun je als grootouder doen als je vindt dat je kleindochter te voorzichtig wordt opgevoed?

Onze kleindochter wordt te toegeeflijk opgevoed

Oma: „Onze kleindochter is twee jaar oud. Haar ouders willen alles heel, heel goed doen. Ik vind ze zowel te voorzichtig als te toegeeflijk. Onze schoonzoon zag op een foto dat we haar te eten gaven met een ijzeren lepel-tje, dat moest plastic zijn. Het kussen waar ze bij ons op sliep was te hard. Wij laten haar zelf haar schoentjes aantrekken, ook al zitten de sokken verkeerd. Hij snelt ernaar toe, hup schoenen uit, sokken goed, hij doet het wel. Ze geven haar in alles haar zin, het woord ‘nee’ valt niet, uit angst voor scènes.”

„Dat gaat ver: bij het zindelijk worden wil mijn kleindochter bijvoorbeeld

dat haar ouders ook op de wc gaan zitten, en gebaart: ‘jij ook broek naar beneden!’ Dat dóét haar vader dan gewoon! Dat is toch niet wenselijk? Wij proberen zoveel mogelijk op één lijn met de ouders te zitten, maar ik vind het in de communicatie weleens lastig. Wij voelen ons als grootouders niet in de positie er iets van te zeggen, maar ik maak me er zorgen over. Ik geloof niet dat dit goed is voor een kind.”

Naam en woonplaats zijn bij de redactie bekend. De rubriek Opgevoed is anoniem, omdat moeilijkheden in de opvoeding gevoelig liggen. Wilt u een dilemma in de opvoeding voorleggen? Stuur uw vraag of reacties naar opgevoed@nrc.nl.

Heb vertrouwen

Liesbeth Groenhuijsen: „Hoe mooi voor uw kleindochter dat haar ouders en grootouders andere accenten leggen. U hoeft niet op één lijn te zitten met de opvattingen van uw dochter en schoonzoon. Vraag hen eens op een rustig moment wat zij waardevol vinden in de opvoeding en waarom. Respecteer wat zij belangrijk vinden en doe het verder op uw eigen manier. Kinderen leren mateloos veel van het voorbeeldgedrag van diverse opvoeders en de verschillen daarin.”

„Ja, grenzen zijn nodig voor kinderen, om niet in een maalstroom van grenzeloosheid te verzanden. En om te leren dat er een wereld buiten je is waar je rekening mee moet houden. Maar die grenzen kunnen vanzelf. Uw kleindochter gaat binnenkort de ‘koppigheidsfase’ in, de fase van de snelle autonomie-ontwikkeling, waarin ze gaat ontdekken wat ze zelf wil. Dit is het stadium van gevreesde scènes als krijsen in het gangpad van de supermarkt. Ook ouders die gewend zijn om weinig te corrigeren, gaan dan vanzelf vaker ‘nee’ zeggen. In deze periode kun je als ouders niet anders dan ingrijpen. Heb vertrouwen.”

Relativeer uw ergernis

Stijn Sieckelink: „Hoe we zelf zijn opgevoed en gesocialiseerd, kleurt onze blik op ander-mans opvoeding. Wat u als toegeeflijk en voorzichtig interpreteert, is voor uw dochter en schoon-

zoon een manier om ‘responsief’ op te voeden. Dat wil zeggen: op een sensitieve manier beantwoorden aan de behoeften van hun kind, met de nadruk op emotionele nabijheid.”

„U bent - mogelijk wegens de verharding in de samenleving - bezorgd dat uw kleindochter door die gevoelige benadering een slechtere start maakt in het leven. Maar vanuit de meeste kinderen profiteren juist van deze manier van opvoeden, zo laat hedendaags onderzoek zien, zolang de ouders zelf er ook plezier in hebben.”

„Een empathische opvoedstijl past bij deze tijd en bij Nederland. Met een dergelijke opvoeding dragen ouders bij aan een meer sensitieve samenleving, die een medicijn kan zijn tegen die verharding.”

„In alle eerlijkheid is de kans groot dat de wetenschap binnenkort weer met nieuwe inzichten komt die ook deze bevindingen in perspectief plaatsen. En uw kleindochter zal haar eigen kind waarschijnlijk weer heel anders gaan opvoeden.”

„Laat deze relativeringen uw ergernis wegnemen. Verleg uw aandacht naar wat er allemaal in uw kleinkind omgaat. U kunt zich oefenen in met verwondering naar uw kinderen en hun kinderen kijken. Hoe zij zich door het leven banen, op hun eigen tempo, langs hun eigen wegen.”

Liesbeth Groenhuijsen is klinisch pedagoog. **Stijn Sieckelink** is opvoedfilosoof en lector jongerenwerk aan de Hogeschool van Amsterdam.

COLOFON

Mediahuis NRC BV

Hoofdredacteur:
Patricia Veldhuis
Algemeen directeur:
Dominic Stas

Redactie

Vragen, opmerkingen of suggesties?
Mail naar redactie@nrc.nl of ga naar nrc.nl/contact.
Postadres: Postbus 20673, 1001 NR Amsterdam, t.a.v rubriek, redactie of persoon.
T: **020 - 755 3000** (algemene nummer)

Ingezonden brieven

Reageren op artikelen? Stuur maximaal 250 woorden naar opinie@nrc.nl. Vermeld naam, adres en tel. nummer.

Advertenties

T: **020 - 755 3049**,
E: sales@nrc.nl,
W: adverteren.nrc.nl

Familieberichten

T: **020 - 755 3052**
E: familieberichten@nrc.nl

NRC Webwinkel

E: klantenservice@nrcwebwinkel.nl

Bezorging en abonnementen

Wij streven ernaar NRC te bezorgen voor 9.00 uur, op zaterdag voor 9.00 uur. W: nrc.nl/service,
T: **088-572 0572** (ma-vr 8.00-17.00, za 9.00-13.00)

Omgang persoonsgegevens

Mediahuis NRC BV legt van abonnees en gebruikers van online dienstverlening gegevens vast voor de uitvoering van een (abonnee)overeenkomst en/of het verlenen van diensten. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om u te informeren over relevante producten en diensten van Mediahuis NRC BV (zie ook nrc.nl/privacyverklaring). Afmelden kan via privacy@nrc.nl.

Auteursrecht

© NRC, 2026. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Mediahuis NRC BV c.q. de betreffende auteur. Zie voor de volledige tekst: nrc.nl

Zo leest u de NRC waardering

●●●●● buitengewoon
●●●●● zeer goed
●●●●● goed
●●●●● matig
●●●●● zwak

Verbeter je conditie en verbrand calorieën

Houten roeitrainer met waterweerstand

Vanaf
1.199,00-
749,-

- › Roeitrainer met natuurlijke waterweerstand voor een realistische roeibeleving die zich moeiteloos aan jouw kracht aanpast
- › Premium eikenhout voor een luxe uitstraling in elk interieur
- › Gebruiksvriendelijk en ruimtebesparend door rechtop te plaatsen

Crosstrainer

Vanaf
799,00-
569,-

- › Ervaar de kracht van een complete workout
- › Met 24 trainingsprogramma's en 32 weerstandsniveaus
- › Inclusief bluetooth hartslagmeting

Loopband

Vanaf
1.499,00-
1.149,-

- › Breed en krachtig loopvlak
- › Wandelen tot serieus hardlopen met hellingshoek tot 15%
- › Hoogwaardig fitnessapparaat voor thuisgebruik

Hometrainer

Vanaf
549,00-
399,-

- › Lage instap met verstelbaar zadel en stuur
- › 32 weerstandsniveaus en 24 trainingsprogramma's
- › Bluetooth hartslagmeting met hartslag gestuurde training